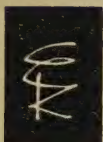

RILKE
VERSEI

Lyra Mundi

Digitized by the Internet Archive
in 2023 with funding from
Kahle/Austin Foundation

Lyra Mundi

RAINER
MARIA
RILKE
VERSEI

EURÓPA KÖNYVKIADÓ

BUDAPEST 1983

VÁLOGATTA SZABÓ EDE

FORDÍTOTTA

AMBRUS TIBOR	KOMLÓS ALADÁR
CSORBA GYÓZÓ	LATOR LÁSZLÓ
EÖRSI ISTVÁN	LUKÁCS LÁSZLÓ
FODOR ANDRÁS	NEMES NAGY ÁGNES
FRANYÓ ZOLTÁN	PETRA-SZABÓ GIZELLA
GARAI GÁBOR	RAB ZSUZSA
GÖRGEY GÁBOR	RADNÓTI MIKLÓS
GYURKOVICS TIBOR	RÓNAY GYÖRGY
HALASI ZOLTÁN	SOMLYÓ GYÖRGY
JÉKELY ZOLTÁN	SZABÓ EDE
KÁLNOKY LÁSZLÓ	SZABÓ LŐRINC
KÁRPÁTY CSILLA	TANDORI DEZSŐ
KÉPES GÉZA	TÓTH ÁRPÁD
KERESZTURY DEZSŐ	TÓTH ESZTER
KOSZTOLÁNYI DEZSŐ	VAJDA ENDRE

VAS ISTVÁN

KORAI VERSEK

NÉPI DALLAM

Belém nyilall
gyöngéd cseh népi dallam,
szívembe surran halkán,
s már fáj a dal.

Ha egy leány
dalol krumplit kapálva,
még késő éjed álma
is csüng dalán.

Visz bármi út
messzire, idegenbe,
sok év múltán is egyre
eszedbe jut.

EÖRSI ISTVÁN

ÉJJEL

Prága fölött megnyílt az éj,
hatalmas kelyhét szertetárva :
a nap-pillangó ragyogása
hűvös ölen nyugodni tér.

A hold, a huncut gnóm nevet,
ravasz vigyorral, kötekedve,
ezüstforgácsot hullat egyre
a Moldva habjai felett.

De mint akit megbántanak,
sugarát gyorsan visszarántja,
mert égre lobbant versenytársa:
a fényes toronyóra-lap.

FODOR ANDRÁS

E SÁRGA RÓZSÁT

E sárga rózsát tegnap
egy ifju adta volt,
s ma visszaadom annak,
ki tegnap óta holt.

Vizcseppek csillagoznak
a szirmokon, melyek
tegnap még harmatoztak,
ma már csak könnyesek.

FODOR ANDRÁS

A PARKON

A parkon illatterhes éj ül,
csillagok nézik csendesen;
a hold fehér bárkája készül
hársak hegyére szállni fenn.

Hallom, szökőkút csengi távol
a régen elfeledt mesét,
aztán egy alma hull a fáról,
dús fűbe ütve halk nesztét.

Árad az éji szél lobogva
dombról a vén tölgyfákon át,
kék lepkekönnyű szárnya hozza
az újbor súlyos illatát.

FODOR ANDRÁS

EMLÉKSZEL MÉG

Emlékszel még az almára, mit adtam,
aranyhajad puhán simítva meg?
Tudod, mikor még oly sokat kacagtam,
s te kislány voltál még, gyerek.

Majd komor lettem. Szívem szinte perzselt,
új vággyal, régi bánattal teli...
Akkor volt, hogy a guvernánt a Werthert
kezedből tiltón vette ki.

És tavasz jött. A szám arcodra tévedt,
szemed kinyílt rám boldog-lelkesen.
Vasárnap volt. Harang szólt messze. Fények
villantak át a fenyvesen.

FODOR ANDRÁS

ÁDVENT

Havat terel a szél az erdőn,
mint pehely-nyáját pásztora.
S néhány fenyő már érzi sejtőn,
miként lesz áldott-fényü fa,
és hallgatózik. Szűz utakra
feszül sok ága, túhegye –
szelet fog – készül, nő magasba,
az egyetlen szent éj fele.

FODOR ANDRÁS

A NAP LENYUGSZIK

A nap lenyugszik lágyan.
Bolyongok éberem.
A virrasztó magányban
kis csillag jár velem.

Szeme pillásan ég fenn,
ragyogva néz felém,
oly árva ott az égen,
akár a földön én.

FODOR ANDRÁS

MIDŐN MINT SZÁRNYVERÉSTŐL

Midőn mint szárnyveréstől reszket,
remeg a langyos alkonyat,
szeretnék menni egyre messzebb,
egész a völgyig, mely alatt
a magány bíborába rejtett
vágy táruló kertként fogad.

Talán ott megtalálalak téged.
S e vágyakkal gyötrő sebet
beköti félénk igyekvésed.
Zöld mélységekbe húz kezed,
míg vándorbotomon fehéret
nyitnak a lobbanó szelek.

FODOR ANDRÁS

ÍME A KERTEK

Íme a kertek, mikben hiszek még,
mikor halványul mind a virág,
kihúny a lomb s a kavicsra esték
csendje csobog a hársakon át.

Egy hattyu úszik a tó vizén fel-le,
gyűrűk redőit hajtva szét,
csillámló szárnyal hozza sietve
az elmosódó parti fövényre
a szelíd holdsugár ködét.

FODOR ANDRÁS

KÁPRÁZTATÓ ÚT

Kápráztató út, fényvert messzeség,
Nap súlya csüng a szőlőskerteken.
És álomként egy kapu lép eléd
a láthatatlan falból szélesen.

Elégtek benne rég a kapufák,
de tartják még a herceg-koronát,
a pajzsot, hol a csúcsiv összeér.

Ha belépsz rajta, vendég vagy. Kinél?
Borzongva nézel vad mezőkön át.

FODOR ANDRÁS

A VÉGSŐ KUNYHÓK

A végső kunyhók tűnnek most eléd
s új házak, melyek félszegen feszülnek
a gondos állványok közül az úrnak
s tudni akarják: merre van a rét.

Félbemarad itt minden kikelet,
palánk mögött lázas nyár ténfereg.
Kórban nyög itt gyümölcsfa és gyerek
s csak őszidőben gyúl a táj felett

valami békitő és messze fény;
puhán zománcosak estéi párszor:
dereng a nyáj és nekidől a pásztor
a végső lámparúdnak feketén.

KÉPES GÉZA

MIDŐN RÁM LETTÉL

Midőn rám lettél, kedvesem,
kicsiny voltam, szerény,
és mint egy hárság csendesen
beléd virultam én.

Kis lényemnek név sem jutott,
de bennem nőtt a vágy,
míg szóltál: már oly nagy vagyok,
név nem foghatna át.

S én, mint akit május, mitosz,
meg tengerár tetéz,
lettem újborként illatos,
a lelkeddel nehéz.

FODOR ANDRÁS

AZ EST AZ ÉN KÖNYVEM

Az est az én könyvem. Biborban
pompáz a bársony, fedelén;
színarany pántjait nyugodtan,
hüvöslő kézzel bontom én.

Eltölt a nyájas hang egészen,
míg első lapját olvasom,
második lapját csendbe nézem,
harmadikat már álmodom.

FODOR ANDRÁS

AZ ÁHÍTAT KÖNYVE

Most hajlik az óra, s nyúlva fölém
fémtisztá ütése lecsap:
belereszket az elmém. Most tudok, érzem –
s kezemben már a szoborszerű nap.

Semmi se kész, míg rá nem néztem,
a jövendők csöndesen állnak.
Érett a szemem, s úgy lépnek elébem,
mint a menyasszony, a tárgyak.

Semmi se csepp, mindent szeretek,
hadd fesse aranyra a festék,
és fölmutatom, bár azt se tudom,
kinek szabadítja a lelkét –

NEMES NAGY ÁGNES

Szélesedő kört száll be a létem,
begyűrűzve a tárgyat, a tért.
Az utolsó kört tán el nem is érem,
de megpróbálom azért.

Istent körözöm körül ősfalu tornyom,
átkörzök százezer évet;
s még nem tudom én, mi vagyok: zivatar szele,
súlyom,
vagy egy nagy ének.

NEMES NAGY ÁGNES

Szomszédom, Isten, hogyha néhanap
éjjel kemény kopogással zavarlak –
azért van ez, mert lélegezni hallak,
s tudom: szobádban csak te vagy magad.
S ha valamit kívánsz, nincs senki ott,
hogy italt érjen kereső kezed:
figyelek mindig. Adj egy kis jelet.
Közel vagyok.

Nincs más közöttünk, csak vékonyka fal,
véletlenül, mert meglehet:
ha szám vagy szád hívni akar –
a fal reped,
és hang se jelzi estét.

És azt képmásaidból építették.

S a képek, mint nevek, elédbe állnak.
S ha bennem egyszer fényesség fakad,
mellyel mélyebb létem téged kutat,
elfecsérlődik képkeretre máznak.

És akkor elmém, mely hamar kifárad,
hazátlan lesz és tőled elszakad.

NEMES NAGY ÁGNES

Most élek, hogy a század menni kész.
Megcsap egy óriási lap szele,
Isten és te és én írtuk tele,
s fordítja már fenn-fenn egy messzi kéz.

Egy új lapról, érezni, tiszta fény süt,
azon most még minden lehet.

Halk erők próbálják kiterjedésük,
s egymás felé sötétlenek.

LATOR LÁSZLÓ

A sápadt Ábel így beszél:

Én nem vagyok. Bátyám tett vélem valamit
s szemem nem látta titkos ujjait.
Előlem a napot elfüggönyözte,
az arcom arcával tiporta össze.
Most maga van.
Úgy érzem, él szegény boldogtalan,
mert nem teszik azt véle, mint velem.
Mind ott hever élettelen,
haragjától mindenki elvesz,
mindenki néma és beteg lesz.

A bátyám virraszt s én ezt rebegem,
ámen.
Reám gondolt az éj, a végtelen;
rá nem.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

Te Sötétség, ki megformáltál,
kedvesebb vagy nekem a lángnál,
melyre világ borul,
hiába gyúl
messzi körnek e fény,
onnét a lángról nem tud semmi lény.

De mindenén úr a Sötétség; benne a láng,
az alakok, az állatok, én – s e falánk
kedv hatalmat, embereket
enyésztet a mélyben.

És érzem már, közel lehet;
moccannak nagy erőterek.

Hiszek az éjben.

HALASI ZOLTÁN

Téged épít a kéz s belereszket,
úgy gyúlik atomhoz atom.
De lesz-e, ki majd befejezhet,
te Dóm?

Róma kőhalom.
Elenyész.
S odavész
a világ is végül,
mielőtt tornyod kupolával egészül,
s benne mozaik-tengeren
sugaras homlokod megjelen.

De néha messzerepít
álmom. Tered itt
kiteljesedik:
tárul kezdeti mélység,
s fenn csillan a gerinc arany éle.

És bennem őt érzék,
látom, vési a dísz
tetejére.

HALASI ZOLTÁN

Az életem nem a meredek óra,
amelyre lábam, látod, futva lép.
Én fa vagyok, háttérre rajzolódva,
sok szám közül egy szájjal vagyok a szóra,
és az, amely lezárul legelébb.

A csönd vagyok, két hang közé bemetszve,
melyek csak lassan hangolódnak egybe:
mivel a hang Halál magasba csap –
De a sötét hangközben elrezegve
megbékélnek.

S az ének szép marad.

NEMES NAGY ÁGNES

Munkásaid vagyunk: segéd és mester
csak téged épít, nagy Középhajó.
És néha jó egy Vándor, fáradt testtel,
és megvilágosít, beszélni kezd el –
mutatva, mi a helyes és a jó.

Táncol alattunk és inog az állvány,
kezünkbe oly súlyos a kalapács
s egy perc jó tőled az idők homályán,
mint tengerről a szél s arcunkra szállván
már érez is a lakatos, az ács.

A kalapácsok erre rengve rengnek,
kopácsolástól süketül az agy,
mit a kezünk estére abbahagy.
S ekkor jövő kontúrjaid derengnek.

Isten, te nagy.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

Ezek Michelangelo napjai
voltak, olvastam róluk estelente.
Ő volt, a minden mértéknek felette
álló, aki
a mérhetetlent elfeledte.

Ő volt, ki mindig vissza-visszatér,
ha egy-egy kor, mielőtt véget ér,
az értékeit még összeszedi.
Egész terhét felveszi valaki,
s mindent szíve szakadékába vet.

Mások bűt éreznek és örömet;
de ő már csak az élet anyagát,
s hogy az egészet *együl* fogja át,
csak Isten áll akaratának ellen.
Nagy gyűlöletével imádja hát,
mert ily elérhetetlen.

LATOR LÁSZLÓ

Mi teszel, Isten, ha nem élek?
Korsód vagyok (ha majd cserép lett?)
Kortyod vagyok (ha fogyni érzed?)
Munkád vagyok és öltözéked,
értelmed vélem elhagyott.

Nincs házad nélkülem, hogy ott
jó szók köszöntsenek, szelídek.
Fáradt lábadról elveszítéd
bársonysarud, ki én vagyok.

Nem hordhatsz nagykabátodul.
Nézésed, melytől áthatódom
meleg orcámmal párna-módon,

majd jön, keresgél völgyön-ormon –
és naplementekor halódón
idegen kő ölébe hull.

Mit teszel, Istenem? Aggódok.

NEMES NAGY ÁGNES

Szólt legelső igéd, a *fény*,
s lőn idő. S hallgattál sokáig.
Aztán az *ember*. (Benne máig
egész sajtó valónk homálylik.)
És most tűnődsz az új igén.

De azt már nem akarom én.

Légy néma, esdek éjjelente,
mozdulatokban nőj te szét,
s kit a Lélek álmában ért:
írd homlokokra és hegyekre
a hallgatás nagy összegét.

A kimondhatatlant elűző
harag elől légy menedék.
A Paradicsom már sötét:
te légy benne a kürtös őrző,
s hogy szólt a kürt, csak szóbeszéd.

LATOR LÁSZLÓ

Költők szétszórtak (fergeteg
fújt át a dadogó beszéden),
de én neked tetsző edényben
majd újra összegyűjtelek.

Ha nekivágtam vad szeleknek,
te kavarogtál mindig ott.
Összeszedem, bármire leljek:
pohárnak kért a vak, de eltett
a cselédség, jó mélyre rejtett,
s egy koldus jött, s előadott;
értelmedből egy kicsi gyermek
hozott olykor egy darabot.

Látod, én kereső vagyok.

Ki arcát elfedezve széles
meződön pásztorként megy át;
kit az idegen szem feszélyez,
kérlek, fordítsd el róla hát.
Ki azt álmodja, hogy bevégez
téged, s bevégzi majd magát.

LATOR LÁSZLÓ

Megmutatkoztál nékem, te Örök.
Én úgy szeretlek, mint kedves fiut,
ki egykor elhagyott még gyermekül,
mert sorsa által trónra hívatott,
mely előtt roppant völgy-ország terül.
Én elmaradtam tőle, mint az agg,

ki nagy fiának nem gyámola már,
s aligha érthet már új dolgokat,
melyek felé magjának vágya száll.
Néha aggódva nézem sorsodat,
mely annyi idegen hajón lebeg,
s visszavágylak magamba néhanap,
e sötétbe, mely naggyá nőttetett.
Olykor szorongok – nem vagy már te, nem –
ha nagyon az időbe révedek.
S akkor evangélistám kérdezem:
s ő Örökkévalóként emleget.

Az atya vagyok. Ám a fiu több:
minden, ami az atya vala, sőt,
az is, mi nem lett, naggyá benne ér.
A visszatérés ő és a jövő,
az ől ő és a tenger ő...

JÉKELY ZOLTÁN

Imádságom nem káromlás neked:
mintegy öreg könyvekben kutatom,
mint vagy – ezeriziglen – rokonom.
Szeretetet adnék. Szeretetet...

Szeretjük hát atyánk? Nem hagyjuk ott,
akár te engem, elszántan-konok
arccal, üres, elfáradt kezeit?
Fonnyadt szavát lassanként nem avított
s ritkán levett könyveknek adjuk át?
S mint vízvázasztóról, nem folyunk-é le

szivéről örömökbe, szenvedésbe?
Atyánk nem az-e nekünk, aki volt:
csak mult évek, elidegenedett
gondolkodás, taglejtés, viselet,
elszáradt kéz és haj, mely kifakult?
S bár hőse volt is a maga korának,
ő a levél, mely ha növünk, leszárad.

JÉKELY ZOLTÁN

A gondja ránk: lidércnyomás nekünk,
s hangja olyan nekünk, akár a kő –
mert szava csak félig ha érthető,
reá akárhogy is figyelmezzünk.
Közte s köztünk a nagy dráma, ahoz,
hogy egymást tán megértsük, túl zajos.
Szájának formáját látjuk mi csak,
melyből szótagok hullnak s múlanak:
s messzebb vagyunk tőle, mint valaha,
habár szerelmünk még feléje von,
s ha e csillagon meg kell halnia,
látjuk csupán, hogy élt e csillagon.

Ez nekünk az Atya. És téged én
hogy hívjalak atyámnak?
Magam még jobban elszakítanám csak.
Fiam vagy. Szemeim majd rád találnak,
mint felismer az ember egyszülött fiat,
még akkor is, ha közben férfi lett, vagy agg.

JÉKELY ZOLTÁN

Kiolthatod szemem te: látlak,
tömd be fülem, hallom szavad,
láb nélkül is kúszom utánad,
száj nélkül hívlak hallgatag.
Törd le karom, én átölellek
szivemmel mint egy csoda-kézzel,
fogd le szivem, lázas velőm ver,
s ha agyamat zúzod te széjjel,
véremre veszek új erővel.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

Oltsd ki szemem: én mégis látva látlak,
tömd be fülem: én hallom hangtalan szád,
lábatlanul is elkúszom utánad,
és hogyha kell, száj nélkül esküszöm rád.
Törd le karom és megragadlak én,
szivemmel, mint egy kézzel tartalak,
fogd le szivem, agyam dobog hibátlan,
s ha lángod agyvelőmbe csap,
viszlek tovább, vérem zuhatagában.

NEMES NAGY ÁGNES

És lelkem, mint egy nő, olyan előtted.
Mintha Naómi menyé volna, Ruth.
Nappal jár gazdag kénéid körül,
cseléd, kinek a munka alja jut.

De este forrás várja, tiszta kút,
fürdik, ruhát vesz, hogy ne lenne rút,
és jön, nyugodni látva a falut,
jön, s lábaidnál csöndesen ledül.

És éjfélkor, ha kérded, ki van itt,
szól együgyűn: Ruth, szolgálód van itt.
Tárd szolgálód fölébe szárnyaid.
Az örökös te vagy...

És alszik akkor lelkem hajnalig
lábaidnál, véredtől langyosan.
S asszony előtted. És mint Ruth, olyan.

NEMES NAGY ÁGNES

Örökösünk te vagy.
Fiak örökölnék,
mert atyáik kidőlnek.
Állnak, nőnek fiak.
Örökösünk te vagy:

És tereád marad
mult kertek zöldje s szétomolt egek
csendes kéksége,
s annyi-annyi harmat,
napok hirdette sergei nyaraknak,
tavaszok, melyek fénye-jajja gazdag,
mint ifju asszony írta levelek.
Öröklesz őszöket, mik díszruhákként
hevernek költők emlékezetében,

és minden tél elárvult bús hazákként
látszik hozzád simulni rendre szépen.
Öröklöd Rómát, Velencét s Kazánt,
Firenzét s Pisa dómját egyaránt,
a Troicka Lavrát meg monostorát,
mely a kievi kertek közt csodák
útvesztőjét alkotja sok zugával –
S Moszkvát, harangjai emlék-szavával –
s tiéd a hang: húr, kürt és valahány dal,
mely szól kellő mély zokogással,
mint ékkő ég majd rajtad mindenik.
A költő csak miattad zárkozik
s gyűjt képeket, dúsakat, harsogókat,
és száll ki s érlelődik sok hasonlat
által s míg él, magánnyal küszködik...
S a festő is azért fest képeket,
hogy *maradandón* a természetet,
mit múltón alkotál meg, visszakérd:
minden örök lesz. Nézd, mily rég megért
a nő Mona Lisában, mint a bor;
értebb a nő nem lesz már semmikor,
mert újat hozzá új nő már nem ad.
Az alkotók, akár magad.
Öröklét kell nekik. Ó, kő, te légy
örök – mondják. Vagyis: tiéd!

S mind, ki szeret, teérted gyűjt be rég:
kik költők mind egy kurta pillanatra,
kik egy kifejezéstelen ajakra
mosolyt csókolnak, tán szebbé teendő,
s gyönyört teremnek s minden eljövendő
kínt megszoknak, mit épp maguk vetettek.

Kacagásukkal vágyakat szereznek,
melyek elalszanak és fölremegnek,
hogy más kebelben sírjanak tovább.
Titokzatosságot halmozva hálnak,
mint hálnak állatok, kik mit sem értenek –
ámde lesznek bizonynyal unokáik,
akikben zöld életeik beérnek;
e szerelem általuk száll terád így,
mit ők egymásnak tán álmukban adtak.

Igy dől hozzád minden fölöslege.
S mint díszkúton a legfelső medencék
folyvást túlcsorganak, akárha tincset
zilált haj ontná – a legfőbb edénybe,
a bőség völgyeidbe ígyen ér le,
túláradván dolgok s gondolatok.

JÉKELY ZOLTÁN

Az örökös te vagy.
A fiúk örökölnék,
mert az apák ledőlnek.
Él a fiú s virágzik.
Az örökös te vagy:

És öröklöd a zöldet
mult kertekből és csöndes kék-színét
széthullt egeknek.
Hajnalt harmatával,
a Nap beszédét, melyről annyi nyár vall,
s csupa tavaszt, panasszal, csillogással,

mint ifjú asszony sok-sok levelét.
Az őszöket öröklő díszruhákul
elnyúlva költők emlékezetében,
és minden tél, mint ország, ha elárvul
úgy tetszik, vár, hozzádsimulni készen.
Örököd lesz Kazán, Velence, Róma,
Firenze aztán, s véle Pisa dómja,
a Troicka Lavra és a nagy monostor,
kievi kert alatt sikátorokból
font tömkeleg fulladt, fekete odva –
haranggal, mint emlékkal úszva Moszkva,
és hang: hegedű, nyelv, trombita torka,
és a dalok a mélyből felsodorva
mint drágakő, rajtad villámlanak.

A költők érted zárkóznak be csak,
és gyűjtenek suhogó, sűrű képet,
s kilépnek és hasonlatokkal érnek,
s létükben érted oly magányosak –
A festők képet azért festenek,
hogy a múlónak szánt természetet
halhatatlanként kapd te vissza:
minden örök lesz. Nézd, Madonna Lisa
arcán minden nő érett, mint a bor.
Nő nem lehet több semmikor,
mert újat hozzá újabb nő nem ad.
A szobrászlány olyan, mint te magad.
Örökre vágyik. Kelti a követ:
örök légy. S annyi ez: legyen tied!

S a szeretők is érted gyűjtenek:
költői ők egy kurta pillanatnak,
egy semmitmondó száznak csókkal adnak
mosoly formát, így alakítva szebbnek,
gyönyört gyűjtenek s hozzáízelednek
a bánathoz, melytől felnő a gyermek,
és szenvedést hoznak, mikor nevetnek,
vágyakat, mik alusznak s ébredeznek,
hogy idegen szívben felsírjanak.
Rejtélyt halmoznak össze s földre esnek,
mint állatok halnak meg és nem értik –
mégis talán unokáik maradnak,
akikben zöldszín életük megéri;
és általuk öröklöd a szerelmet,
mit egymásnak vakon, álomban adtak.

Így foly a dolgok fölöslege hozzád.
Mint felső csészéje szökőkutaknak
túlárad folyton, s bontott, sűrű hajzat
pázmáiként mélyebb tálba folyik le –
mindennek telje így hull völgyeidbe,
ha túlcsordul a lét s a gondolat.

NEMES NAGY ÁGNES

Eggye vagyok csak gyarlóid hadának,
ki a világba cellából tekint,
kitől az ember messzebb, mint a tárgyak,
s megmérni nem mer semmit itt.
De ha látni orcád előtt akarsz,
melyből szemed zordul elősötétlik,

dölyfösnek engem semmiképp se tarts,
hogya kimondom: éltük kik sem élük.
Az ember: vakeset, hangok, jelecskék,
mindennapok, gyötrelmek, örömeckék,
jelmezbe burkolt már mint kisgyerek,
s mint felnőtt, néma maszkba rejtezett.

Sokszor hiszem: ezek az életek
kincseskamráknak mélyiben nyugosznak,
vérték-, hintók-, bölcsőkként sorakoznak,
melyekbe élő még sohase lépett,
s akár a pompás díszruhák, melyek
magukban meg nem állva, reszketeg
dőlnek erős pillérek kőivének.

S ha kertemből mind-mind messzebbre járva
megyek ki este – bent fáradt vagyok –
tudom: minden út odakanyarog,
hol vár a nem-lett dolgok árzenálja.
Fa sincsen ott, a föld tán ellapul,
s mint börtön körül, ablaktalanul
függ a falaknak hétszeres palánkja.
S rajtuk nehéz vaspántozásu ajtók
tartanak távol minden odatartót,
s emberkezekből font annak a rácsa.

JÉKELY ZOLTÁN

Az alázat... Szemléletedbe
merülő arcok, hallgatón.
Ifjú költők járnak így este
egy-egy távoli fason.
Parasztok szoktak így a gyermek
holtteste körül állani –
bár csak mi mindég, az esett meg:
egy óriási Valami.

Aki meglátta arcodat,
zavarja szomszéd s óra már,
nyomod fölé hajolva jár,
mint ki terhet cipel, vagy agg.
Csak később nyílik rá a lét,
s érez szelet és messzeséget,
s hall, mert téged suttog a rét,
s lát, mert dicsér a csillag-ének;
nem tud többé nem-tudni téged,
s csak köntösöd a föld s az ég.

Új vagy neki s meghitt s nagyon
jó, s csodás, mint egy utazás, ha
halkan suhan velünk a bárka
egy széleshátú folyamon.
Tágas sík nyúlik el a szélben,
roppant ég martalékaképpen,
és rajta vén rengetegek.

Falu merül föl, közeleg,
majd újra elmerül, miként a
harangszó, s mint a tegnap és ma,
s amit a szem lát, mindenek.

Am ahogy ez az ár suhan,
városok kelnek untalan
és szállnak szemközt, mint madárraj,
az ünnepélyes utazással.

S hol se falu, se város, olykor
kiköt a bárka egy helyen,
mely vár valakit a folyóról,
aki hontalan ideleln.

Homokfutók várnak ezekre
(mindegyik háromlovas) és
elrohannak velük az estbe
egy úton, melynek nyoma vész.

RÓNAY GYÖRGY

Oly magános e faluvégi ház,
mintha a világ végén állana.

Az út, melyre a falu nem vigyáz,
az éjszakába lassan fut tova.

Átkelőhely a kis falucska csak
két messze közt, sejtelmes és riadt,
az út nem pallón, házakon visz át.

Kik elmennek, soká bolyonganak,
s tán félútnál nem is bírják tovább.

LATOR LÁSZLÓ

Mert minden nagy lesz és hatalmas újra.
A táj sima, a víz redőkkel úszva,
faóriások és kicsiny falak;
s a völgyekben sokarcú s izmosulva
növe parasztnép és pásztorcsapat.

És nincs templom, mely Istent átkarolva,
mint szökevényt, végül körüljajongja,
mint sebesült vadat, ki védtelen –
kopogtatásra tárva mind a házak,
és véghetetlen, áldozó alázat
jár minden tettel, véled és velem.

Nincs vágy a másvilágra, túlra, messze,
s nem csorbul a halál szentsége sem,
csak éljünk itt lenn hozzáízeledve,
hogy keze rajtunk ismerős legyen.

NEMES NAGY ÁGNES

Sosem nyugosznak itten el a házak,
mert vagy mindig temetnek valakit,
vagy mert a szív titkos parancsa lázad,
s botot, köpenyt ragad föl az, akit
távolba bolygó fényed elvakít,
és útrakelnek megkeresni százak.

Sosem ürül ki az az utca, mellyen
hozzád sietnek, titkos égi rózsa,
mely ezer évbe csak egyszer virul ki.
Sötét tömeg megy, titkaid hajósa,
s fáradva fog majd a szivedre hullni.

De láttam én a hosszú sereget,
s azóta azt hiszem, hogy köpenyüknek
mélyéből fú a szél s mihelyt lecsügged,
elül a szél is a vidék felett –:
oly óriási volt ez a menet.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

Bár sok zarándok lennék én, Uram,
hogy hosszú sorban járuljak eléd,
hogy nagy részed lehessen én, Uram,
te kert, élő fasorral telt vidék.
Ha úgy megyek, amint vagyok, magam –
ki tudja? És ki *lát* menni eléd?
Ki ragad el? Kit indít meg s feléd
kit fordít az?

Semmitse tudva még
tovább nevetnek. És én boldogan
megyek, amint vagyok; mert így, Uram,
elkerülöm a nevetők szemét.

NEMES NAGY ÁGNES

Nappal hallomás vagy csupán,
a Sok körül csobogva, bújva;
a csönd, óraütés után,
mely lassan összezárul újra.

Amint a nap az est felé dől,
s mind gyöngébb mozdulattal hullni tér,
annál inkább *vagy*, Istenem. Kikél
országod füstként minden házfedélből.

NEMES NAGY ÁGNES

Most ég a borbolyák langy bíbora,
lankadt rózsákat ringatnak a kertek.
Ha most sem vagy dúsgazdag, mikor a
nyár búcsúzik: a kín örökre kerget.

Ha most se csukhatod le a szemed
úgy, hogy benned a látomások árja
áttörjön a homályon, mely bezárja –:
az idő, mint egy aggot, betemet.

S már nap se kúszik hozzád megadón,
elámít, megcsal minden egyaránt,
az Isten is: nagy kő lesz nyakadon,
amely a gyilkos szakadékba ránt.

KÉPES GÉZA

Mert, Isten, a nagyvárosok
mind szétbomlók és elveszettek,
mint tűztől futni legveszettebb –
és nincs szer, mely vigaszt szerezhetsz,
és cseppnyi percük elcsorog.

Emberek élnek itt, gyötrelmesen,
moccanni is remegve mély szobákban,
az újszülött sutánál is sutábban;
kint földed virraszt, lélekdik kitártan,
és élnek ők, s nem tudnak róla, nem.

És gyermekek ablaklépcsőn tapadva,
nem mozduló árnyban növekszenek,
s nem tudják, kint virág szólít a napra,
hol boldogság és szél és tág terek –
így gyermekek s szomorú gyermekek.

Lányok sarjadnak föl a Névtelennek,
s gyermeki csöndjük híva visszaint,
mert nincs amért ők perzselődni kezdtek,
s megborzongva csukódnak el megint.
S hátsó-szobák burkába rejtve mélyre
anyaságuk csalódott napja ül,
gyámoltalan nyöszörgés hosszú éje,
sok hűvös év, harc nélkül, tétlenül.
S a mély zugban, hol fénynek hamva sincsen,
halottaság; s vágynak ledőlni ott,
s hosszan halódnak, hosszan, mint bilincsből,
s úgy mennek el, mint koldusasszonyok.

Mert, Uram, a nagyvárosok
megbomlottak és elveszettek;
a legnagyobb is lángtól reszket –
még vigasz sincs, mely védelmezhet,
s csekély idejük elcsorog.

Nyomorban élnek az itt-szenvedők,
sötét szobák mélyén, moccanni resten,
riadt nyájnál is fojtóbb rettenetben;
és ébred kint a föld, sóhajtva serken,
de mit sem tudnak – már csak vannak ők.

A gyermek itt az ablakok zugában
mindig *egy* árny alatt nevelkedik,
s nem sejtí, hogy kint tág, szellős világ van,
s szép nap jöttét virágok hirdetik –
s mert gyermek, oly bús minden gyermek itt.

A szűzek nem tudják, kinek virulnak
s vágyuk gyermeki múltjukba tekint;
ám nincs sehol, amiért lángragyúltak,
és reszketve bezárulnak megint.
És napjait a megcsalt anyaságnak
hátsó szobák magányán pergetik,
s elcsukló sírás éjein e fáradt
élet harc híján fagyos éveit.
S halottaságaik sötétben állnak,
és vágyuk végül odavánszorog;
s láncoltan, lassan mennek a halálnak,
s úgy múlnak ki, mint koldusasszonyok.

GARAI GÁBOR

Emberek élnek itt, sápadtra vásva,
s halnak, ámulva a nehéz világon.
S a tátozó fintort senkise látja,
mivé egy finom fajta arcvonása
mosolyból torzul néma éjszakákon.

Járnak, rajtuk szégyenletes teher:
oktalan tárgyat szolgálni hiába,
és testén mindnek elfonnyad ruhája,
és szép kezük korán öregszik el.

Tömeg tolong és nem kíméli őket,
bár gyöngék mind és olykor tétovák –
néma talppal nyomukba nem szegődnek
csupán a félénk, gazdátlan kutyák.

Alávettettek száz kínzó ökölnek,
s mert rájuk üt az óra csattanása,
kórházak közt magányosan köröznek,
s szorongva várnak bebocsáttatásra.

Ott a halál. Nem az, amely surolta
gyermekkoruk, titkos üdvözetül –
a kis halál, így látják ott belül;
saját haláluk zölden, méze-fosztva
gyümölcsként függ bennük, éretlenül.

NEMES NAGY ÁGNES

Saját halálát add meg, Istenem,
mindenkinek, azt, mi létében érik,
amelyben vágy volt, inség s értelem.

NEMES NAGY ÁGNES

Saját halálát add, ó, én Uram,
mindenkinek, mely kín, gond, szerelem
közt önsorsából nő ki lassudan.

CSORBA GYŐZŐ

Uram: árvábban élünk, mint az állat,
amely vakon hal, nem sejt semmi bajt,
mi meg se halva hallunk száz zsvivajt.
Add *azt* nekünk, ki módját ejti majd,
hogy életünk magas lugásra válhat,
hol minden május már előbb kihajt.

Azért oly terhes mindegyik halál,
mert nem *mienk*; csak egy, ki ránk talál
és elragad, mert bennünk egy sem érik;
azért jön orkán, mely letép gyökérig.

Ott állunk évről-évre kerteden,
mi fák, melyekből dús halál születne:
de hajh, mi rég megvénülünk szüretre!
Mint nő, kit átkod meddőségbe vet le,
úgy élünk renyhén és gyümölcstelen.

Igaztalan, hogy így büszkélkedék?
Tán jobb a fa? Csak fáradt nezedék
vagy asszonyöl vagyunk, mely mindig adna?—

Az örökléttel vívtunk nászcsatát,
s ha hív az ágy, vajúdva és tagadva
vetéljük el halálunk magzatát;
a görbe, torz, gondterhes embriót,
ki (mintha szörnyü rém riasztaná itt)
kezével eltakarja szemcsiráit
s kinek kiduzzadt homlokán kinőnek
nem-élt kinok s kit rettegés igaz,
s a végünk az lesz, mint a sarki nőnek:
a császármetszés, gyermekágyi láz.

FRANYÓ ZOLTÁN

Egyet tégy naggyá, egyet küldj, Uram,
kiben az élet boldogan fogan,
s a szemérme egy mély kapu legyen,
mit ifju hajzat szőke lombja elfed,
és válassza ki azt az áldott egyet,
kit hajt a gyűlő, fehér csíra-ezred
kimondhatatlan nevü harcterén.

És adj egy éjt, hogy befogadja méhe
ember még nem foganta magzatát;
s ez éj legyen a világ májuséje
és illatozzon, mint a rózsa mélye
és ringatózzon, mint a szél zenéje
és ujjongjon, mint Jozafát.

S gyümölcsét lassan érve hordja ki
s növény ruháját horizonttá széleszd
s a csillagok magányát gyűjtsd neki,
hol szörnyhozó szem nem ijesztheti,
ha arca majd a kín szemébe réved.

Frissítsd fel őt harmattal, szűz itallal,
ne érje száját leölt eledel,
itasd meg csönddel, csöndes áhitattal,
mit meleg rétek párája lehel.

Szívja magába gyermekéveit;
a mondhatatlant és a sejtethetlent,
egy borzongó, bimbózó rengetegben
regét álmodva boldogan megint.

S akkor küldd rá az áldott vajudást, hogy
megszülje majd a hatalmas halált:
egyedül, mint a zúgó kertmagányok
s mint az, ki haza most talált.

LUKÁCS LÁSZLÓ

Te, aki bölcs vagy, mert csak azt az egyet
tudod, hogy van, hogy tenger a szegény:
add, hogy ne nyújje gond az elesettet
s állítsd fel talpra sorsa küszöbén.

A többi ember kiszakított éltű,
de a szegények fajtája virág,
mely gyökérből nő, sűrű szagu méhfű,
s levele rajza gyöngéd csipkeág.

LUKÁCS LÁSZLÓ

Nézz rájuk s mondj hasonlatot e népről:
úgy imbolyog, mint szélben aki leng
s mint tartott tárgy a kézben, úgy pihen.
Riadt szemének fénye elsötétül,
mint nyári rét, ha futó, gyors esőtől
zöldje elmélyül árnyas-hűvösen.

LUKÁCS LÁSZLÓ

Mert nézd: ők élni fognak, sokasodni,
idő fölöttük úrrá nem lehet,
és nőnek majd, mint a bozót bogyói
édességgel borítva földjüket.

Mert boldogok, kik el nem távolodnak,
és áztak némán és hajléktalan;
hozzájuk tér telje az évszakoknak,
s minden gyümölcsük tízezret fogan.

Míg oktalan országok földje reng,
ők ellenállnak minden pusztulásnak,
s magasba nyúlnak, mint a kipihent
kezek, amikor mindenféle rend
és minden nép keze kifáradt.

NEMES NAGY ÁGNES

Szegényeidre száll a kínok terhe,
s amire néznek, rájuk nehezül.
És izzó fagyban, mint a láz keserve,
így mennek minden otthonból kiverve,
mint éjjel járó holtak, egyedül.
S az óriás szenny mind reájuk ontva,
kiket leköp és megrohaszt a nyár;
a véletlen, szajhán a cifra pompa
s a hintó fénye rájuk kiabál.

Ám nyisd meg hangját, szélesen kibontva,
ha van egy száj, mely értük síkraszáll.

GARAI GÁBOR

Ó, hol van ő, ki időt s birtokot
úgy eldobott, hogy szegényen s kevélyen,
a meztelenség szent szegény-mezében
túlragyogta a püspöki bibort.
A rajongásnak volt ő telt edénye,
ki mint egy friss év, frissen élve telt;

a fülemülék szerzetes fivére,
ki csodálkozni, gyönyörködni és e
gyönyörű földön ujjongani mert.

Mert ő sosem volt fáradtlelkű, únott,
kinek a szíve csömörrel telik,
kicsi virágok, réti kicsi hűgok
beszéltek hozzá s ő felelt nekik.
S beszélt arról, hogy úgy él, hogy örömmé
váljék a mások számára s vidám
szíve nappá lett, sugaras özönné
s a porszem is felfénylett sugarán.

Fényből szállt egyre mélyebb fényü fénybe
s a zárkáján a derű úgy zenélt,
hogy mosoly lett a homloka fehére
s kizsendült benne gyermekkora mélye
és mint a lányság, úgy bimbóba ért.

S ha dala zengett, még a lezuhant múlt
is felszárnyalt a feledés egén;
és elszakadt a bűgő vadgalambhúr
s csak a nővérek ajult szíve jajdult,
mint kit megérint édes vőlegény.

S a levegőben hangja lágyan ömlött
piros szájáról halk virágporul,
s édes sodorban szállt az epedőkhöz
s a nyílt pártákra lassan leesőzött
s a virágtölcsér fenekére hullt.

S ők megfogantak tőle, aki lélek
volt, ölükben, folt nélkül, testtelen.
S csukott szemhéjuk selymes rózsahéj lett
s hajuk erdeje csupa szerelem.

És övé lett a világ mindenestül.
Sok állatnak megsúgta sok kerub,
hogy párja méhe titkosan kizsendült –
s gyönyörű szárnyu pillangó izent így:
mert ő ezer mindenben egy szív
volt s a termő nedv tőle hullt.

S hogy meghalt, mint ki név nélkül elolvad,
már szét is oszlott; magja mindenütt
ott zengett, hol fa nyúlt, vizek zuhogtak,
s a virágoknak tőle nyílt szemük.
Zengett a holt. S a nővérek zokogtak,
mert meghalt férjük, kedves mindenük.

LUKÁCS LÁSZLÓ

A KÉPEK KÖNYVE

KÖSZÖNTŐ

Akárki vagy: esténként lépj elő
szobádból, hol mindent megért az agy;
túlról házad a messzeségbe nő:
akárki vagy.

Alig hagyja el megfáradt szemed
az otthonod elhasznált küszöbét,
fekete fát emel képzeleted:
magában áll és háttere az ég.
S világot alkottál. És óriás,
akár a szó, amely a csöndben érett.
S akaratod amint tudtára ébred,
elválík szemedtől a látomás...

GARAI GÁBOR

EGY ÁPRILISBÓL

Illatos újra az erdő.

Emelik föl a lenge pacsirták

már az eget, mely vállunknak be sulyos, be nehéz
volt;

bár látni a targalyon át, hogy a nap be üres,
be kevés volt –

mégis a lassú zápor után, ha vége a napnak
jön, küllőzve cikázón
az arany színű óra,

és menekülve előle, a távoli házon
mint riadóra

sebesült szárnyával csapdos az ablak.

Csönd lesz aztán. Még az eső is ügyelve
koppan a kőre, amely fénylik hangtalanul.
Minden nesz lelapul,
s belebúvik a mézga rügyekbe.

NEMES NAGY ÁGNES

KÉT VERS
HANS THOMA 60. SZÜLETÉSNAPJÁRA

1. HOLDAS ÉJ

Délnémet éj, dús holdfény hull a földre,
mint visszatérő, halk mesék, olyan.
A toronyból sok óra súlyosan
mélyébe, mint tengerbe, úgy zuhan –
kis zaj riad s nagyot kiált az ór, de
a hallgatás utána hontalan;
s valahonnan egy hegedűfutam
kél és azt játssza lassan:
Volt egy szőke...

GYURKOVICS TIBOR

Kivonúl a lovag, feketén ma kiszáll,
a világ zshivájába vonul.

És kint van a Minden: a nap meg a vár,
a jó meg a rossz, lakomához a tál,
a május, a lány, meg a lomb, meg a Grál
és kint a keresztutakon maga áll
ezernyi alakban az Úr.

Mégis a páncél belső öblén
a sötét gyűrűkbe rejtve
gubbaszt a Halál, tünődve tünődvén:
mikor is szökken pengve,
rácsapva a vértre,
a megszabadító penge,
hogy a mélyből a fényre kivésne,
hol annyi kuporgó gyásznap
gyötrődve hajoltat –
hogy nyújtózhassam végre,
és játsszak,
s daloljak.

NEMES NAGY ÁGNES

LEÁNYBÁNAT

Eszembe jut egy fiatal
hős, mint egy ó rege.

Jött. Mint a parkban a vihar,
mely beborít és betakar.
És ment: nagy harangjaival
a benedictus messze hal,
míg mondod az imát...
Szived sikoltani akar
a csöndbe, mégis lassu jaj
s könny hull kendődre le.

Eszembe jut egy fiatal
hős, aki harcba szállt.

Száján a hús, finom mosoly:
mint elefántcsont fénye, oly
fehér, s honvágy, s vén faluban
karácsonyéj, s mint drága zaj,
türkisz és gyöngy és ahogyan
szép könyvre hull
a hold ezüst szine.

GYURKOVICS TIBOR

A LÁNYOKRÓL

1

Megy ki-ki más nagy, hosszú útra,
sötét költőkhöz így érhet el;
egyre kérdezgetnie kell,
nincs-e ott dalnok közel,
kéz nem simult-e arra a húrra.
Csak a lányok nem kérdik, merre
a képek hídja; nem! elmosolyodnak,
s így gyöngylánc-fény, az se ragyoghat,
ezüst tál fénye se gyöngyökön át.

Életük: ajtaja mind a titoknak,
tárul vele költő
és a világ.

2

Lányok, töletek költők tanulnák,
hogy *mondják*, mi nektek *léteitek*;
távolokra vagytok ti bizonyság,
így az est nagy csillagai sorsát
éli, szokván örök életet.

A költőé, ha nőt kér szemével,
egyiktek se legyen; hiszen ő
titeket lányokként csak, ha képzel:
csuklótokban a brokát színével
megtörne a bűverő.

Hagyjátok meg őt kerti magányán,
hol lényetek mint Örökvalót
látta, míg utakat bolygva rótt,
hadd időzhessen padoknak árnyán,
s szobáján, hol kedves lantja lóg.

Menjetek! ...éj jön. Hangra, alakra
nem vágyik többé, mely tietek.
Útja jó, ha hosszabb, ridegebb,
bükk árnyán fehérség ne riassza, –
és csak elnémult szobát szeret.

...Hallja: hangotok nagy-messze elvész
(ott, hol oly fárasztó mind *a többi*),
és: gyöngéden rágondolva gyötri,
hogy titeket annyi, annyi szem néz.

TANDORI DEZSŐ

AZ OSZLOPSZOBOR DALA

Ki az, aki engem úgy szeret,
hogy jobban, mint életét?
Tengerbe hal értem, s életet,
életet ad, hogy holt kő helyett
legyek hús, mint elébb.

A zubogó vér, az a vágyam, igen,
mert néma a kő.

Az élet az álmom: jó élni, hiszem.

Hát nincs, akiben

mersz volna, s hívna elő?

De ha egyszer élnem sikerül,
s így minden enyém lehet, –

sírok, egyedül,
siratom kő-létem szüntelenül.

Vérem mit is ér, borként ha hevül?
Az az egy a habokból már nem menekül,
aki legjobban szeretett.

CSORBA GYÓZŐ

A TÉBOLY

Vagyok, vagyok... így morfondizál Ő –
Hát ki vagy, Mária, mondd?!
Királynő vagyok, igen, királynő –
borulj le térdre, te bolond!

Voltam, voltam... és folyvást kesereg –
Ki voltál, Mária, hát?
Nyomorult, szegény, árva gyerek,
te meg sem értenéd szavát.

S fejedelemnő lettél, akinek
térdet hajt minden ember?
Mert a dolgok mind másként zengenek,
mások így, koldusi szemmel.

Így hát naggyá a dolgok tettek,
s mikor volt, tudod-e még?
Egy éjjel, egy éjjel újjászülettek,
szavuk már nem a régi beszéd.
Kiléptem az utcára s láttam:
húrrá feszül, akár a hárfa –
s Mária dallam lett, dallamában
csak táncolt házról-házra.

Aggódva surrantak el emberek,
tapadt hozzájuk a házsor –
mert ilyet csak egy királynő tehet:
hogy táncol az utcán, táncol!

SZABÓ EDE

A SZERELMES LÁNY

Így igaz, vágyom utánad. Ejtem,
elvesztem kezemből önmagam,
nem remélve, hogy tagadni merjem,
Azt, mi tőled árad rezzenetlen,
és komoly, merő, rokontalan.

...rég: ó, mily Egy voltam, semmi engem
el nem árult és nem szólított,
mint a kőé, olyan volt a csendem,
mely fölött a forrás átcsozog.

Ám e lassú, párhetes tavaszban
engemet a néma, öntudatlan
évről most letörtek könnyedén.
Összezárva, langyos, árva létem
most valaki tartja a kezében,
s nem tudja, tegnap mi voltam én.

NEMES NAGY ÁGNES

A CSEND

Hallod-e, kedves, kezem fölemeltem –
hallod-e: zúg...

Ugye, a magányost, bármije rebben,
figyelik a dolgok: hogy mire jut?

Hallod-e, kedves, lehunyom a pillám,
zaj ez is, mire megközelít.

Hallod-e, kedves, újra kinyitnám...
...de mért nem vagy itt?

Moccanok épp csak – a selymes csendben
ott van a lenyomata; örökre látszik
a legparányibb indulat is, kitörölhetetlen,
a messzeség feszülő függönyén.
Ahogy én lélekzem, kelnek-tűnnek
a csillagok.

Ajkamra illatok itala árad,
és távol angyalok karának
csuklói derengenek felém.
De akire gondolok:
Téged nem látlak.

TANDORI DEZSÓ

ZENE

Mit játszol, fiú? A kerteken át
susogó parancsok, akár a léptek.
Mit játszol, fiú? Belőled a lélek
hétágú sípba lopta át magát.

Mért csábitod? A hang a börtönöd lett,
a lélek ott tengődve szétlobog;
életed erős, de dalod erősebb,
amíg vágyadnak dőlve felzokog.

Adj neki csöndet – térjen haza halkan
az Áradóba s a Sokba a lélek,
ahol élt bőven, bölcsen, bonthatatlan,
míg gyöngéd játékokba nem vezényled.

Nézd, hogy verdes már, milyen lankadón:
röptét, Álmodó, tékozlón töröd le,
daloktól szétfűrészelt szárnyakon
nem röppenhet át többé falamon,
amikor hívogatom majd örökre.

EÖRSI ISTVÁN

AZ ANGYALOK

A szája mindnek méla, bágyadt,
a lelkük fényes, végtelen.
S valami vágy (tán bűnre vágynak)
álmukban néha megjelen.

Egymáshoz mind hasonlít egyként.
Az Úr kertjének hajlatán
hallgatnak, néma hangközökként
az Ó hatalmas dallamán.

De egy-egy szárnymozdulatukra
a lég örvénnyel megtelik,
mintha szobrászkezébe fogva
az Úr lapozná sustorogva
a Kezdet súlyos könyveit.

NEMES NAGY ÁGNES

MÁRTÍRNŐK

Mártír ő. S hogy súlyosan, sebesen
megérkezett
a bárd, s kettévált kurta ifjusága,
a finom piros kör már a nyakára
fonódott: első ékszere, melyet
– idegen mosollyal – elfogadott;
ám ezt is csak röstellve túri ott.
S ha alszik, hugának kell (aki – gyermek! –
ékeskedik még ama kő okozta
sebével, mely halántékát bezúzta)
kemény karral nyakát ölelnie,
s álmán így esd hozzá: Szorítsd! ne engedd!
S amaz néha úgy érzi, homlokát
rejtené, s a képet, a kő nyomát,
nővére köntösének puha redőibe,
mely – lélekzettől! – úgy emelkedik,
mint vitorla, ha szelek éltetik.

Ez az óra, mikor egyszerre szentek,
a csöndes szűz, s vele huga, a gyermek.

Itt még alusznak, minden kínon innen,
szegényen, s nem érzik sorsuk dicsét,
fehér selyem terül ki lelkeikben,
ugyanegy vágytól nem nyughat egyik sem,
és félnek, hogy hősnék kell lenni még.

S hinnéd: ha fényét ragyogtatva holnap
fölkeltené őket ágyból a reggel,
s ők ugyanilyen álmodó szemekkel

jönnének utcáin kis városoknak –
és ablaktábla sehol nem zörögne,
nem forgolódnának bámész szemek,
és a nők sehol nem súgnának össze,
nem rikoltoznának a gyerekek.
Mennének ők, ingben, csöndön keresztül
(a régi redők fénye hogy fakul!),
idegenül, de lám, pilla se rezdül,
mint ünnepre, de koszorútlanul.

TANDORI DEZSŐ

A SZENT

A nép epedt már; s útra kelt egyetlen
nem-szomjazó leány, hogy ős hegyekben
egy kortyot esdjen bús népének ő.
De jeltelen feszült a gally, meredten,
s a lány az úttól bágyadt, gyenge lőn,
és már csak egyre gondolt önfeledten,
(egy sápadt ifju s ő, egy este ketten
egymás szemébe néztek sejtetőn).
S egyszerre ím a fűzfa ága fent
mint szomjas állat nyúlt a föld színére:
a lány ön-véréen át virulva ment
s alatta mélyen zúgva ment a vére...

FRANYÓ ZOLTÁN

GYERMEKKOR

Az iskolás-idő ott ring tovább,
a szorongás, várakozás, a dohszag.
Ó, mély magány, ó, lomha lábú korszak...
S aztán ki! Az utcák zengnek, lobognak,
a tereken szökőkutak zuhognak,
s a kertekben oly tágas a világ. –
S rajtuk gyermekruhában menni át,
másképpen, mint szokása a nagyoknak –:
Ó, furcsa évek, lomha lábú korszak,
ó, pusztaság!

És mindezt messze végiglátni szemmel:
hány férfi és nő; ember, asszony, ember,
és gyermekek, másféle, tarka nép;
amott egy ház s itt-ott egy kutya még,
s reménység, váltva néma félelemmel –:
Ó, balga bú, borzongás, puha szender,
ó, roppant szakadék!

És játszani: labda, diabolózás
egy kertben, mely szelíden elfakul,
s olykor fogócska is, vak nyargalódzás,
cikázni a felnőttek közt vadul,
de este léptünk tipegő, bohókás
hazafelé, a szívünk elszorul –:
Ó, egyre távolibb tapogatódzás,
ó, tompa súly!

És térdelve úsztatni óra hosszat
a kis vitorlást szürke, nagy tavon,
s feledni azt, mert szebb hajót sodornak
a hullámgyűrűk messzi a habon,
s töprengeni a víztükörbe olvadt
sápadt kicsi arcon álmatagon –:
Ó, gyermekkor, száz elsikló hasonlat.
Hová vajon?

KÁLNOKY LÁSZLÓ

EGY GYERMEKKORBÓL

Hol a fiú ült titkon, a teremben,
mint a gazdagság, lengett a homály.
S hogy álmoként belépett anyja csendben,
a szekrényben megkoccant egy pohár.
A szoba, látta, árulója volt;
egy csókkal így szólt: „Itt vagy, kedvesem?”...
S a zongorára néztek csendesen,
mert esténkint olykor egy dalt dalolt,
s a fiú úgy beléfeledkezett.

Némán ült. Nagy-nagy szeme rámeredt
a kézre, mely gyűrűktől roskadozva
járt, mintha hófúvásban botladozna,
a fehér billentyűk felett.

RÓNAY GYÖRGY

A FIÚ

Olyan szeretnék lenni, mint azok,
kik vad lovukkal szállanak az éjbe,
fáklyákkal, égbe borzadó hajakkal,
a hajsza roppant viharába félve.
Legelőll állanék, mint egy ladikban,
nagy lennék, mint felgöngyölt lobogó.
Sötét, de rajtam fénnel lobogó
aranyisak. S mögöttem a sötétben
tíz ember várna sorakozva szépen,
oly nyugtalan sisakkal, mint enyém,
sötét, öreg, vak s mégis csupa fény.
Mellettem lenne egy és fújna-fújna
a trombitával és száguldanánk
és trombitálna utat és magányt
és mint az álom szállnánk újra s újra;
a házak térden állanak elénk,
a görbe utcán új és új magány int,
terek terülnek; és mindent elérünk,
zápor gyanánt zuhognak paripáink.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

A FIÚ

Olyan szeretnék lenni mint azok,
kik vad lovakkal szállnak át az éjen,
fáklyákkal s hajzatuk szél fujja széjjel,
a vad-vad vágatás sodorta szél.
Elől én állanék, mint csónak orrán,

nagy lennék s összegöngyölt mint egy zászló –
és sötét. De fejemen parázsló
aranysisak. S némán mögöttem áll
tíz férfi majd sötéten s jelre vár,
és rajtuk is oly nyugtalan sisak,
mely fénylik olykor s olykor régi, vak.
És mellém dobban egy, ajkán a kürt
villan, rikolt s térséget fú elénk,
fekete, vak magányt fuvall körénk
s mi gyors álomként dúljuk át az ürt:
mögöttünk minden ház féltérdre hull,
nekivágunk a megdőlt utcasornak,
egy tér elugrik: megfogjuk vadul,
és ménjeink mint eső úgy suhognak.

RADNÓTI MIKLÓS

A FIÚ

Én is olyan szeretnék lenni, mint ők,
kik vad lovon szállnak az éjszakába,
kezükben nagy, hullámló-haju fáklya,
a száguldás szelében csapdosó.
Elől állnék, akár egy csónak orrán,
nyulánkan, s mint felgöngyölt vásznu zászló.
Sötéten, mégis nyugtalan cikázó
aranysisakkal. És nyomomban lép
tíz férfi akkor, éppoly mélysötét,
fejükben éppoly vibráló sisak,
majd kristályfényü, majd vén, tompa, vak.
S egy mellettem, körénk roppant teret

fúj trombitáján, mely villódzva ráng,
s magányt fúj nekünk, fekete magányt,
s mi általszegjük, álmögörgeteg:
mögöttünk sorba térdre hull a ház,
elénkbe görbül minden utca-gádor,
a tér kitér: mi futva kapjuk át,
s paripáink suhognak, mint a zápor.

NEMES NAGY ÁGNES

A FIÚ

Olyan szeretnék lenni, mint azok,
kik vad lovakkal vágatnak az éjben;
fáklyák, sörények lobognak kevélyen
a szélben, amit hajszájuk csapott.
Állnék az élen, mintha csónak orrán,
hatalmasan, zászlóként felcsavartan,
sötét mezben s fejem arany sisakban,
mely izgatottan csillog, és mögöttem
tíz férfi zord sötétbe öltözötten,
sisakjuk villog, akár az enyém,
üvegként cseng, de vaksötét, kemény...
S ki mellettem áll, tág tért fúj nekünk,
a harsonája villog és kiált,
és kerít körénk fekete magányt;
de rajta bátran általcsörtetünk,
mint az álom: a házak térdre esnek,

az utcák görbén felénk kanyarodnak,
terek térnek ki és foglyaink lesznek,
és paripáink záporoként dobognak.

GARAI GÁBOR

A BÉRMÁLKOZÓK

PÁRIZS, 1903 MÁJUSÁBAN

A kertek friss zöldjében távolodnak
a bérmálkozók, fátyol fejükön.
Gyermekségük próbáján túljutottak,
és most már más lesz, ami jön.

Csak jönné! Új s új órakondulásra
várva nem a szünet következik?
Az ünnep véget ért, zaj száll a házba,
és a délután búsabban telik...

Fehér ruhára ébredtek, s utána
utcákon végig a díszes menet,
és egy templom selyem-hűvös homálya
s nyúlánk gyertyák fasora remegett,
és minden fénynek ékszer volt a lángja,
ahogy nézték az ünneplő szemek.

S csönd volt, mikor az ének megeredt,
a bolt felé szállt, mint a fellegek,
s fénylőn hullt le; s lágyabban, mint az enyhe
zápor, szitált a fehér gyermekekre.

S mint szélben, meglibbentek fodraik,
és fehérjükben itt-ott tarka látszott,
mintha virágot fednének a ráncok: –
csillagokat, madarat és virágot,
s egy ősi mondakör alakjait.

S künn villogott a kék-zöld-szötte nap,
fényes foltjain piros sikolyokkal.
A tó távolba ringott kis habokkal,
s virágszagot sodort egy fuvalat
és városszéli kertekről dalolt.

Minden tárgy szinte koszorúsan állt ott,
napfény szállt rajtuk, végtelen puhán;
lélek ült a házak homlokzatán,
és sok ablak föl pattant és sugárzott.

RÓNAY GYÖRGY

A SZOMSZÉD

Miért követsz, idegen hegedű?
Mért van, hogy a te síró, keserű
búd mindenütt nyomomba szálldos?
Száz ember ríkat? Vagy csak egy magányos?

Van olyan, aki benned hinni tud még,
és minden nagyvárosban van néhány,
ki nélküled folyók mélyén aludnék?
És miért találsz mindig reám?

Miért, hogy mindig azok mellett élek,
akiknek édes húrjaid bűgása,
mely mondja: súly és teher az élet,
a terhek terhe, kín és kő és mázsa.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

PONT DU CARROUSEL

A hídon szürkén egy vak ember áll,
mint névtelen ország szélén határkő.
Talán az a mindig-egyforma tárgy ő,
amely körül a csillagóra jár;
a csillagzatok közti néma pont:
minden körötte fut, ragyog, bolyong.

Ott áll sok-sok szeszélyes út tövében,
a rendületlen Igazság maga;
az alvilág sötét bejárata
a fölszinen tenyésző nemzedékben.

RÓNAY GYÖRGY

PONT DU CARROUSEL

A vak férfi, aki a hídon áll,
mint mérföldköve névtelen vidéknek,
talán a tárgy, mit változás nem érhet,

amely körül a csillag-óra jár,
amely középpont, bolygókat köt össze.
Hisz minden ott forr, ott forog körötte.

Ő az igaz, ő a mozdíthatatlan,
száz zagyva út közt állva egymaga;
az alvilág sötét bejárata
a felszínen sürgő embercsapatban.

NEMES NAGY ÁGNES

A MAGÁNYOS

Mint ki idegen óceánra kelt,
olyan vagyok az örök itt-lakóknak;
telt napjaik asztalra halmozódnak,
de nékem már a távol tája telt.

Arcomba ér egy más világ határa,
amely talán, akár a hold, lakatlan;
ők egy érzést sem hagynak egymagára,
s lakályosan élnek lakott szavakban.

A tárgyakon, melyekkel visszatértem,
a furcsa lényeg itt is átragyog –:
ők otthonukban messze, állatok,
itt lélegzetük elfojtja a szégyen.

NEMES NAGY ÁGNES

AZ UTOLSÓ

Szülőház? nékem ilyen
nincs, és nem volt soha: engem
a világba kiszült az anyám, ki igen:
idegenben.

Ím hát a világ, s én küszködöm,
s benne mind mélyebbre hatok.
Gyúlik a bánatom és örömöm,
s hozzá egyedül vagyok.
De a jussom sem keveselném.
Hét erdei várban az ősi család
három nagy ága virult,
de a címerrel kiélte magát,
és túl vénné avult; –
s ami rám szállt és ami új szerzemény,
egyiknek sincs sehol otthona.
Holtig kell rájuk vigyáznom a
markomba és ölembe rejtven.
Mert mit a világba
kienged e kéz,
elvész,
akár hullámhegyen állna
az egész.

CSORBA GYŐZŐ

MAGÁNY

A magány olyan, mint a zápor:
Az alkonyattal kél az óceánból,
a síkságról, mit titkon tár a távol,
az égre tér, amely övé, övé.
S az égből hull a városok fölé.

A korcs órán esőzik, enyhe permet,
mikor az utca pirkadatba vált át,
s mikor a test, amely semmit se lelt meg,
csalódva, bánva messzehagyja párját;
s mikor, kik egymást gyűlölik s utálják,
egy ágyban, együtt, egy párnán alusznak:

a magánnyal a hús folyók elúsznak...

NEMES NAGY ÁGNES

ŐSZI NAP

Itt az idő, Uram. Nagy volt a nyár.
A napórákra árnyékok bocsássad
s a szeleket ereszd a földre már.

Parancsold: a gyümölcsök érjenek be,
adj még két délies napot nekik,
add, hogy beteljesedjék mindenik
s a mézet gyűjtsd a dús szőlőszemekbe.

Kinek most sincs még háza, sose lesz,
s ki most maga van, már marad magára,
éjszaka olvas, folyton levelez
s a ligetben bolyg, valakit keres,
mikor a lombok őszi tánca járja.

KOMLÓS ALADÁR

ŐSZI NAP

Elég, Uram. Olyan nagy volt nyarad.
A napórákon árnyadat terítsd el,
engedd rohanni orkánjaidat.

Érleld be még fanyar gyümölcsöid,
két délies napot még adj fölénk,
nehéz borrá hadd forrjon sűrű mézük,
beteljesítve ősöd ízeit.

Ki most hazátlan, nem lesz háza már.
Ki társtalan, soká marad magára,
virraszt, olvas, levelet ír, hiába;
sötét fasorban üzve-hajtva jár,
míg fenn a lombot őszi szél cibálja.

RAB ZSUZSA

ŐSZI NAP

Készülj, Uram. Nagy nyáridőd letelt.
Napóráinkra jöjj el árnyvetőnek,
s a mezőket szélbe borítva szeld.

Késő gyümölcsöt sürgessen szavad;
add, még két napjuk délszakibb lehessen,
s amit kezdél velük, kiteljesedjen,
csöpp el ne vesszen dús fűrtből zamat.

Nem épít már, ki most hajléktalan.
Hosszú magányra vár, ki most magányos.
Virraszt: olvasáshoz, levélíráshoz,
és az allékat járja nyugtalan,
mikor a szél hullt lombot hajt a fákhöz.

TANDORI DEZSŐ

EMLÉKEZÉS

És várod az Egyet, hogy végképp
megsokszorozódva élj;
a Hatalmast, hol nincs mérték,
a köveknek ébredését,
s hogy feléd forduljon a Mély.

Derengnek a polcon a könyvek,
sok aranyló, barna sor –
a rég-bebarangolt földek,
a ruhák meg a képek jönnek,
s a nők, akik újra sehol.

Fölkelsz, egyszerre megértve:
ez volt az. S vár valami:
egy múlt év rettegése,
formája s fohásza.

EÖRSI ISTVÁN

ŐSZ

Hull, hull a lomb, távolokból suhan,
akárha hervadnának égi kertek;
tagadón száll, az étellel perelve.

S hull a nehéz Föld, éjszakákba dermed,
csillagözönből magányba zuhan.

Mindnyájan hullunk. Ez a kéz lehull.
S nézz bármi mást: mindenben ez lapul, lásd.

Valaki mégis fölfogja e hullást
gyöngéd tenyerén – mondhatatlanul.

SZABÓ EDE

ŐSZ

Egy messzi kert halk permeteget ont:
az égbolt lombjai halálra válnak
s tagadó rezdüléssel csak szitálnak.

A föld a csillagok közül kiszáll vak
éjek során s a rút magányba ront.

Mind zuhanunk. Egy kéz hull oda, lásd,
amoda más: hull minden, minden itten.

Mégis van Valaki, aki szelíden
tartja kezében e vad zuhanást.

KÉPES GÉZA

TOVÁBB

És létem mélye fölzúg újra bennem,
minthogyha tágabb volna partja, tágabb.
Mind rokonabbak vélem már a tárgyak,
s mind tapadóbb a kép a két szememben.
Bizalmasom lett a Nevezhetetlen:
rajzó elmém, mint fölcsapó madár-had,
a tölgyfalombból szeles égre szállhat,
s a nagy tavak töretlen nappalának
mélyébe fúr, halakkal, a szívem.

NEMES NAGY ÁGNES

ELŐÉRTET

Mint lobogót, körülvesz a Messze engem.
Élnem kell a szelet, amikor még meg se lebben,
mialatt odalenn még nem moccannak a tárgyak:
kapuszárnyak csendbe csukódnak, néma a kémény,
nem citerázik az ablak, súlyos a por.

De már tudom én a vihart, mint tengert, föl-le
sodor.

És szétterülök s magamba rogyok,
dobálva magam, magamra-hagyott,
a nagy viharban.

NEMES NAGY ÁGNES

VIHAR

Ha vágat a felleg az éjbe mogorván
s az orkán
bút tornyoz a gyászbahaló egek ormán,
elfödve a földet egészen –:

érezlek, hejtman, messze téged,
(kit vágy tüze éget,
hogy hősi néped
az égbe vezesd.)
Vízszintes tarkód érzem akkor,
Mazeppa.

Gőzölve rohan velem a paripám,
hátára kötözve az éj fenyeget,
eltűnik a föld, a világ, a vidám,
s csak őt tudom én, a hatalmas eget.

Fölöttem villámcsóva ég
s úgy fekszem alatta épp,
mint lenn a vidék;
szemem nyitott, akárcsak a tó,
és benne látható
az ég.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

SKÅNEI ESTE

A park magas. Mint egy ház küszöbén,
szürkületéből úgy lépek ki én
a síkra és az estbe. És a szélbe,
a szélbe, melyet a felhő is érez,
a fényes víz, s közel az ég-szegélyhez
a lassan őrlő szélmalom-sorok.
A szél kezében én is tárgy vagyok,
legapróbb ilyen ég alatt. – De nézd:

Egyetlen ég ez?:

Boldog-fényü kék,
amelyre mind tisztább felhők tolódnak,
s lejjebb minden árnyalata a hónap,

és fent a széles fátyol-szürkeség,
langy hullámmal, mint rőt alapra festve,
és mind fölött küllő-sugáru csendje
a hulló napnak.

Furcsa épületét

önmaga tartja, ejti s lengve láttat
alakzatot, redőt, órjási szárnyat,
s hegyláncokat csillagot torlaszolva,
majd hirtelen: kaput oly távolokba,
milyet talán madár ha láthat...

NEMES NAGY ÁGNES

ESTE

Váltja az este lassanként ruháját,
mit régi fák karéja nyújt elé;
nézed: s otthagya a táj, kettőbe vált át,
egy ég felé tart, s egy a mély felé;

otthagya, egészen egyikhez se kötve,
nem oly sötéten, mint a néma ház,
s nem oly bizton esküdve az Örökre,
mint az, mely kél, s csillagként éjszakáz –

otthagyja (szóval föl se fejthető)
léted riadtan, érve, óriásnak,
úgy, hogy benned ma fojtva, s értve másnap,
váltja egymást a csillag és a kő.

NEMES NAGY ÁGNES

ESTE

Az este lassan váltja már ruháit,
öreg, magasló fák tartják elé;
s a két ország szemedtől útraválik:
ez mélybe hull, az elleng ég felé;

és nem maradsz egészen egyiké se,
olyan sötét se, mint a néma ház,
s az Örökkévalót sem úgy igézve,
mint éjjelente a csillag-varázs;

s marad (kimondhatatlan rejtelem)
élted riadt, hatalmas, érve-érő,
s benned, ki hol meddő vagy, hol megértő,
felváltva kő és csillagkép terem.

CSORBA GYŐZŐ

KOMOLY ÓRA

Ki most a földön sír valahol,
ok nélkül sír valahol,
engem sirat.

Ki most az éjben víg valahol,
ok nélkül víg valahol,
rajtam nevet.

Ki most a földön jár valahol,
ok nélkül jár valahol,
jön felém.

Ki most halálba hull valahol,
ok nélkül hull valahol,
rám tekint.

CSORBA GYÖZŐ

INICIÁLÉ

Add szépséged, s ha odadod,
ne számíts, ne nyisd szóra szádat.
Te hallgatsz. De ő szól: vagyok.
S ezernyi értelemben felragyog,
míg végül mindenre kiárad.

SZABÓ EDE

AZ ANGYALI ÜDVÖZLET

Te sem vagy az Úrhoz közelebb;
mi mind távol vagyunk.

De csodákkal áldott kezed
előtt meghódolunk.

Ily éretten nem ragyogott
más asszonyi kéz soha:
hajnal vagyok, harmat vagyok,
ámde te vagy a Fa.

Nagy volt az út, most sápadok,
elfeledtem, amit

ő – ki aranypáncélban ott
mint napfény, úgy vakít –
üzent neked, te révedő
(zavart a tér zaja).

Lásd: én kezdet vagyok, s a tő,
ámde te vagy a Fa.

Kiterjesztettem szárnyamat,
kitágultam nagyon;
elárasztja kis házadat
roppant ruházatom.

Alig tekint rám két szemed,
s magad vagy mint soha;
vagyok szellő liget felett,
ámde te vagy a Fa.

És minden angyal így borong,
s szétválnak; sohasem
volt még a vágy ilyen nagyon

s tétován végtelen.

Megtörténhet már – úgylehet –,
álmodból ismerős.

Légy üdvöz, lelkem van veled:
érett vagy és erős.

Hatalmas kapu életed,
s megnyílsz hamar, tudom.

Dalomnak fül, legkedvesebb,
érzem: hangom beléd veszett,
beléd, te dús vadon.

Így jöttem s beteljesedett
álmaid jóslata.

Az Úr rám nézett: égetett...

Ámde te vagy a Fa.

GARAI GÁBOR

A CERTOSÁBAN

Bizalmukat kertjükbe ültetik
a fehér fráterek. Az ágyásokban
nő mindegyikből az, mi ő maga.
S az egyik vár, becsvágyón és titokban:
májusban a
lázás virágzásban látta nyitottan
lefojtott erejének képeit.

S mintha elernyedte volna, fogja már
barna fejét: nehéz, mert benne nedvek
a sötétben lüktetve átbuzognak,
s csuhája, mely bokáig hull le duzzadt
gyapjúredőkben, megfeszülve zár
a kar körül: kettős nyél a kezeknek,
amelyek majd szabadon álmodoznak.

Gömbölyű, friss hangját nem törte be
sem Miserere és sem Kyrie,
hangját átok sem úzi: - nem
szarvas, hanem
bokros csikó, mely nem tűr zabolát,
gáton, meredélyen, karámon át
célratörően ragadná őt tovább,
ragadná nyereg nélkül esztelen.

De ő csak ül, míg gondolatai
alatt vaskos csuklója szinte roskad,
s az érzékek nyomják elnehezdedve.
A szelíd vándor visszatér, az este,
és szél indul, és az utak is egyre
üresebbek, árnyak dőlnek a dombnak.
S mint egy ladik, mely láncon imbolyog,
a kert is bizonytalanul mozog
az alkony szeles hullámaival.
Ki oldja el?...

A fráter fiatal.

És anyja már réges-régen halott.

Úgy hívták mind, ezt tudja még: La Stanca.

Áttetsző volt, mint egy pohár, s aki
eltörte, végső cseppig itta ki:
kancsója volt.

Ilyen az apja:

csak vési sok tördelt márványdarab
vöröséből napi kenyérfalatját.
És minden gyermekágyas Pietrabanca
házaiban retteg, hogy éjjel ott járt
s ablakuknál átkozva elhaladt.

Fia, kit fel kellett ajánlani
a Fájdalmasnak szűk idők alatt,
árkádok közt eszmél, míg körbezsongják
piros szagok: – az ő virágai
már mind-mind vörösen virágzanak.

GÖRGEY GÁBOR

AZ UTOLSÓ ÍTÉLET

EGY SZERZETES ÍRÁSAIBÓL

Mindnyájan, mintha egy fürdő vizéből,
felkelnek porhanyó sírjukból ők,
a végső viszontlátásban hívők,
és iszonyú hit ez, kegyelem nélkül.

Szólj halkán, Isten, hogy senki se higgye:
országodnak harsant a kürtje itt,
s hangja eléri mélyek mélyeit;

kikél a kövekből az idők mindje,
és aki elkallódott, rongyos ingbe
bújva előjön, törött csontja singje,
s cipeli görnyedten göröngyeit.
Ez lesz a visszatérések csodája,
ki visszatér, csodás hazába ér;
az is, ki nem ismert, neved kiáltja,
mintha neki nagyságod jussa járna:
a bor s kenyér.

Mindentnéző, mit sötétben én
reszketve költök, ismered a képet.
Kapu, rajtad át jönnek Mindenek,
s minden a te ábrázatodra képzett,
míg a miénkben el nem vezett.
Ismered, ez a kép a nagy ítélet:

Reggel ez, ámde soha a te érett
szeretetedből ily fény nem fakad,
zúgás, de nem a te hívó szavad,
nem lemondások szülte remegések,
nem egyensúlya isteni lengésnek.
Recsegő zaj, falak, mik dőlve mállnak
minden meghasadozott épületben,
öneltékozlás önelégedetten,
önmagával párzás és öncsodálat,
turkálás avítt gyönyörüségekben
visszatért hervadt örömök nyomán.
S templomok körül, mik sebeket tátnak,
nem-kezedből-kelő sötét madárhad
kerengél tétován.

Így küzdenek, akik hosszan heverték,
meztelen foggal egymást megragadják,
s megzavarodnak, mert vérük se serked,
hideg ujjal könnyeikért kutatnák
a szem helyén ásító síri aknát.

S belefáradnak. Reggelükre percek
alatt az este máris rászakad.

Komolyra válnak s magának marad
mind; készen arra, hogy viharként kelnek,
ha kedved derús borán a harag
sötét cseppjei megmaradnak jelnek –
s ítéletedre várjanak.

S ím, a nagy ordítás után a had
még nagyobb rémes hallgatásba dermed.

Úlnek, mintegy sötét ajtót vigyázva,
rájuk hull egy fekélyes fényü pászma,
mitől rikító foltos lesz a test.

S fölöttük egyre nő az öreg est.

Majd éjek esnek roppant darabokban
kezükre, s hátuk ingva beleroggyan,
mert sötét terhet hordoz, tízszerest.

Régóta várnak, roskadoz a válluk,
mint akikre sötét vízár esett,
gondolatokat forgat koponyájuk,
ám üresek.

Fejük miért támasztják?

Agyuk ott emészkedik valahol
a föld mélyébe redőzve a rögben:
az egész vén föld hatalmasan töpreng,
úgy, ahogy nagy fál zugalma szól.

Mindentnéző, vajon gondolsz e sápadt képre, melyhez hasonlót nem találhat a képeid között akaratom.

Nem érzel-e szorongást e halott város láttán, mely rajtad mint aszott levél csüng, s haragod jelképe válhat belőle? Ó, a napok forgásának küllőjét kapd el, késleltesd a véget – kitérhetsz talán a nagy hallgatásnak képe előtt, amely szemünkbe égett.

Teheted, hogy köztünk valaki támad s az újraéledés iszonyatának értelmét, vágyát, lelkét elveszi, olyat, ki mélyéig dühvel teli, s mégis vidáman úszva szeldeli a dolgokat, erejét tékozolva, ki minden húron hegedül és sértetlenül, titkos bűvár módra, minden halálba lemerül.

...Vagy reméled, hogy e napot kibírod, amely minden más nap hosszánál hosszabb, hallgató énekét a várt iszonynak, ha angyalok, körötted szállva sírók, kérdéseiket szárnycsapással írók, befognak?

Nézd, ahogyan lengésükben vacognak, hogy nyílik százezer szemük panaszra, és nem merészel szelíd daluk hangja, mert a sok átmenettől téveteg lesz, felemelkedni tiszta zengzetekhez.

És hogyha ők, legjobb győzelmeidnek

tanácsadói, a szakállas vének
csak ősz fejük ingatják s nem beszélnek,
s a nők, akik fiadnak étket vittek,
a társak is, megcsaltjai a hitnek,
a szüzek, kiket neki szánt az ihlet,
szőke nyírfái sötét kertjeidnek –
ha ők hallgatnak, kik segítenének?

S csak fiad kelne fel azok közül, kik
trónod körül ülnek annyian.
Vajon hangod akkor szivébe ásna?
Magános fájdalmaid így szólna akkor:
Fiam!

Kerested vajon annak arcát,
aki a trónod ítéletét hívta,
hogy íteltessenek mindannyian:
Fiam!

Örökösödet vajon feláldoznád,
Atya, hogy Magdalénáktól kísérve
szálljon azokhoz a mélybe,
kik újra a halált sóvárogják?

Ez volna utolsó királyi szavad,
a végső kegy és a végső harag.
De ettől elnyugodnának mindenek:
te magad, az egek, az ítéleted.
Amit oly soká fátyol fedett,
a világ talányáról a mezek
ezzel a csattal leesnek.
...De szívem retteg...

Nézd, Mindentnéző, mint rettegek,
kínom engedd el!
Rettegek, hogy már rég elhagytad helyed.
Mikor saját szemeddel
láttad, te mindent felfogó,
képeit ennek a fakó
ítéletnek,
hol hatalmad senkit sem menthet, Mindentnéző,
menekültél-e akkor?
Hová?

Nálam hívebben érző
szolgád akad
néked,
aki téged
jutalomért el nem árultalak?
Azt akarom csak, mert rejtve vagyok,
s fáradtabb nálad is – úgy lehet,
s az ítélettől ugyanolyan
iszonnyal rettegek,
hogy szorosán,
arcod az arcomon,
hozzád kötődjek;
egyesítve erőnket állítsuk a nagy kereket meg,
amely fölött roppant özönök
zúgnak, zuhognak –
mert: jaj, fel fognak támadni ők.
Ilyen a hitük: nagy s nem vár kegyelmet.

VAJDA ENDRE

ÍGY LETTÜNK

Így lettünk révült hegedűsök,
kik ajtóhoz lopóznak, onnét
figyelve, nem les-é a szomszéd,
amíg imájuk szétcsapong,
akik, míg minden szerteszéled,
halk estharangszónál zenélnek,
s daluk mögött, mely messzezsengő
(mint szökőkút mögött az erdő)
a hangszer barna öble zsong.
Mert akkor szól tisztán a húr,
ha némaság kíséri mélyen,
mikor a hang mögé zenétlen,
vér-lüktetésü nesz simul;
s riadt és esztelen a század,
ha hívsága mögött nem állhat
valami mozdulatlanul.

NEMES NAGY ÁGNES

A LANTOS HERCEGI GYERMEKNEK DALOL

PAULA BECKER-MODERSOHN EMLÉKÉRE

Te sápadt gyermek, esténként a lantos
álljon meg dolgaid mellett sötéten,
és mondákat, melyek zengnek a vérben,
a hangja hídján át hozzád kísérjen,
és ujja hárfát pengessen a dalhoz.

Nem az időből támadt a mese –
mintha goblenekről fejtette volna;
a földnek nem is volt ilyen lakója; –
s az életet nemlétezőnek mondja.
Így szól – figyeld – maesti éneke:

Fejedelmek sarja, te szőke gyermek,
és nőké, kik fehér terem falán
várakozó képekké merevedtek –
megalkotni? még rád nézni se mertek,
szemük kerülte színét mély szemednek
s kezednek, mely karcsú és halavány.

Gyöngyöt kaptál és türkizt égve kéken,
e nőktől, kiket ábrázol a kép,
kik szinte árván állnak esti réten –
gyöngyöt kaptál és türkizt égve kéken –
gyűrűt s homályt ellankadó kövében,
és selymek hervadó lehelletét.

Derékövüknek drágaköveit
viseled az órák fényében állva
fönt ablakodban; apró könyveid
selyemkötése e nők nászruhája,
s mint hatalmi jelt, őrzik íveik
neved betűit telt formákba zárva –
megannyi gazdag, kerek, büszke ábra.
S szinte megtörtént – olyan az egész.

Úgy vártak, mint ki már úgysem jön el,
minden pohárból ittak ők talán,
és futottak minden öröm után,

s úgy szenvedtek, ha sírt a szenvedés,
hogy hallatán
szégyenkezel.

...Sápadt gyermek, a te léted is élet –
a lantos jó s jelenti: létezel.

S több vagy a rétnél, mely álomba réved,
a boldogságnál, mely napfényben éledt,
s mit szürke óra kerget el.

Léted kimondhatatlanul tiéd lett,
mert rádszakadt roppant terheivel.

Meglásd, a múltak hogy megkönnyebbednek,
ha néhány évnyi élet elhaladt,
szivedhez lassan csodák közelednek,
és minden érzést gyors képek követnek –
és nagy idők csupán csekély jeleknek
tűnnek, akár egy szép kézmozdulat.

Mert minden múltnak ez a lényege,
hogy teljes súlya csökken az időben,
s mélyen-csodásan él lelkünkbe szöttek,
mikor megint találkozunk vele.

Így volt ivorból ez asszonyok teste,
rózsák rőt fénye bőrük beragyogta,
elborult sok fáradt királyi orca
s hercegek ajkát meg nem rezdítette
sem árvák könnye, sem sírók keserve,
így zengtek fiúk, mint hegedü húrja,
nők dús hajáért így letek halált;
s hány szűz, a világ zavarát megúnva,
a Szűz szolgálatába állt.

És mandolin szólt, hangból hang tolulva,
s egy idegen kéz a húrba csapott –
meleg bársonyba éles tőr hatolt –
hit és szerencse formálta a sorsot,
esti lombok közt búcsuszó borongott,
s száz acélsisak fölött az eloldott
hajóként ringó harctér meghajolt.
Így kis városkák nagygyá tornyosodtak,
majd hullámként magukba visszaestek,
és madárröptü dárdák így suhogtak,
magasztos célok felé így siettek,
gyermekek kerti játékokba fogtak –
csekély és súlyos dolgok így en estek,
csak hogy élményeidhez napra nap
ezer nagy példaképet adjanak,
melyek egykor hatalmassá tehetnek.
Beléd magokként múltakat vetettek,
hogy miként kertből kisarjadjanak.
Te sápadt gyermek, költőd gazdagabb
lett sorsodtól, mit meg kell énekelni:
így tükrözik a kerti bál ezernyi
fényét a némán ámuló tavak.
A sötét költőben halkán a tárgyak
megisméltődnek: csillag, ház, hegyek.
S az ünnepelt dolgok körülted állnak
mindannyian, te megható gyerek.

GARAI GÁBOR

AZ ÖZVEGY DALA

Kezdetben jól folyt az életem.
Meleget, derút adott nekem.
Hogy az ifjaké az mind ilyen,
hogyan is tudhattam akkor?
Mi az élet? Ó, én ostoba –,
s csak szállt, csak szállt évek sora,
s már nem jött se jó, se új, se csoda,
kettétört a fiatal kor.

A férjem-e? Én-e? Ki volt a hibás?
Türelmünk volt, ha semmi más,
de nem volt a halálnak.
Láttam, hogy jön (s milyen csunyán!),
viszi egyik embert a másik után,
– nem enyém volt még ez a bánat.

Mi is volt hát az enyém? Az enyém?
Hogy oly nyomorulttá lettem én,
nem volt-e rendelés?
Hisz nemcsak boldogságot ad,
aj-bajjal is a sors látogat,
s roncsként neki mit sem érsz.

Hozzám is eljött arcaimért,
hogy megkaparintsa semmiért,
mert lábam már rogyott.
Végeladás volt napra-nap,
s amikor már semmim sem maradt,
legyintett, s itthagytott.

AZ IDIÓTA DALA

Nem bántanak engem. Hagynak menni.
Azt mondják, nem történhet semmi.

De jó!

Nem történik semmi. Minden forog
s a Szentlélek körül imbolyog
s ama lélek körül (tudod) –
de jó!

Nem, azt hinni igazán nem muszáj,
hogy valami bajféle vár.

A vér, az mondható,
az a legnehezebb. A vér nehéz,
néha azt hiszem, nem bírom, és –
(De jó.)

Ó, de gyönyörű labda száll;
piros, kerek, mint a világ.
Jól megalkottátok.
Ideszáll, ha kiáltok?

Minden mily furcsán viselkedik,
egymásba torlódik és szétesik:
kedves s bizonytalan kicsit;
de jó!

GYURKOVICS TIBOR

AZ ÁRVA DALA

Én senki vagyok s leszek is tovább.
Ma is, eztán is parányiság,
élni ügyetlen.

Szánjatok engem,
anyák s apák.

Mit ér a bajlódás velem:
sarló alá jutok.
Ma túl kora, holnap késő: igen,
használni sosem tudok.

Nincs több, ez az egyetlen ruhám,
megvékonyul, elfakul,
de kitart, s még addig is talán,
ha majd megidéz az Úr.

Nincs több, csak e néhány szál hajam
(örökké ennyike),
egy lény szerette határtalan.

Már nincs mit szeretnie

CSORBA GYŐZŐ

A LEPRÁS DALA

Lásd, a mindentől elhagyottak egyike vagyok.
Rólam a városban senki se tud,
testem leprától rothad.
És rázom kereplőm szüntelen,
bekopogni szomorú jelem
a fülébe azoknak,
akik közelítenek éppen.
Meghallják a fás hangot, de szemüket
erre se fordítják, egyiküket
sem érdekli, ami itt történt.

Ameddig kereplőm hangja hat,
otthon vagyok; de talán Te vagy,
ki kereplőm olyan hangossá teszed,
hogy távolomból is elkergeted,
aki most közelemből szalad.
Így tehetek hosszú nagy utakat,
hogy közben élém nem akad
nő, férfi vagy gyermek.

Az állat pedig nem ijed meg.

VAJDA ENDRE

A SZÖKŐKUTAKRÓL

Nem tudtam ennyit a szökőkutakról,
e képtelen üvegfákról sosem.

Szólhatnék róluk, mint a könnypatakról,
amit nagy álmoktól megszállva egykor
ontottam, majd feledtem bűnösen.

Feledtem hát, kezét mint nyújtja gyakran
az ég sokaknak, gondban, zűrzavarban?
Páratlan nagyszerűt tán sohse láttam
az ősi park kaptatóján, a halkán,
reményhozón közelgő alkonyatban,
az idegen lányok sápadt dalában,
amely már túlcsordult a dallamon,
s valóvá változott, hogy szabadon
tükröződjék a tág szemű tavakban?

Mi a szökőkutakkal összekapcsol,
föl kell idéznem emlékelmet,
s a leborulás súlyát érzem akkor,
amelyben viszontláttam a vizet:
s tudok ágakról, melyek földre néztek,
hangokról, melyek apró lánggal égtek,
tavakról, mik balgán a partszegélynek
vonalát szajkózták, s görbék maradtak,
esti égboltokról, melyek nyugatnak
üszkös erdőitől eltávolodtak,
s másképp domborultak és alkonyodtak,
mintha csalódtak volna a világban...

Feledtem hát, hogy megkövült magányban
él a csillag, s szomszédjához mogorva?
Hogy a világok csak a zokogásban
társak a térben? – Tán az égnek orma
miénk, ott élünk más létekebe fonva,
s fölnéznek este ránk. Talán gyakorta
dicsérnek minket költőik, s fohászok
szállnak felénk. Tán ismeretlen átkok
célpontja vagyunk, melyek sohse fognak,
szomszédai egy istennek, akit
szintünkön vélnek, míg árván zokognak,
kiben hisznek, s kiből kijózanodnak,
s képmása annak, ha lámpásaik
őt kutatják, s tűnő, hatástalan
fényük szórakozott arcunkon átsuhan...

KÁLNOKY LÁSZLÓ

A NÉZŐ

Látom a fákon a fergeteget,
mely langyosodó napból kiszárnyal,
támad a félénk ablakon által,
és szól a távol olyan szavával,
mit elviselni csak baráttal,
s szeretni nővérrel lehet.

Megy a vihar, forgatva formál,
megy erdőn át, idő fölött,
semmin se látni semmi kort már:
a tájék, mint egy versnyi zsoltár,
oly mély, oly súlyos, oly örök.

Amivel küzdünk, mily parányi,
és mily nagy, ami küzd velünk;
ha tárgyakkal keverne bármi,
ha bírna orkán szétzilálni –
hogy névtelen, s távol legyünk.

Fegyverkezzünk a cseppnyi ellen,
s kicsinnyé tesz minden siker.
Ami örök és mérhetetlen,
azt nem hajlítjuk semmivel.
Angyal az, ki az Ó-szövetség
küzdői ellen felvonult,
és ha izma ellenfelének
gyötrődve nyúlt ki, mint a fémek,
ujjai már úgy feszítették,
mint mélypengésü, tiszta húrt.

Akit ily angyal eltipor,
bár nem szeret harcba vegyülni,
az vigaszul nagyként kerül ki,
s igazul ama kéz alól,
mely konokul formálta újra.
Nem vendégli a győzelem.
Úgy nő, hogy aki porba sujtja,
nagyobb, nagyobb lesz, szüntelen.

A VAK LÁNY

AZ IDEGEN

Nem iszonyodsz beszélni róla?

A LÁNY

Nem.

Oly messze van. Az egy másik leány volt.
Ki akkor látott, s nézve élt, vidáman,
az meghalt.

AZ IDEGEN

És nehéz halála volt?

A LÁNY

Gyanútlanlalt sújtó gáztett a halál.
Erős szív kell idegenéhez is.

AZ IDEGEN

Ő idegen volt néked?

A LÁNY

Mondjuk: az lett.

Gyermek is elhidegül holt anyától. –
De iszonyú volt az első napokban.
Testem egyetlen seb volt. A világ,
amely a teremtményekben virul
s érik, tövestől kiszakadt belőlem,
szivemmel együtt (hittem), s védtelen,
feltúrt földként feküdtem ott, s felittam
hideg esőjét könnyeimnek,
mely holt szememből némán, szakadatlan
szivárgott, mint mikor a puszta égből,
ha Isten meghal, lehullnak a felhők.
S hallásom tágult, s minden neszre tárult.
Hallottam hallhatatlan dolgokat:
hajam súrolva áradt az idő,

karcsú poharakban csendült a csend –
s éreztem, hogy kezem mellett suhan
egy nagy fehér rózsza lélegzete.

Éj van – gondoltam folyton –, s éj megint,
s azt hittem, földereeng egy szép sugár,

és nappallá nő; s hittem én,
hogy az idő kora hajnalra jár,
bár rég kezemre szállt a fény.

Anyámat költögettem, fekete
arcomról hogyha álom hullt le súlyként,
anyámat hívtam: „Jöjj ide!

Gyújts fényt!”

S figyeltem. Hosszú, hosszú csend szakadt
reám, s párnám mintha kővé meredne,
majd mintha némi halvány fény derengne:
anyám fájdalmas zokogása, melyre
többé gondolnom sem szabad.

Gyújts fényt! Gyújts fényt! Álomban is
panaszt

sírtam: Bedőlt a tér. Ó, vedd le azt
arcomról, mellemről. Emeld
magasra, még magasabbra, hogy
hadd kapják vissza a csillagok;
nem élhetek az éggel a testemen.

De hozzád szólok-e, jó anyám?

Avagy kihez? Ki van emögött,
anyám? A tél? Őt rejtik a függönyök?

Mondd, a vihar vagy az éj ő?

Vagy a nappal?... A fénylő!

Nélkülem! hogy is kelhet föl a nap nélkülem?

Hát nem hiányzom?

Nem kérdik, hova lettem?

El volnánk mi feledve?
Mi? De hiszen te ott vagy;
s ugye megvan mindened?
Arcod ezernyi teremtmény lengi körül,
úgy hízeleg.
S ha lehunyod szemed,
legyen bármennyire fáradt,
tekintete újra felszáll.
...Az enyém néma szempár.
Színehagyottak már a virágok, a szépek.
Tükreimbe belefagynak a képek.
Már elferdül minden sor a könyveimben.
Sikátorokban kell hogy keringjen
madárrajom, s megsebzi magát idegenablakokon.

Lám,

nincs semmi kötve hozzám.
Elhagy mindenki s minden. –
Sziget vagyok.

AZ IDEGEN

S én a tengeren áthajóztam.

A LÁNY

A szigetre jöttél?... Valóban?

AZ IDEGEN

Csónakban ülök még.
De csöndesen kikötve már –
nálad. Sajkámmal ring az ár,
zászlója feléd lobog.

A LÁNY

Sziget vagyok, s egyedül vagyok.
Gazdag vagyok. –
De míg ama régi utak kanyarogtak,
s a használattól tönkrekoptak

idegeimben,
fájt annyi minden.

A szívemből minden messze repült,
s nem tudtam, hova távozott;
később mégis mind, mind összegyűlt,
minden érzés, ami én vagyok,
ott nyüzsgött, kiabált valahány,
elfalazott, sose mozduló szemeimnél.
Száz elcsábult hajdani érzés...

Ha közben évre év talán nem is telt,
emlékszem, hány hét alatt
tért vissza a megtört csapat,
mely senkit föl nem ismert.

Aztán benőtt az út is a szembe
titokzatosan.

Most bennem minden biztosan,
gondtalanul jár; jár ezer érzés
lábadozóként, jár nagy örömmel
testem sötét kamráin át.

Mindig a múltba néz, és
ott tallóztat egyik csak;
de aki ifjabb,
mind messze kiált.

Mert párkányomhoz bárhol lépnek ők,
merő üveg vagyok.

Homlokom lát, kezem olvasott
verset kézszorításból.

Lábam beszélget a kővel, amerre jár,
és elviszi messzire mind a madár
hangom a köznapi házból.

Nincs, minek híjával vagyok,

tolmácsolják neszek, illatok
az egész színözönt.
S a hanggá lett szín gyönyörűn
csilingel.
Mért kellene könyv?
Ha szél böngészi a lombokat,
tudom, mily szókat mondogat,
és néha utána suttogom.
S a szemekből bokkrétát szedő halál
szemem meg nem találja már...

AZ IDEGEN (*balkan*)
Tudom.

KÁLNOKY LÁSZLÓ

REKVIEM

CLARA WESTHOFFNAK AJÁNLVÁ

Egy óra óta eggyel több dolog
van a földön. Egy koszorú.
Én kötöttem... Nemrég lomb volt még, halk
súlyú.

És most furcsán nehezzé változott
ez a borostyán, mint sötét torok,
mely új éjeket inna dolgaimból.
S a közlgő éj szinte itt belül
borzongat, koszorúmmal egyedül,
mit én kötöttem, nem sejtve, mi lesz,
ha az abroncsra fonódnak az indák;

felfogni csak azt igyekeztem inkább:
valami már nem lehet. Annyi ez,
mint tévelyegni nemjárt eszmék közt, ahol csodák
vannak, miket már látnom kellett egyszer...

...folyón lefelé virágok úsznak, melyeket gyer-
mekek téptek játék közben; a nyíló ujjak közül
egyik a másik után úszott el a vízben, míg a csokor
olyanná vált, hogy fel sem ismerhetni. Míg a ma-
radékot, amit hazavittek, csak a tűzre lehetett
vetni. S ha a többieket aludni vélték, egész éjjel
sirathatták a tört virágok éltét:

Gretel, eleitől fogva
úgy rendeltetett, hogy időben halj meg,
hogy szőkén halj meg.
Jóval előbb, hogy élned rendeltetett:
Azért küldött előre az Úr egy nővért,
aztán egy fivért,
hogy előtted járjon két közeli, két tiszta,
aki neked a meghalást
megtanítsa:
halálod.
Testvéreid csak azért találta
ki a sorsod, hogy megszokd végül,
s két halottas óra által
a harmadikkal kibékülj,
mely évezrek óta fenyeget.
Mert életeket
hívott létre halálod;
kezeket, kötözni virágot,
szemet, hogy a rózsák pirosak legyenek

s nagynak érezd az ember-világot,
alkottak, majd semmibe löktek,
halált kettőt is *költöttek*,
mielőtt tehozzád jött meg,
majd a kihunyt színről távozott.

...Úgy jött-e rémesen, drága játszótárs,
ellenségedként?

Kisírtad-e magad a keblén?

Forró párnák közül kapott fel,
éji cikázásban ragadott el,
miközben üresen állt a ház?

Milyen volt? Váz?

Neked tudnod kell...

Az otthonodba utaztál oda.

A mandula

nyílását ismered,

és hogy a tó milyen kék.

Sok mindent, mit csak az első szerelmét
megélt asszony érzett,

ismersz. Füledbe a természet

Dél késő derengésü napján

úgy súgott végtelen szépségeket,

ahogy csak boldogok boldog ajkán

szólal meg, kik ketten egyek,

egy a világ bennük, egy a kiáltás –

mindezt halkabban érezted át –

(ó, mint illette a végtelen ádáz

lelked végtelen alázatát).

Leveleid délről hozta a posta,

elárvultak, bár naptól melegek –

végül magad is utánuk utazva
követted esdeklő leveleidet;
bántott a ragyogás ott, a szépség,
hol a szín bűnként reád nehezül,
és éltél, türelmetlenül,
mert tudtad, ez nem *az egész* még.
Az élet csupán egy rész... Miből?
Az élet csupán egy hang... Miben?
Az élet értelme, körökké kötődni
sokakkal, növekvő térré válva –
az élet csupán egy álomnak az álma,
de az ébrenlét máshol.
Így odahagytad.
Nagy volt, hogy hagytad.
S mi kicsinynek ismertünk.
Oly kevés volt tiéd: egy mosoly, kicsinyke,
csöppet mindig is elmélázva,
nagyon lágy haj s egy apró szobácska,
mely a nővérek halála után tág lett.
Úgy tetszik, minden más mintha ruhád lett
volna csupán, te csendes játék.
Ám még
igen sok voltál. S néha tudtad ezt,
ha szobánkba léptél, mikor jött az est;
néha tudtuk: most ez imára szólít;
egy tömegnek tárult ki ajtó itt,
egy tömegnek, amelyik utánad megy,
mert tudod az útat.
És kellett, hogy tudjad,
és tudtad
valóban, egy napja...
nővérek legfiatalabbja.

Ide nézz,
ez a koszorú oly nehéz,
és elhelyezik majd rajtad
ezt a nehéz koszorút.
Elbírja koporsód?
Ha beszakad
majd a fekete súly alatt,
ruháid redőibe
kúszik a
borostyán.
Felindáz magasra,
körben körülindáz,
s a nedv, mely indáiban mozdul,
felizgatva neszével űz,
ilyen szűz vagy te.
De többé bezárt sem vagy te,
te elnyúlt lustán, kedves.
Tested kapui tárva és a
nedves
borostyán behatol...

*mint komoly
csapatba
fekete kötélbe
fogódzó apácák,
mert sötét van benned, te akna.
A vérfolyosóknak
üresében haladnak egészen szívedig;
ahol máskor szeltd kis szemvedéseid
adtak találkozót a sápadt
örömöknek és emlékeknek –*

*belépnek, mintegy imaképpen,
a szívbé, mely nyitva most mindeneknek,
elcsendülten, sötétén.*

Ám ez a koszorú csupán
a fényben nehéz,
az élők között csak, nálam itt;
és súlya vész azután,
hogy rád tettem szemfedőnek.

*Merőben egyensúly a Föld, az egész,
a te Földed.*

Nehéz a szememtől, mely rámered,
nehéz az utaktól, melyeket
megtettem utána;
mindenkinek, aki csak látta,
félelme tapad rája.

Vedd magadhoz, mert a tied,
mióta kész van.

Vedd tőlem el.

Hadd legyek egyedül! Olyan, mint egy vendég...
szégyenkezem szinte miatta,
Te szintén félsz, Gretel?

Nem tudsz menni már?

Nem tudsz szobámban sem lenni már?

Fáj a lábad talán?

Hol mind együtt vannak, maradj a helyen,
hozzád viszik úgyszólván, gyermekem,
a lombtalan allé során.

Elviszik holnap, és még többet
visznek, csak nyugodtan várd.

Akár vihar is dühönghet,

a virágban nem tesz az kárt.
Elviszik neked. Van hozzá jogod,
hogy ott legyenek, gyermekem,
ha holnapra mind el is fonnyadott,
fekete, élettelen.

Emiatt ne aggódj. Nem különbözteted
meg többé, mi árad, mi apad;
a színek kihunytak, a hangok üresek,
s nem tudhatod többé soha meg,
ki hoz neked virágokat.

Most *a másikat* tudod, azt, ami minket riaszt,
ha sötétben elkaptuk kezét;
mire vágytál, megváltattál áhítani azt,
azzá váltál, mi tiéd.

Kicsiny volt, míg köztünk jártál, termeted,
most talán erdő vagy, kiterjedett,
a lombokban szelek és hangok.

Hidd el, erőszak rajtad nem esett:

*Halálod öreg volt
már jöttöd napján;
azért támadt tán
reád, hogy túl ne éld.*

.....

Lengett valami körülöttem?

szobámba éj szele dül?

Én nem remegtem.

Erős vagyok és egyedül. -

Mit alkottam éjidőn?

Este borostyán lombjához nyúltam:
hajtogattam, fontam, míg engedett.
Még ragyog fekete borúban.
És az erőm
kering a koszorúban.

VAJDA ENDRE

ZÁRÓ DARAB

Nagy a halál.
Rajtunk a bélyeg,
bár nevet a száj.
Míg azt hisszük: körülvesz az élet, –
bensőnkben éled
sírása már.

LATOR LÁSZLÓ

ZÁRÓ VERS

A Halál nagy.
S bár nevet a szánk,
el nem ereszt.
Ha életünk dele köszönt reánk:
merészen a szívünkbe ráng
s zokogni kezd.

SZABÓ EDE

ÚJ VERSEK

KORAI APOLLÓN

Mint olykor a még lombja-sincsen ágról
egész tavaszi reggel intene,
ez ifju főben még semmi se gátol,
hogy minden költemények tüze ne

járja át szivünk szinte már halálként.
Mert még tekintetén árny nem ködöl,
babérra még túl hűvös e halánték,
s a rózsabokor dús szemöldiből

csak ezután fog még szökkenni szárba,
honnan majd elvált levelet kavar
a hang, ha rezzen, szirmokként a szájra,

mely most még szólatatlan s villogón új
s csak mosolyával kortyint kóstolóul,
mintha most ömlenék belé a dal.

SOMLYÓ GYÖRGY

SZERELMES DAL

Mint tartsam az én lelkem, hogy ne érjen
a te lelkedhez? Mint emeljem innen
más dolgokhoz fölötted, észrevétlen?
Jaj, csak lehetne a homályba vinnem,
rég elveszett magányba, a sötétben,
hol elhagyottan néma-tompa csend ül
s nem zeng a táj, ha mélyem mélye pendül.

De az, ami megérint téged, engem,
már egybefog veled s titkom kizengem,
a két iker húr egy hangot fuval.
Milyen hangszerre vonták szíveinket?
S milyen játékos tart kezébe minket?
Ó, égi dal.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

SZERELMES VERS

Hogy tartsam lelkemet, hogy lelkedet
ne érintse? Hogyan emeljem át
más tárgyakat érinteni feletted?
Bár lelnék néki néma rejteket,
hol párjaként valami Elveszettnek
idegen csöndbe zárnám, mely tovább
nem rezdül, hogyha mélyeid rezegnek.
Mégis, mi minket ér, egybefogó
egy mozdulattal ér, mint a vonó,
mikor két húron *egy* hangot zenéltet.
Mily hangszerre vagyunk feszítve ketten?
Mily hang vagyunk mily játékos kezekben?
Ó édes ének.

NEMES NAGY ÁGNES

SAPPHO ALKAIOSHOZ

TÖREDÉK

S nékem ugyan mit mondottál volna,
ki vagy te, hogy lelkem megigézd,
ha azt, ami oly közéről szólna,
elhallgattad szemlesütve? Nézd,

barátom, ha erről írtunk, vágyunk
rég elsodort, rég dicsfénybe vont.
Tudom én jól: köztetek lányságunk
édessége – száraz, árva lomb:

elperegne, pedig hogy ismertem,
és a sok lány mind ismerte, mind,
szúzen éltünk, isten óvta s – kerten
almafáké –: fésző kebleink
illatárja lengett Mytilinén –.

Köztük enyémé is, de te nem
választottad gyümölcsödül, Kérő,
s múltba ferdült arcod félszegen.
Hagyj magamra, hadd zendüljön érő
lantom dala: csak Te gátolod.

Isten ez, de kettőn nem segít ő,
ám ha egyikünkön átlobog – – –

SZABÓ EDE

ÁLDOZAT

Ó, mióta ismerlek, hogy árad
testem s benne hogy virul a csont;
frissebb lettem, járásom sudárabb,
mert te vársz ma rám: ki vagy te, mondd?

Nézd, hogy újulok, mindent feledtem,
mint levél, lehullt, mi régi volt.
S csillagként ragyog fel majd felettem
a mosoly, mely rajtad bujdokolt.

S mindaz, gyermekéveim ködébül,
mely mint víz ragyog s még névtelen,
rólad kap nevet, az oltár épül,
rajta izzó hajzatod sötétül
s melled fénylik, mint az értelem.

RADNÓTI MIKLÓS

HAJNALI ÉNEK

Nem olyan, mint a tengerpart, az ágyunk,
csak partszegély, hol fekszünk elheverve?
Kemény melled egyetlen bizonyságunk,
mely túlnő mindenén és szédít egyre.

Mert ez az éj, melynek sok hangja kélt,
hol hívja s tépi egymást annyi állat,
nem szörnyű idegen nekünk? S miként:
mi künn, lassan, nap néven, újra támad,
abból kettőnk ennél tán többet ért?

Oly szorosan egymáshoz kell feküdnünk,
mint porzók körül a szirmok a kelyhen:
mert oly nagyvá nőtt már a mérhetetlen
s feltorlódva rohan ránk körülöttünk.

Mégis, míg tagjaink összetapadnak,
hogy ne lássuk, mint jó az áradás,
belőled vagy belőlem kiszakadhat:
mert lelkünk kenyere az árulás.

AMBRUS TIBOR

ABISÁG

1

Feküdt. Gyereklánykarját ráhelyezték,
s odafonták szolgák a fonnyadóra,
akin feküdt; telt sok-sok lassu óra,
s szorongató volt a roppant öregség.

S arcát olykor az aggastyán-szakállba
fúrta, mikor bagoly szólt élesen;
s mindaz, mi éj volt, jött és körbeszállta
csapatban őt a vágy és félelem.

A csillagok rokon módon remegtek,
kutatva illat járt át a szobán,
a függöny moccant, jelt adott, s a jelnek
utána fordult szeme tétován –.

De nem próbált meg elhúzódni mégsem,
s érintetlen az éjek éjjelén,
feküdt a vén, királyi dermedésen
szűziesen, s lélekként könnyedén.

2

Ült a király, múlatta a napot,
mult tetteken, volt vágyakon merengve,
s kedvenc szukáján, mit ápolgatott –.
De Abiság ráboltozódva este
föléhajolt. S élete elhagyott
part lett, a tenger szikkadt, puszta medre,
s a lány mell: csöndes csillagkép felette.

S mint asszonyok értője, néha-néha
szemöldökén át meglátta a néma,
csóktalan száj nem-rezgő hajlatát;
s látta: érzelme zöldszín vesszejével
a lány az ő föld-mélyéhez nem ér el.
Fázott. S kereste, lesve, mint kutyák,
utolsó csepp vérében önmagát.

NEMES NAGY ÁGNES

JÓZSUÉ ORSZÁGGYŰLÉSE

Amint gátjaik résein kitörnek
a torlódott, tajtékos folyamok,
úgy szakadt át utolszorra a törzsek
legvénjein Józsué szava most.

Mint törtek össze mind, akik nevettek,
mint állt meg szív és kéz, ami csak élt,
midőn egy szájból harminc ütközetnek
lármája kélt – és *ez* a száj beszélt.

És újra ezrek teltek el csodával,
mint a nagy napon Jerikó előtt,
de most bennük rezgett a harsonás dal,
és életüknek fala majd ledőlt,

hogy csak fetrengtek, iszonytól igazva,
már védtelenül és legyőzve, bár
nem is gondoltak arra, mint kiálta
a napnak Gibeon mellett: Megállj! –

s az Úr, miként a rémült szolga, jött
s tartotta a napot, amíg a karja
fájdult, a harcoló nemzet fölött,
mert úgy akarta egy, hogy visszatartsa.

És ő volt ez az egy – ő volt, e vén,
kiről azt hitték, hogy már úgyse számos,
száztizedik évének közepén.
S akkor felkelt és sátraikba vágott.

Úgy vágott le, mint jégeső a fűre.
– Mit ígérték az Úrnak? Istenek
várják a választást köröttetek...
S ha választtok, az Úr haragja gyűr le...

Majd olyan göggel, melynek párja nincsen:
– magam s házam Hozzá szövetkezett... –

S kiáltott mind: – Segíts, csak jeled intsen,
e nehéz választáshoz adj erőt!

S látták, mint évek óta, hallgatásba,
erős várához fel a hegyre hágva. –
És soha többé szem nem látta őt.

AMBRUS TIBOR

A TÉKOZLÓ FIÚ KIVONULÁSA

Most menni kell mindattól, ami kúsza,
mi a miénk, s hozzánk még sincs köze,
mi rezgőn tükrözi, majd összezúzza
arcunkat, mint az ó kutak vize;
mindattól, mi még egyszer visszahúzna
tüskéivel, miket belénk akaszt,
el! S ezt meg azt,
mit nem láttunk sosem
(annyira megszokott volt, oly banális),
egyszerre látni: megbékülve máris,
s mint kezdet kezdetén, figyelmesen;
belátni sejtve, semmi volt, ha fájt is,

személytelen volt mind a sérelem,
mitől csordultig tölt gyermekkorunk –:
s mégis csak el! Mint ahogy boncolunk
gyógyult sebet, más kézből kiragadva
kezünket, el! S hová? Bizonytalanba,
messzi, forró tájra, mely nem honunk,
s mit tetteinknek hátterébe bamba
kulisszaként, kertként, falként tolunk;
csak el! S mi hajt? Alkat, ösztönös éhség,
türelmetlenség, homályos reménység,
értetlen s meg nem értett mámorunk:

Ezek kockáztatják, s talán hiába,
a meglevőt a puszta semmiért:
egyedül halni meg, nem tudva, mért –

Ez volna hát az új élet nyitánya?

KÁLNOKY LÁSZLÓ

AZ OLAJFÁK KERTJE

A szürke lomb alatt ment fölfelé
az olajtájjal egyszürkére válva,
s csupapor homlokát befekteté
mélyen a forró két tenyér porába.

Minden, s ez is. És ezzel véget ért.
Most menjek, míg vakság terjed szememben,
s miért akarod mondatnom, miért,
hogy vagy, mikor nem talállak magam sem.

Nem talállak. Magamban, itt vagy ott,
másban, sehol már. E kő is halott.
Nem talállak már. Egyedül vagyok.

De a minden szomorúságot érzem,
melyet általad enyhíteni véltem,
pedig nem vagy. Ó, név nélküli szégyen...

Később úgy mondták: angyal jött az éjben –.

Miért angyal? Jött csak az éjszaka
a fák között egykedvűen lapozván.
Álmában rezzent némelyik tanítvány.
Miért angyal? Jaj, jött az éjszaka.

Az éjszaka megjött s nem volt szokatlan,
ilyen éj száz is eltelik.
Alvó kutyák és kövek szerteszórtan –
csak úgy volt, amilyen éjszaka sok van
s mind csüggedten vár másnap reggelig.

Ki így imádkozik, nem látogatja
angyal, az éj nem őt segíti föl;
a magavesztőt minden hullni hagyja,
ilyen fiút vet prédául az apja
és nem fogad be semmi anyaöl.

VAS ISTVÁN

PIETÀ

Így látom újra, Jézus, lábadat,
mely hajdanán egy ifjú lába volt,
mit félve bontottam ki, s mostam én;
hajamban mily zavartan bujdokolt,
hószínű vad, csipkebokor tövén.

S mit nem szerettem, látom itt a tested,
először e szerelmes éjszakán.
Sosem feküdtünk egymás teste mellett,
s most ámulok és virrasztok csupán.

S a két kezed, a kezed szétszakadt –:
nem, kedvesem, nem én haraptalak.
A szíved nyitva, bárki bekerül:
az én kapum lett volna egyedül.

Fáradt vagy most, s egymástól visszaretten
fájdalmas szánk, fáradt, eltikkadó szánk –.
Ó Jézus, Jézus, mikor volt az óránk?
Mily képtelen halunk meg mind a ketten.

NEMES NAGY ÁGNES

NŐK ÉNEKE A KÖLTŐHÖZ

Nézd, ez vagyunk: kinyíl minden feléd,
mert boldogság vagyunk mi legkivált.
Mi egy állatba vér volt és setét,
az nőtt bennünk lélekké és kiált,

mint lélek. És hozzád kiált, beszél.
Te az arcodba lágyan fölveszed,
mint tájat: nincsen benne szenvedély.
S ezért azt hisszük, hogy nem is neked

kiált ez itt. Ám mondd, van-e nekünk,
kiben mi ily egészen elveszünk?
Tudnánk-e másban jobban, szebben élni?

Mivélünk elmúlik a végtelen.
De légy te száj, hogy halljuk is zenélni,
te Minket-Mondó légy, te: légy jelen.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

A NŐK ÉNEKE A KÖLTŐHÖZ

Nézd, hogy tárul ki minden: ez vagyunk
mi is, csak ilyen üdvvel terhesek.
Az állat sötét vére szabadult
bennünk lélekké s lélekként siet

tovább. És feléd siet. Te pedig
csak nézegeted, mint a tájakat,
szemeddel, mely vágynélküli, szelíd.
És ezért hisszük, hogy mégsem te vagy,

ki felé siet. De ki más legyen,
akiben elvesznénk teljes egészen?
És lehetnénk-e *többek* bárkiben?

Velünk a végtelenség *véget ér*.

De te csak élj, hogy a szivünkig érjen,
te csak, te minket-mondó Száj: te élj.

SOMLYÓ GYÖRGY

L'ANGE DU MÉRIDIDIEN

CHARTRES

Az orkánban, mely itt a székesegyház
körül, mint egy hitetlen érv dörög,
ím arcod mély derűivel elegy láz
egyszerre enyhén hozzád húz: örök

mosolygó angyal, érző kőalak,
te száj, ezernyi szájból egybeingva:
nem is figyelsz rá, hogyha perceink ma
a telt napóráról lesiklanak,

min ott a nappal teljes számsora,
kimért valóként, mintha minden óra
megérett volna, mint egy dús csoda?

Mit tudsz, te kő-lény, életünk felől?
S így tartod, még vidámabb arccal óva,
az óratáblát, míg az éj ledől?

FRANYÓ ZOLTÁN

A KAPUBOLT

1

Ők ittmaradtak, mintha elfutott volna az ár, mely a köveket mosva roppant dagályban, őket létrehozta; szelíd kezükből, mely sosem tudott

zsugorgatni, pár attributumot magával vitt, amikor elapadt.

Ők ittmaradtak, a bazalt anyag formáiból süvegek, nimbuszok,

néha csak egy mosoly által kiválva, ahogy békés óráiból magára öltötte egy halk arc, mint óralap;

most a kapu ürében meghuzódnak, valamikor egy fül kagylói voltak és bennük minden sóhaj fennakadt.

2

Ebben sok-sok távolság van jelen, mint ahogy a világ a díszletekben jelen van; és ahogy bő köpenyegben a hős közöttük fellép a színen: –

úgy lép itt most a kapubolt sötétje
önmélysége tragikus színpadára,
mint az Atya, akinek nincs határa,
türemlőn, s csodás változásra érve

a Fiúban, ki itt szétosztatott
sok apró s majdnem szóitalan szerepre,
mit a nyomor lomtára ont elő.

Mert csak így támad (tudjuk) a vakok,
balgák, kihulltak hadából egyetlen
szereplő gyanánt az Údvözítő.

3

Így merednek, a szívüket kínálva
(örökké állnak, nincs számukra út):
csak néha rezdül, redőkből kiválva,
egy mozdulatuk, merev, mint maguk,

de már egy fél lépés után megáll,
hol elszállnak a századok felette.
Egyensúlyuk ránő a gyámkövekre,
melyekben egy világ, mit szétkuszál

a zűr – nem látták s lábuk nem tiporta –
szörny és állat, veszélyeztetve őket,
vonaglik, ráng s tart mégis konokul:

mert lent a formák, akrobata módra,
csak azért hadonásznak, tekergőznek:
másként a rúd homlokukról lehull.

VAJDA ENDRE

ISTEN A KÖZÉPKORBAN

És zsugorgatták őt legbelül,
s azt akarták, hogy legyen s ítéljen,
s hogy a mennybe vissza sose térjen,
rákötötték nehezekekül

a világ mindannyi dómja minden
súlyát s terhét. Megszabták neki,
hogy hatalmas számjain keringjen,
s óraként jelezze, hogy napi

dolgából ki mennyit végezett el.
Egyszer nekilódult azután,
s a rémült város lakói túrték,

iszonyodva hangja hallatán,
hadd járjon kilógó szerkezettel,
és számlapját futva elkerülték.

KÁLNOKY LÁSZLÓ

A PÁRDUC

Szeme a rácsok futásába veszve
úgy kimerült, hogy már semmit se lát.
Ugy érzi, mintha rács ezernyi lenne
s ezer rács mögött nem lenne világ.

Puha lépte acéllá tömörül
s a legparányibb körbe fogva jár:
az erő tánca ez egy pont körül,
melyben egy ájúlt, nagy akarat áll.

Csak néha fut fel a pupilla néma
függőnye. Ekkor egy kép beszökik,
átvillan a feszült tagokon és a
szívbe ér – és ott megszűnik.

SZABÓ LŐRINC

A PÁRDUC

JARDIN DES PLANTES. PARIS

Rohant a sok rúd és úgy meggyötörte
szemét, hogy rá ködös homály szökött.
Ezer rudat lát felmeredni körbe
s már nincs világ ezernyi rúd mögött.

Ha lép, hajlékony, könnyü teste ring és
az út a legszűkebb körben halad;
az erő tánca e kínos keringés:
középen bénult, süket akarat.

Csak néha rebben halkan a pupillán
a puha függöny. – Rajt egy kép befut,
a tagok csöndjén átüt, mint a villám,
s meghal, mihelyt a szívbe jut.

KÉPES GÉZA

A PÁRDUC

A PÁRIZSI ÁLLATKERTBEN

A vonuló rácsoktól pillantása
oly fáradt, hogy már nem fog semmit át.
Úgy látja: ez az ezer rács világa,
s az ezer rács mögött nincsen világ.

Puha járás, rugalmas, ernyedetlen,
a legeslegkisebb kört rója csak:
erőtánc ez a pont körül, amelyben
kábultan áll egy roppant akarat.

Csak néha megy föl némán a pupillák
függönye. Ekkor egy kép behull,
a tagok megfeszült csöndjén süvít át,
s a szívben elhal szótalantul.

EÖRSI ISTVÁN

A GAZELLA

GAZELLA DORCAS

Te elvarázsolt: ritka két hang ríme
ha összecseng is, hogy lehetne telve
olyan rímmel, mely benned zeng egy jelre?!
Homlokodból lomb fakad és lant, íme,

és egész lényed már hasonlatul
csupa szerelmes dalon át vonul,
s rózsák szirma a szó annak, ki már
nem olvas: mind lehúnyt szemére száll,

hogy Téged lásson, sodortatva, mint-
ha futásodban már ugrás feszülne,
s csak addig nem szökelsz, amíg nem int

figyelmes fejed: erdőn tótükörbe
fordított arcát látja így a lány,
ha fürdését épp abbahagyja tán.

SZABÓ EDE

SZENT SEBESTYÉN

Áll, de szinte fekve; rengeteg
akarát feszíti sorsa ellen.
Szoptató nő, elhúzódva, csendben,
s koszorú, magában kötve meg.

S zúg a sok nyíl rendületlenül,
s mintha ágyékából nőne mind ki,
ércesen reszket tolluk. De hinti
éj-derűjét ő sértetlenül.

Búja egyszer mégis lángra kap,
és a két szem fájón felszakad,
mígnem újra fitymálásba réved
s megvetésbe mintegy: dúljanak
pusztítói, rombolják e szépet.

CSORBA GYÓZÓ

A HATTYÚ

Félni egyre, élni vontatottan,
életünk, akár a hattyú útja,
melyet még le sem írt a habokban.

És meghalni, titkosan elülni,
mily elembe jártunk itt, ki tudja,
mint mikor hattyút látsz elmerülni: –

a vizen, mely nyájasan fogadja,
fodrozódik, elmúlik alatta,
s boldogan gyűrűzik föl a hab;
míg a hattyú csendesen kiválik,
mind nyugodtabb, tisztább és királyibb
méltósággal cél felé halad.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

A HATTYÚ

Vergődés ez – hogy min át, ki tudja,
nehézkesen, kötözötten járni:
akár a hattyú járatlan utja.

És meghalni, fel többé nem fogva
földünket, hol naponta kell állni –
olyan ez, mint ő száll le szorongva

a vízre, mely lágyan üdvözölve,
boldogan és már múltba ömölve
hátrál s zúdul vissza, habra hab;
míg ő, végtelen biztosan, csendben,
mind királyibban s fenségesebben
tovaúszik s nyugodtan halad.

SZABÓ EDE

A CSIPKE

1

Embersors: ingatag javak s ma is még
kétséges boldogság: embertelen
vajon, hogy ezt a műves, csöppnyi csipkét,
e csipke-játékot két gyenge szem
fizette meg? – Bánkódsz e két szemem?

Te Régelmult, ki vak lettél utolján,
e kis tárgy őrzi üdvösségedet?
Nagy lázad kéreg s törzs közé szorulván
kicsinnyé válva ehhez érkezett?

A sors parányi résén, hézagán át
kiszöktetted korodból lelked, és
e fénylő díszben lelte meg tanyáját,
hogy hasznossága halk derűre készst.

2

S ha egyszer földi ténykedéseink
és dolgaink üresnek tetszenének
s furcsának, mintha tán a gyermekévek
közül közējük nőni annyi kint
nem érne meg –: Képes lehetne még
e sárgult, sűrűmintájú, virágos
apróság hozzákötni a világhoz
minket? Lám: elkészült, s ez épp elég.

Ki tudja: egy élet ment rá talán?
Boldogság volt jelen, majd szerteszéledt,
de végül mégis – bármi volt az ár –
ez lett belőle, s bajjal, mert az élet,
ám oly remek, hogy nincs korán, ha már
bennünk derű könnyű békéje éled.

CSORBA GYÖZŐ

EGY ASSZONYSORS

Ahogy vadászatán egy poharat,
mert szomjas, bármilyet, egy király felvesz,
s amelyet az, akinél ott marad,
mintha nem is egy pohár volna, eltesz:

így vett a sors is, szintén szomjazón,
ajkához, hogy igyék, egy-valakit,
kit aztán, attól tartva, eltörik,
hogy mindig ott álljon, használaton

kívül, berakott üveges vitrinbe,
hol őrizte a drágaságokat
(dolgokat, miknek drága neki titka).

Ott állt idegenül, kölcsönbe szinte,
és lett öreg és lett végtére vak,
és drága sem volt és cseppet se ritka.

VAJDA ENDRE

A NAGYLÁNY

Mind rajta állt, és ez volt a világ,
őrajta s együtt: irgalom, szorongás,
akár a fák, sudáran s nőve folyvást,
merő kép s nem-kép, mint frigyláda, pompás,
ha nép körében ünnep fényli át.

S ő bírta, hordva szinte könnyedén,
a röpkét, illanót, már távozottat,
iszonytatót, eddig még nem tudottat,
mint vízfordó nő hordja a fején
a telt korsót. Majd – míg játéka múlt –
változva lassan s fölkészülve másra,
az első hősín fátyol, néma társa
az eddig elfödetlen arcra hullt,

s alig látszott át, s többé föl se lebbent,
s ő később bármiről kérdezte ezt,
válaszként tétován csak ennyi rebhent:
Magadban, volt-gyermek, benned keresd.

CSORBA GYŐZŐ

A MEGVAKULÓ LÁNY

Ott ült, mint mások, itta a teát.
Előbb úgy rémlett: kissé mintha másképp
fogná, mint mások, azt a teás-csészét.
S elmosolyodott. Ez már szinte fájt.

S hogy végül fölkeltek, szobák között
lassan járkálva, tétován, csevegve
indultak el (társalogva, nevetve) –
megláttam. Ment a többiek mögött,

szinte csak lopva és álmatagon,
mint aki rögtön dalra fakad éppen;
örvendező, világos, szép szemében
kinti fény csillant, akár egy tavon.

Lassan lépdelt, sokáig és sután,
mint hogyha még egy gát előtte állna;
s mégis – mintha kis botlódás után –
nem járna többé, hanem szállva-szállna.

SZABÓ EDE

BÚCSÚ

Hogy tudtam mindig, hogy a búcsu mi!
Hogy tudom most is még: fekete rémség,
kiheveretlen, egy-egy szép kötést még
elénk tart, s már kész szétszakítani.

Mily védtelen voltam, ha láttam azt ott,
ki szólított bár, mégis elereszt,
mintha ott láttam volna minden asszonyt,
mégis kicsit, fehérét, épp csak ezt:

egy intést, mely mászt illet már, nem engem,
integetés tűnő káprázata,
megfoghatatlan: tán egy szilvafa,
amelyről egy kakukk épp tovalebbrben.

LATOR LÁSZLÓ

BÚCSÚ

Hogy éreztem a búcsú erejét,
s hogy tudom, mily sötét, sebezhetetlen
iszonyat ez – a szép kötést frigyedben
még egyszer odatartja s tépi szét.

Midőn hívott, hogy aztán elszalasszon,
s csak néztem védtelen, hogy elmarad,
úgy tűnt nekem, akár megannyi asszony,
mégis kicsiny, fehér és ennyi csak:

intés, de mintha nem felém lobogna,
ez más, mi ily halkán gyűrűz tovább,
mintha néznék egy párás szilvafát,
amelyről egy kakukk szállt el suhogva.

GÖRGEY GÁBOR

HALÁLTAPASZTALAT

Mit sem tudunk e végsorsról, hiszen
nem tartozik ránk. Nincs okunk soha
csodálni, szeretni s gyűlölni sem
a halált, akit egy lárvapofa

gyászos panasszal eléktelenít.
Számunkra a világ csupa szerep még.
S míg aggódunk, hogy tetszettünk-e, fellép
a halál is, bár őt nem kedvelik.

De míg távoztál, e színpadra tört be
egy sáv valóság, át a hézagon,
hol eltűntél: a zöld igazi zöldje,
igazi napfény, igazi vadon.

Játszunk tovább. A kinnal betanultat
daráljuk, és olykor elfeledünk
egy gesztust; de léted, mely darabunkat
elhagyta, és közülünk messze tűnt,

mint ama valóságnak hirdetője,
megszáll minket a magasból gyakorta,
úgyhogy elcsábulunk egy kis időre,
s életet játszunk, a tapsról lemondva.

KÁLNOKY LÁSZLÓ

UTOLSÓ ESTE

Sötét dübörgés messze: az egész
had-trén a park előtt vonul az éjbe.
De ő felpillant, az asszonyra néz,
közben a csembalón tovább zenélve,

s úgy nézi majdnem, mint tükröt szokás,
mert eltölti saját fiatal arca,
s tudván, hogy csábítóbban ül ki rajta
és szebben minden hang után a gyász.

De gyors hullám csap át az asszonyon:
a mélyablakban áll, szorongatón
kopog a szíve, a kitörni vágyó.

A csembaló se szól. Hús fuvalom.
S csak áll furcsán a tükrös asztalon
halálfejével a fekete csákó.

VAS ISTVÁN

APÁM IFJÚKORI ARCKÉPE

Szemében álom. Homlokán a távol
érintése. A száj körül csupa
ifjú vonás; csábít, de mosolyából
mit sem mutat, díszöves derekáról
a karcsú nemesi egyenruha
elé a kardkosár lóg – ő kezét
rajta nyugtatja, semmiért se nyúl.
S már szinte nem is látni: mintha még
távolt markolva tűnne tova csendben.
S minden mást magával visz konokul
s kiolt, hisz nekünk úgyis érthetetlen,
és lelke mélye mély búval telik –

Te gyorsan elporló dagerotip
az én lassabban elporló kezemben.

SZABÓ EDE

ÖNARCKÉP 1906-BÓL

Az ősi, régen nemesi családnak
vadsága a szemöldök peremén.
A szemben félelem s kék, enyhe fény
a gyermekkorból és itt-ott alázat,
nem szolga-vágy, de szolgáló erény.
A száj: csak száj, nagy, biztos és kemény,
nem rábeszélő, de valami bátrat
kimondó. A homlok előrebágyad
s árnyak között méléz el feketén.

Csak sejtelem még és korántse kész:
a bánat és siker még nem ragadta
új markolással teljes diadalra,
és mégis: ez a sok kusza vonalka
valami komoly, igaz és egész.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

A ZÁSZLÓTARTÓ

A többiek úgy érzik, hogy ami
rajtuk van, nyers: a vas, a bőr, a plundra.
Bár mintha néha hozzájuk simulna
lágyan egy toll, különben minden durva;
ám ő – ahogy asszonyt kell tartani –
tartja ünnepi díszében a zászlót.

Mindjárt mögötte súlyos selyme szálldos,
amely néha kezére visszafoly.

Ha a szemét behunyja, egy mosoly
sejlik fel, s csak neki: el nem hagyhatja. –

S ha jön villámló vérték áradatja
és küzd a zászlóért, hogy elragadja –:

megteheti, hogy rúdjáról letépje,
mintha a lányságból tépné ki őt,
hogy a zubbonya alatt rejtve védje.

S ez hír, dicsőség a többi előtt.

VAJDA ENDRE

A KURTIZÁN

Velence napja olvaszt aranyat
hajamban: alkímiák vakmerő
végcélját. Nézd hídboltként ívelő
szemöldököm, néma örvényt vető

vészes szemem fölött míg áthalad,
mit összeköt egy titkos vezeték
a csatornákkal is, úgyhogy a kék
tenger benne árad s apad. Szemét

ki rám veti, kutyám irigyli már,
melyet szórakozottan simogatnak,
mik el nem égnek máglya lángjain,

sebezhetetlen, gyűrűs ujjaim. –
S ősi házból reményteljes fiaknak
lesz ajkam pusztító méregpohár.

KÁLNOKY LÁSZLÓ

A KURTIZÁN

Velence napja aranyat veret
hajamba már: alkímiák örök
reményét. Látod e szemöldököt
hídként suhanni vészei fölött

némán örvénylő szememnek, melyet
a csatornákkal titkos láncolat
köt össze, úgyhogy benn árad s apad
és száll és hull a tenger. Aki csak

meglát, kutyámmal örömet cserélne,
mert lankadt kezem néha rajthagynom,
mi semmi tűzön meg nem éghetett,

a sebzhetlent és az ékeset.
S hány ifjú – ősi házak szemefénye –
megy tönkre, mint méregtől, ajkamon!

SOMLYÓ GYÖRGY

RÓMAI KÚT

BORGHESE

Két kútkagyló, az egyik magasabban,
egy régi, kerek márványlapon áll,
s a felsőbből a víz lehajlik halkan
a vízhez, mely odalent várja már,

s a halkszavúnak úgy hallgat elébe,
hogy mutatja sötétség s zöld megett
meghitten, mintegy tenyerére téve,
mint ismeretlen tárgyat, az eget;

honvágy nélkül, a szép medence színén
nyugton terül szét, körre kör tolul,
csak néha, csöppenként s álmodva hull

alá, csöppjét elejti a mohás fal,
s kagylóját a végső tükör alul
mosolyogtatja halk áradozással.

TÓTH ESZTER

KÖRHINTA

A tető forgó árnyéka körül
futkároz a tarka lóállomány,
az a világ, mely soká tétován
őgyeleg még, mielőtt elmerül.

Bár némelyik kocsit húz, csupa láng
a sörényük, és lobog a szemük;
egy bős, piros oroslán fut velük
és időnkint egy fehér elefánt.

Sőt egy szarvas is, erdők ura; csak
most nyerget hord és óvó szijjai
egy rácsatolt kék kislányt tartanak.

S az oroslánon egy fehér fiú
nyargal, izgatott, fekete hős gyanánt,
míg az oroslán bög és szája fú.

És időnkint egy fehér elefánt.

És lovaikon vágatnak előttünk,
s közöttük lányok, világos ruhában,
már-már túlnagyok; s a kör mámorában,
átnéznek rajtunk, föl és el felettünk –

És időnkint egy fehér elefánt.

S az egész fut és kergeti a végét,
kering, forog, s nincs célja. Mint szalag
nyúlik egy-egy folt, piros, szürke, mélykék,
s profil, mely kezdődött és elszaladt.
S néha egy mosoly, játék üdve, békét
s álmod sugárzó: tőle boldog és szép
ez az egész, hajszás, vak forgatag.

SZABÓ LŐRINC

A KÖRHINTA

JARDIN DU LUXEMBOURG

Tetővel forog s körbe penderül
árnyéka is, sok tarka, szép lova
pár percig fut, ám hona tétova
világ: habozva, lassan elmerül.
Bár egyik-másik kocsit húz, reánk
oly tüzesen néz mind, oly lelkesülten;
bősz, rőt oroszlán száguld közelükben
s fel-felbukkan egy fehér elefánt.

S lám, szarvas is jó, erdő vadonán
futhatna így, de rajta nyerge súlya:
rászíjjazva kis kékruhás leány.

Ott fehér fiú: oroszlánon ülve,
forró kis keze a sörénybe szánt,
az oroszlán vicsorog, lóg a nyelve.

S fel-felbukkan egy fehér elefánt.

Lóháton szállnak körbe-körbe újra,
még lányok is, mind nagyobbacska, mint a
lovon rugózó gyerekhad; a hinta-
pörgésből égre néznek, messze, túlra –

s fel-felbukkan egy fehér elefánt.

Tűnik, rohan mind, csakhogy véget érjen,
kering, forog és fut céltalanul.
Vörös, zöld, szürke fény egy-egy arcélen,

kis vázlat-arcon, mely árnyba borul.
S elvétve mosoly, boldog, ahogy éppen
felénk fordul, vakít s pazar hevében
e játék mély, vak örvényébe hull.

SZABÓ EDE

SPANYOL TÁNCOSNŐ

Akárcsak a most gyújtott kénesgyújtó
vonaglik és sziporkázik fehéren,
majd szétcikáz: – úgy kezdi lázra-bujtó
fényes táncát, közel nézők körében,
forrón, hamar, majd széles tánca ráng.

És azután már csupa-csupa láng.

Hajába kap egyszerre a falánk
fény és ruháját is a tűzbe dobja,
föllángol az égésnek csóvalobja
s belőle mint a kígyó megriadva,
csörögve szisszen két mezítlen karja.

S aztán: kevés is már a tűz neki,
markába fogja, szerteszét veti
uralkodón és nézi: ott a földön
toporzékol, dühöngve és üvöltőn

és nem akar elülni lenn a porba. –
De gögösen a biztos győzelemtül
mosolygó arca a magasba lendül
és kis, kemény lábával eltiporja.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

QUAI DU ROSAIRE

BRÜGGE

Az utcák lejtése itt olyan enyhe
(mintha a gyógyuló beteg bolyongna
tűnődve: mi volt itt az én koromba?),
s mihelyt a térre érnek, várnak egyre

egy másik utcát, amely hirtelen
átlép az est-ragyogta vizeken,
ahol a dolgok, ha már szelidülnek,
tükörképükben csillan fel az ünnep,
és több náluk, valódibb, igazabb.

Nem múlt el ez a város? – Lásd magad:
(megfoghatatlan törvényre találsz)
éber s világos lesz a tükrözetben,
sűrűbb az élet, benne egyre szebben
nyílnak a függőkertek, édesebben
zeng a kigyúló, tág ablakszemekben,
kávéházakban kavarog a tánc.

S itt fenn? – Talán a csöndesség maradt:
sok-sok bogyót, mely a magasból csügg még,
ízleli lassan, nyugodt ég alatt
a harangjáték mézes szőlőfürtjét.

SZABÓ EDE

BÉGUINAGE

SZENT ERZSÉBET BEGINA-HÁZ, BRÜGGE

1

A kapu el mintha senkit se zárna,
a csapóhíd egykedvűn föl-le jár,
mégis bizton élnek a régi zárda
szilfái közt mind, s egy sem lép ki már
kis házából, csak ha ama csapáson
a templomba tart, hogy mélyére lásson:
annyi szeretetnek mi célja volt?

Egyformák tiszta gyolcsban, térdepelve,
mintha százszor csak egynek képe lenne
benn a korálban, mely két sor tagolt
pilléren tükörbolt lesz tiszta-mélyen;
és fölhatol az énekmeredélyen
a hangjuk, és odadobja magát
a végső szóról, honnan nincs tovább,
az angyaloknak, kik vissza nem adják.

Ha fölkel s indul, ezért hallgatag hát
a kar. Ezért nyújtják, hangot sem adva,
főhajtással, mutatók a mutatva
elfogadóknak a szentelt vizet,
s ajkuk halvány lesz, homlokuk hideg.

S elburkolózva, lassan hazatérnek
ama csapáson által újra már
– ifjak nyugodtan, tétován a vének,
és egy agg nő leghátul meg-megáll –
házikóikba, mik elrejtik őket,
s közben egymásnak a szilfák alatt
ama tiszta magányról vallanak,
mely egy kis ablakszemben tükröződhet.

2

De ezer szemével a templomablak
ugyan mit tükröz az udvarba, hol
a csend, a fény s a visszfény egyre forr,
apad, homályosul és összeolvad,
csodásan érve, mint ősrégi bor?

Ottan terül, ki tudja, mely irányból,
a kinti a bentin, az illanón
az örök egy, a távolon a távol,
leólmozva, használatlan, vakon.

A nyár imbolygó díszlete alatt
a régi télnek szürkése ott van:
mintha egy férfi, aki meg se moccan,
várna türelmesen mögötte hosszan,
s előtte egy zokogó nőalak.

KÁLNOKY LÁSZLÓ

A SZIGET

ÉSZAKI-TENGER

1

A martban az utat ár mossa szét
hamarosan, s egyenlő lesz a szint
körben; de kint a kis sziget szemét
hunyva tartja; a gát kuszán kering

lakói körül, akik átaludt
létre születnek, hol világot vétnek
s hallgatnak; mivel ők ritkán beszélnek
és sírirta minden mondatuk

egy ismeretlennek, az árba dőlnek,
mely értelmetlenül zúdul s marad;
így miről pillantásuk számot ad

gyermekségüktől: nem illeti őket,
túlnagy, részvétlen, odaküldött többlet,
mely még fokozza csak magányukat.

Mintha holdbéli mély kráterfenéken
feküdne, gát övez minden tanyát,
s belül a kerteket egyféleképpen
öltöztették, s mint az árvák haját,

egyformán fésülték a viharok,
nyers nevelők, halálfélelmet keltve.
Ilyenkor otthon ülnek, a komód
lapján ritka dolgaik nézegetve

ferde tükörből. Majd kilép az ajtó
elé egy fiú este és sohajtó
lágú hangon húzza a harmonikát;

a dallam egy idegen kikötőé.
És kint naggyá, szinte fenyegetővé
formál a hátán egy birkát a gát.

A Belső van közel csak; távoli
minden más. És ez a Belső szakadatlan
tolul, telítődik és mondhatatlan.
A sziget olyan, mint egy túlkicsi

csillag, mit a tér nem lát s szertedül
öntudatlan szörnyettei során,
hogymajd süketen, világtalanul,
csupán

azért, hogy mindez mégis véget érjen,
vaktában próbál futni a maga
útján, amelynek terve nincs meg a
bolygók, napok, tejutak rendszerében.

VAJDA ENDRE

HETÉRASÍROK

Bomlott, hosszú hajukban fekszenek
mélyen magukba-fordult barna arccal.
Szemük, mint messzeség előtt, lezárva.
Virágok, szájak, vázak. Szájaikban
a síma fogak: sorbaállított,
elefántcsontból készült utisakk.
S virágok, sárga gyöngyök, karcsu csontok,
ingek, kezek, elhervadt szöttesek
a beomlott szivek felett. De mégis,
ott lenn a gyűrük és a talizmánok
s szem-kék kövek közt (mind szerelmi emlék)
még áll a nemük csendes sziklasírja,
boltjáig zsúfolva virágszirommal.
És újra messzegörgött sárga gyöngyök –
égetett agyagcsészék, melyek ívét
önképük díszítette, zöld cseréppé
tört tégelyek: virágként illatoznak
s isteneket formáznak: házioltár,
hetéramenny elbájolt istenekkel.
Szétpattant övek, szkarabéuszok,
óriás faj parányi figurái,
nevető száj, táncosok és futók,

arany csatok, kis íjjakhoz hasonlók,
vadászni állat- s madár-amulettet,
és hosszú tűk, díszes háziszerek,
kerek cserép, melynek vörös alapján
négyesfogat merev lábai állnak,
akár fekete kapu-fölrirat.

És újra elgurult gyöngyök, virágok,
kicsiny lant fehér ágyéka világol,
s fátylak között, melyek ködként omolnak,
a cipő bábjából emelkedően:
a boka könnyü pillangója lebben.

Így fekszenek, tárgyakkal megrakottan,
értékes tárgyakkal: – kövek, játékok,
szétzúzott kacat (mely beléjük ömlött) –
sötétlenek, mint a folyófenék.

Folyóágy voltak ők,
rajtuk keresztül kurta, gyors habokban
(mik jövőendő élet felé futottak)
annyi ifjúnak teste elrohant,
s medrükben férfiak folyója zúgott.
S fiúk törtek ki néha a gyerekkor
hegyeiből, félénken hullva jöttek,
e dolgokkal a mélyben játszva, míg
érzésük vízesés lett, oly mesés:
hogy elfáradtak, mint a tiszta, sík víz,
e széles út szélességén egészen
s törvényt kavartak a mélység fölött;

s először tükrözték a partot és a
madarak távol hívását, amíg fent
csodás ország csillagos éjszakái
nőttek az égbe, messzi végtelenbe.

AMBRUS TIBOR

ORPHEUS, EURYDIKE, HERMES

Lelkek bányája volt az, csodabánya.
Hallgatag ezüst-erekként haladtak
át a sötétjén. Gyökerek közül
onnan indult a vér az emberekhez,
s nehéz porfírként rőtlött a homályban.
Egyéb piros nem volt.

Csak szikla volt
s léttelen erdők. És hídak az úrben
és az a szürke, vak, nagy tó, amely
úgy lebegett a messzi mély fölött,
mint egy esős táj égboltozata.
Türelmes és lankás mezők között
csak halvány csík volt az egyetlen út,
odadobott, hosszú, fehér szalag.

És ezen az egy úton jöttek ők.

Elől kék köpenyben a karcsu férfi:
türelmetlen s némán kémlelt előre.
Léptei meg-se-rágott falatokban
ették az utat; keze súlyosan

s csukva csüngött a ráncos tunikából,
és nem tudott többé a könnyü lantról,
mely a baljába már úgy belenőtt,
mint olaj-ágba a rózsakacsok.
S érzékei mintegy kettéhasadtak:
míg látása, kutyaként, megelőzte
és fordúlt, jött és újra elszaladt
s úgy várt rá a következő kanyarnál –
hallása, szag gyanánt, visszamaradt.
Néha úgy érezte, hogy hátraér
ama másik kettőig, kiknek őt
egész oda, föl, követnie kellett.
Aztán meg mintha csak lépte követte
volna a lépcsőn s lengő köpenye.
De azért jönnek, gondolta magában,
és ki is mondta, és elhalt a szó.
Mégiscsak jönnek, s bizony, az a kettő
szörnyű halkan lépkedett. Ha csak egyszer
megfordúlhatna (s ha nem rontaná le
ezzel az egész művét, amelyet
most hoz létre), láthatná őket, a
két Halkat, aki némán követi:

az Utak s a Messze Hír Istenét,
– fénylő szeme fölött vándorsisak,
karcsú botot visz a teste előtt
s madárszárnyak csapdosnak a bokáin;
s az Isten balján, kit vezet: *a nőt*.

Azt, kit Úgy-Szeretett, hogy Érte többet
sírt a lantja, mint száz siratóasszony;
hogyan világ lett a jajából: az élet

ujjászületett benne: völgy meg erdő,
még egyszer, út, rét, folyó, falu, állat;
és hogy e jaj-világ körül, akár a
másik Föld körül, Nap járt körben és
csillagos, csöndes, uj égbolt keringett,
uj, panasz-égbolt, torzult csillagokkal –:
ez volt, Kit-Úgy-Szeretett.

A nő pedig ment az Isten kezén,
hosszú hullapólyákban tipegett,
bizonytalan, szelíden s nem sietve.
Magába merült, mint egy terhes asszony,
s nem gondolt a férfira, ki elől ment,
és nem az útra, mely vitte, föl, élni.
Magába merült. És az, hogy halott,
teljesen telítette.

Mint gyümölcsöt a méz és a sötét,
úgy betöltötte nagy halála, mely
olyan uj volt, hogy nem foghatta föl.

Uj lányságban volt, és érinthetetlen;
nemisége becsukódott, ahogy
a fiatal virág estefelé,
s keze úgy elszokott a szerelemtől,
hogy még a könnyű Isten végtelen halk
érintése is, mely vezette, bántó
bizalmaskodásként hatott reá.
Nem a szőke nő volt már, aki néha
megzendült a Költő dalaiban,
nem a bő ágy illata, szigete
s nem ama férfi tulajdona többé.

Már felbomlott, mint hosszú hajak, és
másé lett, mint a leesett eső,
és mint százszoros készlet, elfogyott.

Már gyökér volt.
S amikor hirtelen
megállította s felsíró szavával
azt mondta az Isten, hogy: „Hátranézett!” –
nem értett semmit s halkán mondta: „Ki?”

S messze, a fénylő kijárat előtt,
sötéten állt valaki: lehetetlen
volt ráismerni. Állt, és nézte, a
réti ösvény csíkján szomoruan
hogyan fordult meg, s némán, a Messzi Hír
istene, követvén az alakot,
ki már ment, vissza, az iménti úton:
hosszú hullapólyákban tipegett,
bizonytalan, szelíden, s nem sietve.

SZABÓ LŐRINC

ORPHEUSZ. EURÜDIKÉ. HERMÉSZ

A lélek csodás tárnamélye volt ez.
Néma ezüstércként vonultak ők,
homályát áterezve. Gyökerek közt
buggyant a vér, az emberekbe ömlő,
s mint nehéz bíbor, csillant a homályban.
Egyéb rőt színü semmi.

Kőszál meredt
és élettelen erdők. Ūrre vert
hidak s ama nagy vaksi-szürke tó,
mely úgy borult mély feneke fölé,
mint táj fölé esőtől terhes égbolt.
S mezők közt lágyan, méla türelemben
az egyetlen út halvány csíkja látszott,
mint egy ledobott, hosszú lepedő.

S ez egyetlen uton, ott jöttek ōk.

Elől, kék köpenyben a karcsu férfi,
ki némán s nyugtalan meredt az űtra.
Rágás nélküli roppant falatokban
nyelte az utat lépte; két keze
súlyosan csüggött válla hajlatából,
ím, mit se tudva már a könnyü lantról,
amely baljához szinte odanött,
mint olajágak közé rózsaindák.
S érzékei mintegy kettéhasadtak:
míg pillantása kutyaként szökellt
előre, visszatért, s megint elől
ott várta már a közeli kanyarnál –
hallása, mint az illat, elmaradt.
Olykor úgy tűnt neki: eléri szinte
ama másik kettőnek lépteit,
kiknek követniök kellett az úton.
Majd újra csak önnön lépései
s a köpenye-vert szél hangzott mögötte.
De csak nyugtatta magát: jönnek ōk;
s mondta fennhangon is, hogy hallaná.
És jöttek is, de oly rettenetes

halkkal járdalt e kettő. Ó, csak egyszer
megfordulhatott volna (csak ne lenne
ez egy pillantás veszte ama műnek,
mely fel se épült még), meglátta volna
a két Halkat, kik hallgatag követték:
az út s a nagy küldetés istenét,
sugár szeme fölött úti sisakkal,
teste elébe tartott könnyü botját,
s két bokáján szárnyát csattogtató;
és annak balkarjára dőlve: *őt*.

Az Úgy-Szeretettet, hogy több sirám
siratók ajkán nem kelt, mint e lanton;
hogy egy egész világ kelt siralomból,
melyben még egyszer ott volt minden: út,
völgy és liget, föld, állat és folyó;
s hogy e sirám-világ köré egészen
úgy, akárcsak a másik föld köré,
nap és csöndtelt, csillagos ég borult,
siralom-égbolt, torzult csillagokkal –
ezt az Úgy-Szeretettet.

Ám az csak ment az isten balkezénél,
nagy, lengő leplekkel lassítva léptét,
ingatag, lágyan és türelmesen.
Magában volt, mint egy magos reménység,
és nem gondolt elől a férfival
sem az úttal, mely az életbe vitt fel.
Magában volt. És halottaiban
mintegy beteljesülve.
Mint gyümölcsöt homályló, dús zamat,
oly csordultig tölté őt nagy halála,
az új – hogy semmit fel nem foghatott.

Uj szüzességét élte önfeledt
s érinthetetlen; neme összezárult,
mint zsenge bimbó kelyhe alkonyatra,
s a karja már úgy elszokott a násztól,
hogy még a könnyü isten végtelen
lágyan legyintő érintése is
gyötörte őt, mint ami túl bizalmas.

Többé már nem volt az a szőke asszony,
ki felcsendült rég a költő dalában,
többé már nem az ágy kincses szigetje
és többé nem e férfi birtoka.
Lazán bomlott ki már, mint hosszú haj,
és mint megeredt zápor, úgy zuhogva,
és kiterítve, mint sokféle holmik.

Immár gyökér volt.
És amint hirtelen
az isten megragadta s fájdalommal
hangjában így szólt: Vége, hátranézett –,
fel sem foghatta s halkán kérde: *Ki?*
De fönn a fényes kapuban sötétben
valaki állott, felismerhetetlen
arccal. Csak állt ott s látta még, amint
a keskeny ösvényen a küldetés
istene, mély búval tekintetében,
némán fordul, hogy az árnyat kövesse,
ki el is indult vissza már az úton,
nagy, lengő leplekkel lassítva léptét,
ingatag, lágyan és türelmesen.

SOMLYÓ GYÖRGY

ORPHEUSZ. EURŪDIKÉ. HERMÉSZ

A lelkek furcsa bányamélye volt az.
Ők hárman, mint a hallgatag ezüstérc,
sötétjét átereztek. Gyökerek közt
fakadt a vér s rohant az emberekhez;
a lenti éjben izzott, mint a porfir.
Más nem piroslott.

Sziklák meredtek,
testetlen fák. A semmiben hidak feszültek,
s ott volt a roppant, hályog-tükrü tó,
medrére víze úgy nehezedett,
mint nyári rétre esőterhes felhő.
És a szelíd mezők közt felderengett
az Egyetlen-út halottfehér sávja,
akár egy hosszú-hosszú gyolcs-szalag.

Ott jöttek ők, az Egyetlen-uton.

Elől a karcsú férfi, bő köpenyben,
némán haladt, gyorsan, türelme-fogytán.
Ráगतlan nyelte lépte az utat,
nagy falatokban. A köpenyredők közt
csüggött keze, nehéz ökölbe zártan,
feledve már az íves, könnyü lantot,
amely baljához nemrég úgy simult,
mint olajághoz gyöngye rózsainda.
S a lelke szinte kétfelé szakadt:
tekintete, mint fürge eb, iramlott
előre, vissza; elloholt megint,
s megállt egy-egy kanyarban tétován,

a hallása meg hátraszimotolt:
úgy tetszett, néha vissza-visszaér
a csöndesen mögötte lépdelőkhöz,
akik követnék felkanyargó útján.
Aztán megint csak lépte kondulása,
meg a köpenye-csapta szél kisérte.
Így szólt magában: jönnek biztosan.
Végül kimondta, s utána a visszhang.
Jönnek mögötte mind a ketten,
halotti csöndben. Hogyha visszánézne
csak egyszer (s ezzel le nem rontaná
művét, melyet még meg nem épített
halandó ember), láthatná is őket.
Két néma árnyék nesztelen követte.

A hír s az utak istene az egyik.
Sugárzó szemén úti sisak árnya.
Előretartva vitte karcsu botját,
szárnyakkal repdesett erős bokája.
És balján hallgatag vezette őt,
kit úgy szerettek, hogy érette *egy* lant
többet sírt minden halottsiratóknál
és panaszból egy világot teremtett,
másik világot, s arra völgyet, erdőt,
utat, mezőt, folyót és állatot,
és e panasz-világ körül, akár
földünk körül, egy másik nap kerengett,
s egy másik néma ég borult fölébe –
panasz-égbolt, eltorzult csillagokkal.
Ő jött, kit úgy szerettek.

Az isten balján szótlánul haladt,
léptét halotti leplek lassították,
ment tétován, szelíd-türelmesen.
Olyan volt, mint egy áldott Egy-reménység.
A férfival, ki ott haladt előtte,
nem gondolt; sem a felkanyargó úttal.
Már egyedül volt. És halotti volta
csordultig telítette.
Mint gyümölcsöt a méz és a sötétség,
itatta át a maga nagy halála,
pedig még föl se fogta, olyan új volt.
Egy új szüzesség burka védte már;
érinthetetlen volt. Szemérme, mint
a virág gyenge szirma este, csukva,
s keze a más-kéz meleg ölelését
úgy elfeledte, hogy a könnyü isten
szellő-szelíd, kísérő kézfogása
bántotta, mint egy buja mozdulat.

Ő már nem az volt, az a szőke nő,
kinek nevét a költő lantja zengte,
ki volt az ágyon illatozó ámbra,
csöndes sziget, azé a férfié.

Ő már leomlott, mint a hosszú haj,
átadatott, mint földeknek a zápor,
szétosztatott, mint százszoros ajándék.

Ő már gyökér volt.
S mikor hirtelen
hátravonta az isten, s fájdalommal
kiáltott fel: „Hát mégis visszafordult!”,
ő mit sem értve, halkán kérte: *ki?*

Messze, ahol az út a földre felvisz,
ott állt valaki; elváltozott arcát
senki meg nem ismerte volna. Nézte,
amint az ösvény mezők-szegte sávján
megáll az isten, aztán szomorúan
megfordul, hallgatag követve *őt*,
ki visszaindult már azon az úton.
Léptét halotti leplek lassították,
ment tétován, szelíd-türelmesen.

RAB ZSUZSA

ALKESTIS

Most hirtelen köztük termett a Hírnök,
bedobva a túlforrott nászilakma
kedvébe, mint újfajta pezsgetőpor.
Azok, kik ittak, nem látták az isten
titkos bejöttét, mert az égi voltát
magára csapta mint nedves köpenyt
s csak ennek-annak látszott, egyiküknek,
hogy áthaladt. De egy vendég, ki éppen
beszélgetett, azonnal észrevette
az asztalfőn az ifju házigazdát,
amint magasba pattant, nem feküdt már,
s egész valója holmi idegent
tükröztetett, mely szörnyen rárivallt.
Majd, mintha tisztul a kevert ital,
csönd lett; csupán a zagyva lárma alja
habzott a padlón s hullatag beszédek
seprűje, már eláporodva bűzlő

és tompa kacajok pállott szagával.
S ekkor fölismerték a karcsu istent,
és ahogy ott állt, hírrel a szivében
s könnyörtelen – majdnem tudták, miben jár.
S mégis, mikor végül közölte, több volt
minden tudásnál ez, megfoghatatlan.
Admetos meghal most. Mikor? Ez órán.
Ám ő a rémületjének edényét
széttörte és kezét kidugta onnan,
hogy az istennel tárgyalásba kezdjen.
Csak évekért, pár évnyi ifjuságért,
pár hónapért, hétért, néhány napért,
jaj, nem napért, csak éjekért, csak egyért,
csupán egyetlen éjért itt: ezért.
Nemet intett az isten s ő üvöltött,
akár az anyja, hogy megszülte őt.

És anyja hozzálépett, egy öreg nő,
és atyja is jött, az öreg atya,
aggon, elaggva, gyámoltalan álltak,
míg ordított ő és olyan közélről
szemlélte őket, mint sosem, de nyelt s szólt:
Atyám.

Oly fontos-e neked, amid maradt,
e korty, mely a nyelésben akadályoz?
Menj, önts ki. És te, és te, agg nő,
matróna,
mit is keressz e földön még te: szültél.
S mint áldozati barmokat, a marka
tartotta őket. Majd elhagyta, tolt
az aggokat egy ötlet, és sugárizik,
lélegzik és kiált: Kreon, Kreon!

Mást nem, csak ezt; csupáncsak e nevet.
De ott az arcán írva állt a többi,
miről nem is szólt, izzón, várakozva,
amint az ifjú, szeretett barátához
emelte a zavart asztal fölött.
Az aggok (állt arcán) lásd, cserbehagynak,
elnyúttek űk, rosszak, alig becsessek,
de szép-egész ifjúságodba te –

De erre már nem látta a barátját.
Hátul maradt, s nem az jött, a leány jött,
majdnem kisebbben, mint ismerte őt,
s könnyen s búsan a halvány nászruhában.
A többiek csak az utcája néki,
melyen jön és jön; (nyomban ott az ifjú
karjába, mely fájón feléje tárul).
Az vár, de már a lány szól –: nem neki.
Az istenhez beszél s az hallja őt
s mindnyájan együtt az istenbe hallják:

Őt senkise válthatja ki. Csak én.
A zálog itt. Mert vége senkinek sincs
úgy, mint nekem. Mi is marad meg abból,
mi voltam itt? Csak az, hogy meghalok.
Nem mondta-e tenéked ő, ki küldött,
hogy az az ágy, mely ott belül reánk vár,
az alvilágé? Én már elbúcsúztam.
Ezerszer elbúcsúztam.
A haldokló sem így. Elmentem én hát,
hogy minden, ami eltemette őt,
ki most uram, oldódjon és oszoljon. –
Tehát vigyél: én meghalok helyette.

S mint tengeren a táncos szél, az isten
a lányhoz ugrott, s az majdnem halott lett,
egyszerre roppant távol áll urától,
kinek az isten egy kis jelbe, lopvást,
a föld száz életét odavetette.

Az támolyogva vágatott utánuk
s értük kapott, mint az álomba. Mentek
már a kapu felé, hol asszonyok
sírtak tolongva. Ám még látta egyszer
a lánynak arcát, ahogy visszafordult
fényes mosollyal, amely a remény volt,
s már majdnem ígérte: hogy majd ha felnő,
még visszatér hozzá a mély halálból,
urához, aki élni fog. –

És most kezét vadul
arcára nyomta, amint térdepelt ott,
hogy mit se lásson e mosoly után.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

VÉNUSZ SZÜLETÉSE

Elmúlt a csüggedt éjszaka, jelek,
nyugtalanság, felrettenések éje –
reggel sikoly vetette föl a tengert.
Amint a jaj lassan elhalt s az ég
alján a sápadt nap pirulni kezdett
s lehullt a néma, haljárt, mély fenékig –
a tenger szült.

Az első napsugár ragyogva tört meg
a széles hullámöl habján s a szélén
ott állt a lány: nedves, zavart, fehér.
Amint a zsenge zöld levél mozog,
nyújtózik s fodrát lassan szétteríti,
úgy tárta ki testét a lenge szélbe
s ölelte az érintetlen szelet.

Mint páros hold, úgy úsztak fel a térdek,
s a combok felhőjében elmerültek,
az ikrák keskeny árnya visszahullt,
a láb is megfeszült és fényt kapott,
s az izmok éltek, mint a szomjazónak
kiszáradt torka.

És a medence kelyhében a test
pihent, mint friss gyümölcs gyermek kezében.
Szűköblű köldök serlegébe bújt
e fénylő élet egyetlen homálya.

Alatta egy kis hullám fénybeszökkent,
kitartón tört az ágyéka felé,
hol csöndes harmat hullott néha még.
De áttetszőn és árnyéktalanul, mint
a nyírligetek tavasszal, meleg,
csupasz volt s rejtetlen az öl.
Már fürge mérleg karjaként a vállak
egyensúlyban álltak a nyurga testen,
mely csipőből vízsugárként szökött fel,
karjai hosszán tétován lehullva
és gyorsabban hajának telt esésén.

Az arc is lassan felmerült esett
tartásából, a csökkenő homályból;
tisztává, vízszintessé magasult.
Szorosra-zártan követte az áll.

Majd kinyújtózott sugárként a nyak,
s – virágok szára, melyben nedv kering –
két karja úgy nyúlt ki, akár fehér,
partra áhító hattyúk szép nyaka.

És jött az első lélegzet e testnek
hajnalsötétjén, pirkadati szél.
Ér-fáinak sok finom, gyöngye ága
susogni kezdett s mélyei fölött
áradva, zúgva indult meg a vére.
És ez a szél nőtt, újuló erővel
immár az új keblekbe behatolt
s úgy betöltötte fuvallata, hogy
távoltól duzzadó vitorlaként a
könnyűtestű lányt ez hajtotta partra.
Így ért az istennő a földre.

Nyomában,
míg gyorsan tovatűnt az ifju parton,
egész nap bódult cserjék és virágok
éledeztek, mint ölelés után.
De ő már messzejárt, már elfutott.

A legnehezebb déli órán újra
magasra csapott még a tenger és
egy delfint vetett partra ugyanitt.
Holtan, véresen, felhasítva.

AMBRUS TIBOR

A RÓZSAKEHELY

Haragvókat láttál lobogni, ketten,
fiúk, valahogy úgy gubancolódtak
össze, hogy gyűlöletük már a földön
hempergett: méhraj kergette kutya.
Színfaldöngető, ágáló színészek,
megvadult lovak térdre-roskadóban,
szemükre köd hull, vicsorog foguk,
mintha fejük szájukon kiszakadna.

Ám most már tudod, mint feledd el ezt:
mert előtted a duzzadt kelyhü rózsa,
feledhetetlen, roskadón telített
Léttel, Hullással, oly Odaadással
és Adni-Nem-Tudással, dús Jelennel,
mely miénk is lehet: dús birtokunk.

Hangtalan élet, végtelen virágzás,
tér-igény s teret nem von el a Térből,
melyet oly szűkre szorítanak a tárgyak,
körvonalatlan már-már, csupa Érés,

csupa bensőség, sok-sok furcsa, zsenge
vonal, visszfény, széléig csillanó:
van-e, mi számunkra ily ismerős?

És aztán ez: az érzés rezzenése,
ha szíromlevél ér szíromlevélhez?
És ez: hogy egyik nyílik pillaként
s alatta csupa csukott pilla nyugszik,
mintha a benső Látás erejét
tízszerezsen tompítná így az álom.
És főleg ez: e szirmokon a fénynek
át kell hatolnia. Ezernyi égből
szűrlik ki lassan azt a csepp homályt,
amelynek rőzselángján szárbaszökve
fellombosul a porzók kúsza csokra.

És nézd, belül hogy rebbennek a rózsák;
mozgásuk oly parányi szögbe hajlik,
hogy láthatatlan lenne, ha sugára
nem szóródnék a Mindenségbe széjjel.

Nézd, az a fehér boldogan kitárult,
s úgy áll ott most nyitott, nagy szirmain,
mint kagylójában Vénusz, oly sudáran;
s amaz pirulva fordul – tán zavart –
egy hús kehely felé most, ám a hűvös
virág érzéketlen visszahuzódik –
ott hidegen áll, magába takartan
egy, a nyilók közt, melyek vetkeződnek.
S *amit* levetnek, mily könnyű s nehéz,

köpeny lehetne, szárny is vagy teher
és álarc, bármi lehetne, s *bogyan*
vetkőznek: lány a kedvese előtt.

Mi minden lehetnének: az a sárga,
üres és homorú, nem körte héja
volt-e, és benne ugyanaz a sárgás
szín volt és felgyúlt nedv, narancsvörös?
S emez? talán nyílását már sokallta,
mert csodás pírja künn a levegőn
kesernyés lila utóízűt kapott?

S a batisztleplű ott, nem ruha-e,
gyengéd, lehelletforró ing alatta,
s nem most vetette őket épp le árnyas
hajnalórán, vén erdő tava mellett?
És itt ez az opálos porcelán,
kínai csésze, lapos és törékeny,
áttetsző pillék röptével zsfoltan –
és ott amaz, mely magával betelt.

S nem ilyen mind? csak önmagukat élik,
ha önmagunkat élni ez: a tájat,
záport, szelet, túrő tavaszt, a vétket,
békétlenséget, fátylasarcu sorsot,
alkonyuló föld homályát, a kósza
fellegek minden szökevény raját,
ködös hatását messzi csillagoknak
átformálni maroknyi benti létbe.

Most békén ring nyílt rózsaszirmok öblén.

ARCHAIKUS APOLLÓ-TORZÓ

Nem ismerhettük hallatlan fejét,
melyben szeme almái értek. Ám a
csonka test mégis izzik, mint a lámpa,
melybe mintegy visszacsavarva ég

nézése. Különben nem hintene
melle káprázatot s a csöndes ágyék
íves mosollyal, mely remegve lágy még,
a nemző középig nem intene.

Különben csak torzult és suta kő
lenne, lecsapott vállal meredő,
nem villogna, mint tigris bőre, nyersen,

s nem törnék át mindenütt busa fények,
mint csillagot: mert nincsen helye egy sem,
mely rád ne nézne. Változtasd meg élted!

TÓTH ÁRPÁD

LÉDA

Az isten inségből öltötte fel,
s meghökkent szinte, hogy a hattyu oly szép;
személye benne nyugtalan oszolt szét.
De máris tette hívta őt a csel,

a nem-tapasztalt lét érzéseit
ki sem próbálva. És a lány, kitártan,
meglátta már az istent a madárban,
és tudta már: egyért van itt,

mit nem bírt, bár zavartan ellenállt,
elrejtteni. S a gyöngülő kezekre
fonódva az, végül isten-magát

belévetette abba, kit szeret.
Majd tollait boldogan fölfedezve,
a lány ölen valóban hattyu lett.

NEMES NAGY ÁGNES

DELFINEK

Ama lények, ők, kik a hasonlót
mindenütt segíttek megszületni
s otthont lelni: a rokont az oldott
tájon is megérezték kibomlott
sok jelből, hol az isten seregnyi
gyors tritónnal a habokra kel,
mert ott tűnt ez állat-féle fel,
s más volt, mint a néma, bamba halnép,
vér a vérükből ugyan, de akképp,
hogy kissé emberhez is közel.

Fölbukkant a mélyből egy csapat,
s mint a víz ha kedvükért ragyogna:
és e raj, míg a naszád haladt,

kedvesen, vigyázva körbefogta,
s görbe orrához lazán tapadt,
mintha vázát óvna lágy keretben,
boldogan, gond nélkül, sérthetetlen,
mámoros, friss elragadtatással
s habban bujdosó bukdácsolással
a vitorlást vígan vonta csak.

S a hajósnép végzetes magányát
új baráttal könnyítette meg,
s elképzelt, és hitte, hogy valóság,
néki hont a hálás képzelet;
ott a csillagév mély némaságát
s églakókat, zengő kerteket.

CSORBA GYÓZŐ

PANASZ ANTINOUSÉRT

Nem védte meg egyőtök se nekem Bithynia sarját,
(föltartva az árt, föl az elmerülőt...)
Én kényeztettem ugyan. De a pusztá igazság,
hogy bántottuk, szomorítva csak őt.

Ki szerethet hát? Ki tud is? – Még senki.
S így lettem örök fájdalmak oka. –
Ő most nílusi isten, az egyik, ámde ki sejti,
hogy melyik, el se jutok már közelébe soha.

Ti meg égbe emeltétek, csillaggá téve, ti balgák,
nos, halljam, elő vele: így van-e hát?

Mért nem egyszerű holt? Bizonyára lenne az
inkább.

S nem látna semmiféle csodát.

CSORBA GYŐZŐ

A KEDVES HALÁLA

Annyit tudott a halálról, mint mások:
hogy elvisz minket, némaságba dönt.
Ám nem szakadás – nem is búcsúzás volt,
szeméből még kioldva idefönt

idegen árnyakhoz suhant a Kedves,
s midőn ő érezte, hogy ott azok
jók hozzá, s holdként száll le a vizekhez
leánymosolya, úgy ragyog:

a halottak mind ismerősre váltak,
rokonnak érezte mindegyiket;
hagyta: beszéljenek az emberek,

s nem hitt nekik. Úgy hívta azt a tájat,
hogy: drága csönd és áhított mezők –
s ösvényt tapogatott a lány előtt.

SZABÓ EDE

JONATHÁN SIRATÁSA

Jaj, itt királyoknak sincs otthonuk,
s mint szürke dolgok, múlnak óhatatlan,
habár a föld színén, a lágy talajban
– pecsétgyűrűké – domborlik nyomuk.

De hogy tudtál te, szíveddel leírva
iniciáléd, hirtelen
megszűnni: én orcáim drága pírja?
Ó, bár, míg fölgyúl fényesen
egy ágyék, új vágy újra nemzene.

Idegennek vagy nyilván áldozatja,
s lelked barátja semmit sem tehet,
csak nyelhet némán, míg a hírt fogadja;
bár, mint sebzett vad, nyög vackára rogyva,
úgy jajgatnám keservemet:

mert mindenütt a legfájóbb helyekről
téptek ki testemből, könnyű pihét,
mely bent a hónaljak sötétein nő,
s hol asszonykéz játszott elébb,

míg onnan gerjedelmeim gubancát
fonallá nem fontad, kóc-szálakat;
csak néztem, s már ismertem boldogan rád.
De most eltűnni látom lábadat.

CSORBA GYŐZŐ

SÁMUEL MEGJELENIK SAUL ELŐTT

Ordított az endori asszony: Látok –

Saul karonragadta: Kicsodát?

Nem is felelt még a nő, akit átok

nyügzőtt, de Ő már látta a Csodát:

Azt, kinek hangja már beszélt viharzón:

„Mit háborítasz? Lenn a mélyben alszom.

És most, mert hír, szerencse nem omol rád

és az Urat hiába ostromolnád,

győzelmeket keressz ez árva szájban?

Elmondjam a fogam, sorjába, hány van?

Mert csak fogam van itt...” Eltűnt. Az asszony

kezét arcára nyomta s meggyötörve,

keményen ordította: Ess a földre!

És a Király, ki egykor fényben égett

s úgy vált ki népéből, mint harci jelvény,

most lebukott, még jaj se kelt a nyelvén,

oly biztosan érezte már a véget.

A nő pedig a szörnyü hevülőt

csiggatta és biztatta reszketeg –

s mikor megtudta, hogy még nem evett,

kiment és borjut vágott és süttött,

majd rá is bírta szépen, hogy leüljön;

s ült, mint ki elfelejti mindenét,

csak azt az egyet nem, mi legvégül jön...

Aztán evett, mint este a cseléd.

JERÉMIÁS

Hajdan oly lágy voltam, búza-zsenge,
ám ösztökéd, Örvöngő, belül,
szívembe szúrt, mely feléd esenge,
s most oroszlán szíveként hevül.

Ama száj, mit te szántál enyémnek
régén, szinte fiú-hajnalon:
merő seb ma: jégveréses évek
vérzápóra fakad ajkamon.

Napról napra zendül új gyötrelmem,
Telhetetlen, mind te szíthatod –
ám a számat meg nem ölte egy sem;
láss hozzá te, mint csitíthatod,

ha átkunktól sújtva, porbadúlva
hullanak el népek és világok
vészbe szórtan, mind, egymás után:
mert akkor én a romokra hágok,
hallatni a hangom végre újra,
mely örökös üvöltés csupán.

SZABÓ EDE

SZIBILLA

Vén: így hívták, sok-sok év előtt.
Mégse tűnt el, s *egy* utcába tért meg
napról napra. Mértéket cseréltek,
s mint egy erdőt vették számba őt,

századokban. S ő szokott helyén
minden este mozdulatlan állott,
mint egy ódon, óriási várfok,
már kiégve, barlang-feketén;

és a Szó, mely benne lelt tanyát
s vágya ellen lakta, óhatatlan,
körbe-szállta vijjogó csapatban,
míg egy-egy raj, visszakanyarodván,
csöndben ült meg árnyas szemé-odván,
készen várva már az éjszakát.

NEMES NAGY ÁGNES

ABSALOM BUKÁSA

Villámlottak a kürtök:
a zászló fénybe fürdött
s a harsonák zajától
megduzzadt. És a bátor
szép ifju imperátor
a hűvösöblü sátor
mélyébe vitte át
tíz ifju asszonyát,

kik (apja hűvös ajka
csókolta még e nőket)
úgy ringtak, mint a sajka,
mert ő ringatta őket.

És a tanácsba ment ő
oly könnyedén, mint máskor
s a szépségén merengő
szédült e ragyogástól.

Majd hadba száll kevélyen
s ragyog, akár a csillag;
és minden dárdaélen
haja csigája ring csak,
mit még sisak se főd be,
úgy hogy gyakran gyűlölte,
mert súlyos díszruhája
sem volt nehezebb nála.

A Király parancsba tette,
kimélnék Őt, a Szépet.
De hogy a hadba lépett,
sisaktalan, a tépett,
marakodó seregbe,
vitézkedett felette

a vérpiros gomolyban.
Soká nem tudták, hol van,
a hulla-hegybe botlók,
míg egy kiáltott: Ott lóg,
ahol a cserfa zöldel,
magasra vont szemölddel.

Joáb mint a vadorzó
meglátta a haját: – a porzó
ágon lógott a torzó.
Indult már, hogy lerántsa,
átdöfte szíve alját,
aztán jobbját s a balját
átszúrta más két lándzsa...

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

ESZTER

A szolgálók hét napig fésülték ki
hajából a bú hamuját s a régi
kín seprőjének maradványait,
s száradni vitték nap fényére reggel
és töltekezni tiszta fűszerekkel,
ahogy nap napra múlt: akkor pedig

eljött az idő, mikor szólítatlan
elindult, nem késvén, mintegy halottan
a fenyegetőn tárt kapu fele,
hogy, amíg tartja komornái karja,
az útja végén ránézhessen Arra,
akinek halált hoz a közele.

Oly ragyogás fogadta, szinte lángnak
érezte a rubintot, mit viselt;
a király ábrázata beleáradt,
mint edénybe, és már csordulni telt

volt, s kiömlött hatalmától, holott
a harmadik termen át sem haladt,
ahol reá a malachit falak
zöldje futott. Nem várta volna, hogy
ily hosszú lesz a terhe ékszerének,
amely a király fényétől nehéz lett
s önaggyától hideg. Csak haladt.

S mikor végre, majdnem közelről, őt
látta, turmalin trónján fekvőt
s feltoronylót, ahogy a tárgyakat:

a szolganő jobbról a kábulatban
ingót karján az ülésig vezette.
A király jogarával érintette,
s ő belül mindent tudott, öntudatlan.

VAJDA ENDRE

AZ ALKIMISTA

A félig megnyugodva füstölő
lombikot a laboráns félretolta
fura mosollyal. Tudta, mi a dolga,
s mi kell még ahhoz, hogy a kitünő

tárgy megszülessen. Idők, még tovább,
számára és e fortyogó üvegnek
pár ezredév; agyába égitestek
s tudatába a tenger legalább.

Elengedte a hõn várt borzadályt
még éjszaka. S régi alakba zárva
ez az istenhez visszavándorolt;

de õ, akár egy korhely, kornyikált
titkos fiókjára dõlve, s kivánta
aranyrögét, mit birtokolt.

EÖRSI ISTVÁN

MEGFESZÍTÉS

Megszokták kő-dombját e bitóknak,
s hogy fel-felhoznak egy-egy bitangot –
a nehéz fiúk unták a dolgot,
s így-úgy csak, hogy odafintorogtak

hármukra, a reménytelenekre.

Ám odafent a hitvány hóhérolással
hamar megvoltak; dolguk befejezve,
lõdörgéssel mulattak, mi mással.

Míg egyikük (hentes-módra-vérzett)
így szólt: Százados, ez kiabált!
S a tiszt a lóról: Melyik? (A lényeg
az volt, hogy mintha egy Eliát

ő is hallott volna.) Látniok kell
egyszerre mindannyioknak! És
– hamar ki ne szenvedjen – ecettel
itatnák, mert még ígéretes jel
volt a fulladozó köhögés.

Mert cirkuszt vártak még a szemek,
s tán egy eljövendő Eliát ott.
De messze hátul Mária kiáltott,
s ő maga hördült, s kiszenvedett.

TANDORI DEZSŐ

MAGNIFICAT

Jött fel a lankán, már elnehezülve,
vigaszt, reményt vagy tanácsot se várt;
de hogy a magas, komoly arcú, büszke
terhes asszony elébe állt,

s mindent tudott, bár semmit sem beszélt ő,
mellette megkönnyebbült hirtelen;
áldott terhét vigyázva állt a két nő,
és szólt az ifjabb: Úgy tetszik nekem,

hogy mostantól halál hozzám nem ér fel.
Csillámaid már-már óvatlanul
szórja országok hívságába széjjel,
de hogy megtöltse távol idejével,
gonddal kiválaszt egy asszonyt az Úr.

Hogy megtalált. Gondold csak el: miattam
küldött parancsot csillagokon át –

Dicsérd s magasztald, lelkem, lankadatlan
az Egeknek Urát.

LATOR LÁSZLÓ

ADÁM

Megdöbbenve áll a székesegyház
csúcsivén, az ablakrózsa mellett
és mellében elfúl a lehellet,
hogy hová nőtt az a végtelen láz,

amely őt ily polcra állította.
S fölmagaslik, s örvend élni, szíves
tetterővel, mint az a földműves,
aki dolgozott, nem tudva nyomba

az új föld felé utat találni
a telt és kész Édenkerten által.
Istennel nehéz volt pörbe szállni,

mert nem engedett s felette bőszerű,
újra és megújra új halált hal.
Ám az ember megmaradt: a Nő szül.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

ÉVA

Egyszerűen áll a székesegyház
csúcsivén, az ablakrózsa mellett,
almapózban, egy almát emelget
és övé a bűnös-bűntelen láz

a nővé fiú miatt, kit ő szült,
amióta elindult szeretve
az örök dolgoktól új keretbe,
ifjan, a vén földön, mely megőszült.

Ó, kicsit beh kedvvel lakta volna
azt a kertet még, békét találva,
nézve a bölcs, jámbor állatokra.

Am a férfi döntött és ő is ment
véle együtt, vágyva a halálba,
bár alig ismerte még meg Istent.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

ŐRÜLTEK A KERTBEN

DIJON

A volt kolostor, mint rég, körbefogja
az udvart, szinte egy a múlt s jelen.
Mosti lakói is mindent feladva
kívül kerültek időn, életen.

Remélt jövőjük végképp elmaradt.
Az ismert utakon kedvükre járnak,
hol egybeömlenek, hol szerteválnak:
kerengést játszó, gyermekteg csapat.

Néhányuk ott friss ágyásokra dülve
törten, szerényen térdre hull,
de hogyha nem látják, titkon lenyúl,
és rásimul a zsenge fűre

egy-egy sután kibomló mozdulat,
fürkésző, téveteg becézgetéssel:
a fű békés, de a rózsák tüzével
tán túl nehéz terhek riasztanak,

s fölébük nő megint, mit már a lélek
tud, és mit újra-újraélnék itt.
De arról akkor sem beszélnek,
mily jó a fű és mily szelid.

CSORBA GYÓZÓ

HALOTTMOSÁS

Már megszokták őt. De amikor át-
hozták a konyhalámpát, mely ijedten
lobbant a léghezében, ismeretlen
volt az ismeretlen. Mosták nyakát,

s mert mit se tudtak sorsáról, helyette egy másikat koholtak nyomban ott, s mosták tovább. Egyik nő elköhögte magát, s a nagy ecetes-szivacsot az arcon hagyta. Tétlenkedve állt ott a másik is. Cseppek hulltak kopogva a kemény keféből, s a görcsbe rántott iszonyú kéz közben tudatni vágyott a ház népével: elapadt a szomja.

S tudatta is. A nők, köhintve kurtát, most nekiláttak, mint a meglepettek, a munkának, s bárgyú tapétaminták közt, mint hálóban, kígyózott, tekergett, rángott kettőjük görnyedt árnyalakja, míg túl nem estek a halottmosáson. Csupas az ablakon nézett be az álom nélküli éj. S egy névtelen az ágyon feküdt pőrén, tisztán, parancsot adva.

KÁLNOKY LÁSZLÓ

A BALKON

NÁPOLY

Magasan, a balkon szűk terében,
szinte egy festőtől rendezetten,
s akárcsak csokorba kötve, pár

vénülő, tojásdad arc lebeg fenn,
eszményibben a világos estben,
meghatón s mintegy örökre már.

A két nővér, egymáshoz hajolva,
nagy-messziről ahogy mintha tán
meddőn egymás felé vágyakozna,
összehajlik: magányhoz magány;

s a fivér, begombolkozva, átkos
végzetével, ünnepélyesen,
de egy lágy pillantás hirtelen
hasonlóvá teszi az anyához;

és közbül, kiélten, hosszukásan,
már rég rokotalanul,
egy vénséges vén nő maszkja, zártan,
ahogy egy kéz, mielőtt lehull,

megtámasztja, míg egy másik, ernyedt,
mintha hervadtabbán csúszna lejjebb,
úgy csüng a ruhák előtt a gyermek
arca mellett odalenn,
s ez az üzött, sárga arc a végső,
rácok csíkja szabdalja fel, és ő
elmosódik, szinte léttelen.

RÓNAY GYÖRGY

KIVÁNDORLÓHAJÓ

NÁPOLY

Képzeld, mintha forrón, fülve, lázba
fut valaki, nyomán győztesek,
s hirtelen megfékezett
dühe visszafordul és kezet
emel százra: – ily veszett
tűzzel dől a gyümölcsök izzása
szüntelen a kék tenger felett,

mialatt a narancs-bárka száll
velük lassan a nagytestü, lomha
hajóhoz, hol új és új halomba
összehordva már kenyér s hal áll;
míg gúnyosan szemet vesz fel tompa
öle, táruón, mint a halál.

VAJDA ENDRE

DAL A TENGERRŐL

CAPRI. PICCOLA MARINA

Ős tenger-fuvalat,
sós éji szél:
te senkié se vagy;
kit ébren ér,
ám lássa, hangodat
mint éli túl:

Ős tenger-fuvalat,
vijjogsz vadul
– hallják az őskövek –,
s magaddal téped a
távoli Tereket...

Ó, hogy hajlong veled
fönn egy dúlt fügefafa:
hold hint rá permetet.

SZABÓ EDE

VELENCEI REGGEL

RICHARD BEER-HOFMANN-NAK AJÁNLOM

Hercegi kényes ablak látja újra,
hogy néha szinte fáraszt már kegye,
a várost, mely érzőn az árra hullva
csillámlik, hogy alakját felvegye

ismét, bár így sem létezik soha.
Előbb tegnap viselt opálját
a reggel tükreben kell látnia,
ahogy csatorna-fodrok szétdobálják,
idézve mult alkalmak szép csodáját:
csak ekkor eszmél rá pompáira,

mint nimfa, ki Zeusszal ébredett.
Fülén villanva pendül csillogó ék,
tenyerén tartja San Giorgio Maggiorét,
s a szépségbe mosolyog élvezeg.

VAJDA ENDRE

KÉSŐ ŐSZ VELENCÉBEN

A város nem a felbukó napoknak
vízszínen sodródó csalétke már.
Az üvegpaloták csengése zordabb
tekintetedre. S úgy lóg ki a nyár

a kertekből, mint fejjel le, unottan,
legyilkolt bábok halmaza.
De a mélyben, vén csontvázvadonokban
akarát támad: mintha éjszaka

éber arzenálban az admirális
gályáit megduplázná hirtelen,
hogy a hajnalt kátrányszag töltse máris,

míg evezve torlódik a hajóraj,
mely most virradva lengő lobogókkal,
nagy széllel fut ki, fénylőn s vészesen.

KÁLNOKY LÁSZLÓ

SAN MARCO

VELENCE

E belső térben, mely simán ivel,
fordul, homorul az arany zománcban,
megolajozva dús kincseivel,
felhalmozta a sötétet az állam

a nagy fény ellensúlyául, mivel
úgy átítatta sűrűn az egészet,
hogy az már szinte-szinte elenyészett –
és megriadsz: tán most enyészik el?

S legyűröd a galériát: tömör
teléreként függ, hol tompán tündököl
a boltozat, s megpillantod az ablak

teljes világát, de valamiképp
fájón latolva fogyó erejét
közeli súlyán a négyesfogatnak.

LATOR LÁSZLÓ

DON JUAN GYERMEKKORA

Karcsúságában majd kiteljesülve
nyúlt már, mit nő be nem roppant, az ív;
s arcán, a homlok síkját sem kerülve,
át-átfutó vágy hívott valakit,

egy valakit, ki elment, s kit előle
elzárt egy régi kép, egy idegen;
mosolygott. Nem sírt többé nyakra-főre,
sötétbe bújva és keservesen.

S miközben frissen támadt önbizalma
vigasztalgatta, itt-ott rontva őt,
nyugodtan bírta már, ha bujtogatva,
kerek szemekkel bámulták a nők.

CSORBA GYŐZŐ

TALÁLKOZÁS A GESZTENYEFASORBAN

Ahogy ő belépett, hús fák közén
selyemköpenyként lomb homálya-zöldje
borult rá, fölvette még, elredőzte:
s távolból ekkor áttetszőn, a fény

zöld napjából, zöld csillámmal érezve,
magányos fehér nőalak
sugárzott föl, s maradt még egyre messze,
hogy végül fények záporába veszve
lépdeljen ott a fák alatt,

szikrázó, kósza színt öltön magára:
hajában félénk szőkeség.
Majd sűrűbb lett az árnyék, mélysötét,
s tágranyílt szem közeli ragyogása

tárt új arcot fel, mely rég bujdokolt
egy képmás mélyén, épp abban a percben,
amikor itt elváltak újra ketten:
előbb mindig s aztán sohase volt.

SZABÓ EDE

ZONGORA-GYAKORLÁS

Nyár zsong. Tikkaszt a délután. A lányka
bódultan szívta blúza friss szagát,
s beszötte az etűd szűk dallamába
a valóság után hő óhaját;

jöhetne már holnap vagy még ma este,
vagy tán itt is van, ám elrejtezett;
s kint élt hatalmasan, az égbe veszve
az ápolat park, és ő ráérezett.

Fölállt; kinézett, s összefont kezébe
egy hosszú-hosszú könyvet álmodott,
s csapkodta szét a jázmin-illatot
dühvel. Hogy szenved, azt okolta érte.

CSORBA GYÖZŐ

SZERELMES LÁNY

Ez ablakom itt. Lágyan
ébredtem és kevély
lengésbe vitt a vágyam.
Hol életem s az ágyam
s hol kezdődik az éj?

Úgy rémlik, ez a friss táj
én volnék, szerteszét;
áttetsző, mint a kristály,
mély, néma és setét.

A csillag millióit
fognám magamba én;
oly nagy szívem s vivódik;
el is ereszteném

Azt, kit szeretni kezdtem,
tartottam is talán.

A végzetem – keresztem –
oly furcsán néz ma rám.

Mi is vagyok e dolgok
közt én bús elvesző,
mozgó akár a boldog
és illatos mező.

Szó, mely kiált csodásan
s fél, hogy egy hang felel,
mert sorsom az, hogy másban
nyom nélkül vesszek el.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

AZ IDEGEN

Nem törődött már a többiekkel,
nem felelt, fáradtan állt csak ott
s újra elment; mindent elhagyott.
Éji út s ha úton kél a reggel:

néki nászi éjnél többet ér.
Átélt már olyant, mikor a mély
égből szinte szúrt ezernyi csillag
s rejő láthatárok mind kinyíltak
s mint egy harc, úgy hullámozott az éj;

és olyant, mikor a hold kibukkan
hirtelen zsákmányolt kis falukkal
s mikor ápolt parkok mélyén ódon
kúriát emelt elé az éjjel,
mintha egyszer lakta volna régen,

félrehajtott fővel állt az úton,
majd továbbment, mert jól tudta, sok
útja van még, úzi már a lélek,
hívják új hidak, utak, vidékek
s távol, túlzott hírü városok.

S mind elhagyni, mindent, mindig, újra
s vágytalan, csak úgy, seholsem élvén,
hagyni hírt és birtokot.

Mégis, piacokon, város szélén,
egy-egy kút sikosra járt kövénél
úgy érezte, hogy övé az ott.

RADNÓTI MIKLÓS

A FLAMINGÓK

PARIS, JARDIN DES PLANTES

Tükörképük, e fragonard-i kép
testük pirosas és fehér színéből
mit sem mutat, minthogyha kedveséről
azt mondaná neked valaki: még

álomtól ernyedt. Mert amint kilépnek
a zöldbe s állnak lengén, rózsa-lágy
oszlopokon, és mint egy grupp virág,
virulva mind: ez igézőbb igézet

mint Phrüne volt; majd nyakuk hátradugva
fakó szemüket lágy tollazatukba
rejtik, hol ében s gyümölcsrőt fakad.

A madárházban irigy lárma ébred;
ők ámulva húzzák ki magukat,
és egyenkint a Képletesbe lépnek.

RÓNAY GYÖRGY

ALTATÓ

Hogyha elvesztlek, no mondd,
tudsz-e úgy elaludni többet,
hogy ne susogjak majd fölötted,
mint a széles hársfalomb?

Hogy ne lesselek s szavam
rá ne simuljon, mint a pilla,
kebleidre, a karjaidra,
és a szádra álmosan.

Hogy ne zárjalak le majd,
önmagadnak adva téged,
mint egy kertet, ahol temérdek
csillag-ánizs, mézfü hajt.

NEMES NAGY ÁGNES

A KERTI HÁZ

A szárnyas ajtókon az üvegnek
esőfoltos zöldjén átdereng
fénye a mosolygós etikettnek,
s ama boldogság csilláma lep meg,
mely ott, hova ők már nem vezetnek,
elbújt, elhunyt, s feledésbe ment.

Még szemünk kőgírlándokra bukkan
a meg nem nyitott ajtó felett,
és titokzatos hangulatukban
a szelíd részvét is ott lebeg,

s borzongnak, mintegy tükörbe nézve,
ha rájuk árnypásztát fúj a szél,
s a címer, mint túl boldog levél
sebbel-lobbal ráütött pecsétje,

még beszél. Bár hessegettük egyre:
minden emlékszik, sír, fáj tovább.
S távozóban még a könny-belepte,
elhagyott fason át,

tudjuk: amaz urnák állnak itt
a tetőn, kihúlva, szétrepedve,
mik elszántan fogják mégis egybe
régi jajszók hamvait.

KÁLNOKY LÁSZLÓ

ALMÁSKERT

BORGEBY-GÅRD

Jöjj, mihelyt a nap lement az égről,
nézd az esti zöldben a gyepet;
nem olyan-e mindez, mintha régről
gyűjtöttük s őriztük volna meg,

hogy most, emlékekből, tűnt örömből,
új reményből, érzésből, alig
megtisztítva még a benti ködtől,
szerteszórjuk gondolatban itt,

düreri fák alatt, melyek érett
gyümölcsükben a munkás napok
súlyát hordják, szolgáló szerények
türelmével, s megpróbálva, hogy

lehet azt, mi mindenen túlárad,
még növelni s dúsan osztani,
ha önként, egy hosszú léten át csak
egyre tör, nő s hallgat valaki.

RÓNAY GYÖRGY

A LABDA

Te Gömbölyű, mely két kéz melegét
tovább adod, röpülve, úntalan,
mint a sajátod; az suhant beléd,
mi illanó s a tárgyba súlytalan,

még nem dolog, de már elég dolog,
hogy innen, a formákba öltözött
földből a testbe át nem párolog:
te röpülés és leesés között

még tétovázó, ami, hogyha száll,
mint hogyha vinné ernyedetlenül
föl a dobást – s ha hullik és ha áll,
a játszóknak helyet mutat felül
s egyszerre ő lesz a csoport urává.
mely átalakul új táncfigurává,

majd várva, vágyva olthatatlanul,
a röpte hirtelen elül
s magas kezek mély csészéjébe hull.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

REKVIEM

EGY BARÁTNŐM EMLÉKÉRE

Halottaim vannak s úgy hagytam én
el őket, hogy csodáltam, mily nyugodt,
holt-létében mind milyen otthonos,
jártas, bár hírük más. Csak te, te térsz
vissza; hozzám érsz, körbejársz, belé-
botolsz egy tárgyba s tőled-csendülön
eláruul. Ó, ne vedd el azt, amit
már-már tudok. Mert igazam van; és
te tévedsz, hogyha benned bármi még
honvágyat kelt. Lelkünk formálja így;
e vágy nem itt él, létünkben csupán
mi tükrözzük át ismert tárgyainkba.

Azt hittem, messzebb jársz. Zavarba hoz,
hogy épp te tévelyegsz, ki annyival
többet éltél át, mint a többi nő.

Az, hogy holtodon rémületbe estünk,
vagy inkább: hogy erőszakos-sötéten
szakadt az Eddig s Ezután közé –:
ránk tartozik: mint annyi más, ez is
megértésünké, új feladatunk.

De hogy magad is megrettenve félsz
még most is ott, hol félni céltalan,
hogy öröklétedből elvesztegetsz
egy részt, s ma itt vagy, barátnőm, ahol
még születetlen minden, s aki szét-
szórtad magad a Mindenségbe már,
nem érted úgy a végtelen világok
csillagjárását, mint a tárgyak itt –
s a körforgásból, mely sodrába vont,
valami néma vonzás, nyughatatlan

erő híz le a lepergett Időbe —:
ez betörőként tör rám olykor éjjel.
S ha azt mondhatnám, jöttöd csupa kegy,
nagylelkűséged, bőség telje küldött,
oly magabiztos vagy, magadba-tért,
hogy gyermekmódra jársz, nem is szorongsz
sötét helyeken, hol baj érne tán —:
de nem: te kérsz. S ez néha csontomig
hasít, fúrészként marcangolja húsom.
Ha szemrehányó szellemed lopózna
lopva mögöttem, éjszaka, midőn
zsigereimbe s tudómba huzódom,
szívem legárvább végső odujába,
e kérsénnél iszonyúbb nem lehetne
szemrehányásod. Mit kérsz hát, felelj.

Mondd, keljek útra? Hagytál valahol
egy tárgyat és az szenved nélküled,
utánad óhajt? Keressek olyan
országot, melyet nem láttál, noha
ikerfeled volt, szemednek rokon?

Hajózom majd folyóin, falura
megyek régi szokásokat kutatni,
beszélgetek a kapukban a nőekkel,
ha gyermeküket hívják haza: nézem.
Megfigyelem, a földek, rétek ősi
munkája közben hogy öltik magukra
ott künn a tájat; elvezettetem
királyuk elé magam, papokat
megvesztegetek, hagyjanak megállni
a legnagyobb álló-szobor előtt
és zárják rám a szentély ajtaját.
Később, mikor már sokmindent tudok,

csak állatokat nézek egyszerűen,
könnyed mozgásuk hátha izmaimba
siklik át; és iramló, kurta létet
nyerek tekintetükben, mely nyugodtan
bocsát el, lassan, s nem ítél felőlem.

A kertészekkel felsoroltatom száz
virág nevét, hogy szépséges nevükben
– név-cserépben – száz csodás illatuk
maradékát megőrizzem örökre.

S gyümölcsöket veszek, gyümölcsöket,
bennük kettőzve él a táj, egével.

Mert ezt értetted te: a telt gyümölcsöt.

Magad elé halmozva tálakon
színekkel mérted érett súlyukat.

Gyümölcsre néztél, hogyha asszonyokra,
s így néztél gyermekekre is, szived
lüktetett létük formáin belül.

S gyümölcsül nézted végül önmagad,
kifejtőztél ruhádból, a tükör
előtt, és úgy merültél el vizébe,
hogy mély nézésed mélye nagyra tágult
s nem szólt: ez vagyok én; hanem: ez ő.
Nézésed így lett végül tárgyatalan,
nem is kíváncsi s oly igen szegény,
már rád sem áhított: megszentelődött.

Így őriznélek téged most, amint
tükröd mélyébe álltál, benne már
távol mindentől. Mért vagy más, ha jössz?
Mért lépsz ki onnan újra? Mért kívánod,
hogy elhiggyem: a borostyánkővekben
nyakláncodon volt valami nehéz
a súlyból még, mi nincs az odaát

elnyugvó képeken; miért mutatsz
tartásodban komor sejtelmet és
miért hogy tested körvonala mint
tenyér rajza úgy tárul ím elém,
s ha nézem, már a sorsod rajza csak?

Jőjj hát a gyertyafénybe. Holtakat
nem nézek félelemmel. És ha jönnek,
joguk van rá, hogy úgy időzzenek
tekintetükben, mint a többi tárgyak.

Jőjj hát; csituljunk néhány percre el.
Nézd e rózsát íróasztalomon;
ha rajta fény oly félénk nem remegne
mint rajtad: nem lehetne helye itt.
Maradt volna a kertben, nem vegyül
velem, vagy ottkinn szirma vész – de most
itt él: tudatomból vajon mit érez?

Ne rémülj meg, ha most megértem, ó,
dereng immár: nézd, mit tegyek, ha tán
belehalnék is: kell, hogy ezt megértsem.
Megértsem azt, hogy itt vagy. S értem is.
Miként a vak körbetapint a tárgyon,
érezem végzeted s nincs nevére név.
Sírjunk hát együtt most, hogy kiemelt
tükrödből valaki. Még tudsz-e sírni?
Nem tudsz. Könnyed sava, kibuggyanóban,
érett tekintetedbe változott,
míg arra törtél: minden zsenge nedved
erősebb létre forrjon így, amely
vaktában száll, egyensúlyban, körözve.
S egy véletlen, végső véletlened
legtávolibb ormodról visszarántott

olyan világba, hol a nedv akar.
Nem rántott vissza teljesen; először
lényed egyrészét tépte vissza csak,
de ahogy súlyosult, nőtt e körül
a valóság, egész-magad kívántad;
s kifejtetted, kínlódva, töredékben
a törvényből, mert kívántad magad.
Kimerültél, s leástál éjmeleg
szíved földjébe a még zöld magért,
melyben halálod: a tiéd, saját
élted saját halálcsírája duzzadt.
S megetted mind, halálod magvait,
akárcsak mások, magvát mind megetted
s édes utóíz áradt benned el,
mit nem is vártál, édes lett az ajkad,
te, érzékedben, bennen, régen édes.

Ó, sírjunk hát. Tudod, hogy véred e
páratlan forgásból mily tétován
s kedvetlenül tért hívásodra vissza?
Milyen zavartan vette föl megint
a testi kisebb körforgást; belépett
gyanakvón, ámulón a méhlepénybe
s messzi útjától hirtelen kifáradt.
Ám te nógattad, hajszoltad tovább,
úgy vonszoltad, mint csorda-állatot
a tűzhöz égő áldozatra vonnak;
s azt akartad: még vidám is legyen.
A kényszer végül sikerült: vidáman
futott a vér, magát megadva. Úgy
tetszett, mivel más mértékhez szokott
szíved: nem régen tart ez így; de most
az Időt élted, s lassú az Idő,

az Idő száll, nő, olyan az Idő, mint
betegségünk lassú rosszabbodása.

Milyen rövid volt életed, ha azzal
méred: hány órán, ülve hallgatag,
mint hajlítottad tág jövőd, erőd
sugarát mind az új gyermekcsirához,
mely újra sors volt. Ó, sanyarú munka.
Ó, munka, képtelen. Te végbevitted
naponta, vánszorogva bár, kihúztad
szövőszéked szép keresztfonalát,
s minden fonalad másra szőtted el.
S kedved végül még ünnepet kívánt.

Merthogy ez megvolt, jutalmad akartad,
mint gyermekek, kik édeskeserű
teát ittak, mely gyógyít, úgylehet.
S megjutalmaztad önmagad; mivel
tőled mindenki más oly messze járt;
kedves jutalmad nem tudhatta senki.
Te tudtad. Gyermekekágyadban fölültél
s előtted tükör állt, mindent egészen
rád tükröző. Ott most minden: *Te* voltál,
előterében fénylőn – s benn csak a
szép káprázat: nő, aki szívesen ölt
ékszert, fésüli, berakja haját.

Így haltál meg, mint hajdan annyi asszony,
fülledt házban, ódivatú halállal,
szülő-nők halálával, kik ujólag
bezárulnának, s többé már hiába,
mert a Sötét, a magzat ikre, vissza-
tér újra, belép, méhükbe tolakszik.

Nem kellett volna felkutatni mégis
siratóasszonyokat? akiket,
mert pénzért sírnak, meg lehet fizetni,
s átzokogják a csöndes éjszakát.
Szokások kellenének! Nincs elég
szokásunk. Minden porlik, szóba foszlik.
Jönnöd kell hát, halottan, és velem
sírnod ma itt. Hallod-e, hogy kesergek?
Bár vethetném ma kendőként halálod
széthullt cserepeire hangomat
s téphetném, amíg ronggyá nem szakadna,
s lenne ily tépett számon is a szó,
hangomban dideregne remegőn;
s ha panasz lenne csak. De vád is ez:
nem őt, az Egyet, aki kiemelt
magadból (olyan ő, mint bárki más),
én benne most: a Férfit vádolom.

Ha szívem mélyén valahol fakadna
még ismeretlen gyermeklét, talán
gyermekkorom legtisztább gyermekálma:
ne tudjak róla. Angyallá gyurom
rá se tekintve, mennyekig hajítom,
élsorába a fennszóval kiáltó,
Istent emlékeztető angyaloknak.

Mert e kínnak már vége-hossza nincs,
nem bírjuk el; meggörnyeszt ez a súly,
a kúsza kín, a hamis szerelem,
amely elévült megszokáson épül,
jog a neve s jogtalan gyökeréig.
Van-e férfinak bírni joga nőt?
Lehet-e övé, ami hullva hull,
el-elkapja csak s boldogan röpíti

magát megint, mint labdát a gyerek.
Ahogy Nikét a hadvezér se képes
hajója orrán fogva tartani,
ha az istennőt titkon-lenge lényé
sós szél fényébe rántja hirtelen:
így nem hívhatja egyikünk se vissza
a már ránk nem tekintő nőt, ha az
léte keskeny szegélyén tovatűnik
botlástalan, csodásan –: s aki hívja:
hivatásból, kedvtelve vétkezik.

Mert ha van vétek, akkor *ez* a vétek:
a kedves szabadságát nem növelni
szabad bensőnk minden szabad hevével.
Csak ezt tehetjük: akit szeretünk,
engedjük el; mert egymásba fogózni
tanulnunk sem kell, oly könnyű dolog.

Itt vagy-e még? Melyik sarokba vagy?
Te minderről sokat tudtál, s erőd
oly sokra volt, elmenvén, mindeneknek
kitárulón, akár a virradó nap.
Az asszony szenved, szeretni: magány,
s a művész néha sejti munka közben:
át kell formálnunk, műbe, a szerelmet.
Te elkezdted; *abban*, mit most a hír,
megfosztva ettől, torzít – ez ragyog.
Ó, tőled minden hírnév távol állt.
Fénytelen éltél; szépséged szelíden
vontad be, akár zászlót ha bevonnak
ködös-szürke hétköznapi-reggelen,
dolgozni vágytál, hosszan, semmi mást –
s megállt a munka, mégiscsak megállt.
Ha itt vagy még, ha ebben a homályban

akad még hely, hol szellemed a sík
hanghullámokon érzően lebeghet,
melyeket egy magányos hang az éjben
magas szoba légáramán kavar:
hallgass meg: jőjj, segíts. Lásd, így esünk,
nem tudva mikor, vissza csúcsaink
magasáról a nemvárt mélybe, hol
mint álomban, hálóba bonyolódunk,
s nincs ébredés belőle, meghalunk.
Előrébb senki sincs. Mert bárkivel,
ha vére hosszú műbe lüktet át,
megeshet, hogy már nem szökell magasba,
értéke-veszve lezuhog a vér.
Mert valahol űs-ellentét feszül
az élet és a nagy munka között.
Hogy ezt belássam s elmondjam: segíts.

Ne jőjj vissza. Légy, hogyha bírsz, halott
a holtak közt. Halottnak sok a dolga.
Segíts, de úgy, hogy lényed szét ne szórd,
szívemben segíts, mint a messzeség.

SZABÓ EDE

WOLF VON KALCKREUTH GRÓF EMLÉKÉRE

Valóban sose láttalak? Szivem
nehéz tőled, mint terhes kezdetektől,
melyeket elodázunk. Hogy Terólad
vagyok szólandó, holt, ki vagy, te boldog,
szenvedélyes halott, te! Vajon oly

megenyhítő volt, mint hived, vagy a
megszűnés a holtságtól messze jár még?
Úgy vélted, ott majd jobban birtokolsz,
hol semmi érték nem tulajdon. Úgy
hived, hogy *túl* bennebb kerülsz a tájba,
mely itt képként zárult be mind előtted,
s belülről juthatsz így az áhitottba,
átvágva mindent, bátran, lendülettel.
Vajha fiúcskás tévedéséért
ne sínylenéd soká most a csalódást!
S a fájdalomnak sodrában feloldva,
tovaragadva, csak félig magadnál:
a messze csillagok körül majd megtalálnád
az örömet, amelyet idelentről
átaltevél holt álmaid honába!
Mily közel voltál hozzá, kedves, itt!
Mily otthonos volt itt, amit kívántál,
komoly öröme szívós vágyaidnak.
Ha te örömben, balsorsban csalódva
magadba hulltál, majd felismeréssel
vergődtél újra föl, s a zord lelet
súlya alatt majdhogynem összetörtél:
azt hoztad, azt, amit nem ismerél fel,
az örömet, parányi Idvezítőd
terhét véreden át, s túl is haladtad.

Mért nem vártál, míg elviselhetetlen
lesz e teher: akkor átvált bizony.
S azért nehéz, mert már valódi. Látod,
ezt adja tán a másik pillanat.
Alkalmasint ajtódba állt, hajában
koszorúval, midőn ajtód becsaptad.

Ó, e csapás mint járja át a Mindent,

ha a türelmetlenség vad szelétől
valami megnyílt valahol bezárul!
Esküt ki tenne rá, hogy lent a földben
az ép magok nem pattannak ki sorra,
ki tudja, szelidített állatokban
nem zajg-e föl buján a gyilkoló kedv,
ha e lökés villámfényt vág agyukba?
S ki látja a hatást, mely tetteinkből
átáramol szomszédos pólusokba,
s hol minden vezet, ki ér nyomába?

Hogy pusztítottál. Hogy terólad ezt
mondják már az idők végezetéig.
Mert hogyha hős terem, ki maszkaként
az értelmet, melyet a földi dolgok
arcának vélünk, leszakítva, szörnyű
orcákat fed fel, melyek szemei
rég s némán néznek ránk torz odvaikból:
ez arc bizony és meg nem változik már:
hogy pusztítottál. Megmunkált kövek
heverték ott, s körül egy épületnek
üteme már-már feltartóztatlan.
Jártál körülük s nem láttad a rendjük,
egyik a másikat fedezte, mintha
gyökért eresztett volna mind, ha arra-
mentedben megkisérléd – tétován bár –
emelni rajtuk. És te fölemelted
kétségbeesve mind, csak, hogy legott
visszahajítsd a bányá meredekjén,
melyben azok, szivedtől megdagadva,
nem férnek el már. Vajha lágy kezét
egy nő helyezte volna e haragnak
még gyenge kútfejére, vajha egy

töprekedő s velejéig merengő
talál reád, midőn némán kimentél
megtenni azt –, bizony, ha útag ott
vezet egy éber műhelynek előtte,
hol zeng az üllő és a nap simán
valósul; s telt tekintetedbe bár
csak annyi tér lett volna, hogy igyekvő
apró bogárka képe beleférjen:
tisztább belátással olvashatod tán
az írást, melynek jeleit kicsiny-
korodtól lassan vésted volt magadba,
próbálva olykor egy-egy mondatot
formálni: jaj, úgy tűnt, értelme nincsen.
Tudom, tudom, elé borulva úgy
babrálgatád, miként feliratot
betűznek sírkövön. Mi kis világ
látszék pislogni, mécs gyanánt emeltes
e sor fölébe. Ám a láng kihunyt, –
s fel mit se fogtál – tán lehelletedtől,
tán reszkető kezedtől, vagy lehet,
magától, mint a láng kialszik olykor.
Sosem olvastad el. S mi nem merünk
olvasni gyászón át, s a messzeségből.

Csupán a verseket nézzük, melyek
érzésed hajlatán viszik a mélybe
az általad választott szókat: ó, nem,
nem mind te választád. Egy kezdet olykor
egészként állt eléd, te hajtogattad
mint holmi leckét. S gyászosnak találtad.
Ne hallottad vón hangodon soha!
Angyalod zengi már s ugyanazon

szöveget másként ejti, s mily öröm
fog engem el, hallván, hogy érti módját,
öröm teérted: mert ez volt tiéd:
Hogy minden szeretet elhagy megújra,
hogy látóvá-váltodban a lemondást
ismerted föl, halálban haladásod.
Ez volt tiéd, te művész: ez a három
nyílt forma. Látod, itt van a legelső
öntvény: tér érzésed körül, és itt
e másiktól a szemlélet kerül ki,
mely vágytalan s csak nagy művész sajátja,
s a harmadikban, melyet oly korán
magad zúztál szét, alighogy szived
fehér izzása első, reszkető anyagja
beléomolt – remekművű halál volt,
mélyben kiforrt, ama saját halál,
mely minket úgy kíván, mert néki élünk,
s melyhez csak itt, csak itt vagyunk közel.

Mindez tulajdonod volt és barátod.
Gyakran sejtetted ezt, de csakhamar
e formák odva, lám, megrémitett,
beléjük nyúlva űrt mertél csupán
s feljajongtál. – Ó, költők ősi átka,
akik jajognak, hol beszélni kéne,
kik folyton bírálják érzésüket
formálás helyett, s váltig azt hiszik még,
hogy csak mi bennünk bús, avagy vidám,
a versben azt lehet s szabad nekik
fájlalni vagy dicsérni. A siralmak
nyelvén beszélnek, mint a beteg ember,
elmagyarázni, hol fáj, ahelyett hogy
szavakká változnának át keményen,

miként templom-szobrász plántálja létét
konok-higgadtan a kő közönyébe.

Ez a kiút. Láttad volna csak egyszer,
miként hatol a sors a verssorokba
és el nem illan s válik kép belőle,
kép, semmi más, csak úgy akár egy őszöd,
ki a keretben, ha felnézel, olykor
hasonlít hozzád, s újra nem hasonlít:
kitartasz tán.

De emlegetni azt,
mi nem volt, kicsinyes. És vádat is
rejt e hasonlat, mely rád nem talál.
Ami történik, úgy előzi mindég
vélelmünk, hogy soha utol nem érjük,
s nem tudjuk meg, miként is volt valóban.

Ne szégyenülj, ha horzsolnak a holtak,
más holtak, kik kitartottak a Végig.
(A Vég mit is jelent?) Nyugodtan
válts pillantást velük, amint szokás ez,
s ne félj, hogy gyászunk oly különösen
rádsúlyosul, hogy köztük feltűnést kelts.
Nagy szók a korból, melyben látható
volt a történés, nem hozzánk valók.
Győzést ki említ? Minden csak kitartás.

JÉKELY ZOLTÁN

DUINÓI ELÉGIÁK

AZ ELSŐ ELÉGIA

Hogyha kiáltanék, ki hallana engem
az angyalok rendjéből? és ha netán a szívére
vonna hirtelen egyik: én belepusztulnék
az erősebb lét közelébe. Mert hisz a Szép nem
más,
mint az iszonyu kezdete, mit még elviselünk,
s mennyire bámuljuk, mert megveti szenvtelenül,
hogyan

összetiporjon. Iszonyu minden angyal.

Így visszafogom magamat, elnyelve sötét
zokogásom

hívó szavait. Ki volna az hát,
aki kellene nekünk? Angyal nem, nem is ember,
és a fülelő állatok észreveszik már,
hogy mily bizonytalanul vagyunk mi otthon
a megfejtett világban. Mienk marad tán
valamely fa a dombon, hogy naponta
viziontlássuk, mienk maradhat a tegnapi utca,
egy-egy szokás hűsége, mely megmakacsolta
magát,
megtetszett neki nálunk és nem ment, s itt
maradt.

Ó, és az éj, az éj, ha világűrrel teli szél
perzseli arcunk – kié is nem marad ő, az áhitott,
a lágyan józanító, a magányos szívre
fáradtan várakozó. Könnyebb-e ő a szeretőknek?
Ó, egymással ők csak sorsukat fedik el.
Még nem tudod? Dobd ki karodból az úrt,
vágd a lélegzésre való terekhez, tán a madárhad
bensőbb lebegéssel érzi a tágasabb levegőt.

Jó – tavaszoknak kellettél. És csillagok is
 hitték: sejdited őket. A multból
 hullám tornyosodott föl elédbe vagy olykor,
 hogyha nyitott ablaknál vitt el az út,
 neked szólt egy hegedű. Mindez megbizatus volt.
 De betöltötted? Nem zaklatott-e szünetlen
 várakozás még, mintha minden a kedves
 jöttét hirdetné? (Hova rejtheted őt el,
 hisz e roppant, idegen gondolatok ki-be járnak
 benned, s gyakran időznek el éjeken át is.)
 De ha vágyol rá, hát szólj szeretőkről; eléggé
 úgysem halhatatlan nagyhirű indulatuk.
 Ama szinte irigyelt elhagyottakról, kiket inkább
 szeretőknek véltél, mint a betelteket. Újra
 meg újra kezdő soha el nem érhető dicséretüket;
 nézd csak: biztos a hőseleste se volt más,
 csak ürügy neki, hogy legyen az: végső születése.
 De a szeretőket a természet kimerülten
 visszanyeli, minthogyha az újrateremtés
 nem telnék erejéből. Gondoltad-e Gaspara
 Stampát,
 meggondoltad eléggé, hogy valamely lány,
 elhagyatottan az ő szeretőként
 felszökkent példáján érzi: bárha követném?
 Legrégibb gyötrelmünk hát ne teremjen
 végre gyümölcsöt? Nincs-e a perc itt, hogy
 szeretettel
 váljunk meg szeretőnktől s álljuk is ezt remegőn,
 mint nyílve sző állja a húrt, hogy szökni
 feszülten
 több legyen önmagánál. Mert nincs sehol
 maradás.

Hangok, hangok. Halld, szívem, úgy ahogyan
csak

szentek hallották, hogy az órjas hívás
fölemelte őket a földről; ők térdeltek azonban,
képtelenek, térdeltek, s rá se füleltek:
így voltak hallók. Nemhogy te az Úrnak
hangját elbírnád, dehogyis. De halld a fuvalmat,
a szakadatlan hírt, mit a csönd szava szól.
Most amaz ifju halottaktól surrog tefeléd.
Bárhova léptél, római, nápolyi templom
öblén, nem szólított csöndben a sorsuk?
Vagy fönséggel bírta magát rád egy fölirat,
mint nemrég a Santa Maria Formosa-i tábla.
Mit akarnak tőlem? Halkan hadd vetem én le
a látszat-bántalmat, mely szellemeiknek
tisztá lengését meg-megzökkenti időnként.

Furcsa, persze, többé nem lakni a földön,
kezdve tanulni szokást s már újra leszokni,
rózsákban, s más annyi személyes-ígéretü
tárgyban

jelentését nem látni az emberi sorsnak;
ami voltunk végtelenül féltő tenyerekben,
többé nem lenni, s a nevünket, akárcsak
széttört játékszert, végképp odahagyni.
Furcsa tovább nem vágyni a vágyat. Furcsa
mindent, ami megkötözött, így látni a térben
szabadon lebegőben. S fáradságos a holt-lét,
csupa pótlás, hogy lassanként cseppnyi öröklét
érezdjék. – De az élő egyre hibázik
s ugyanazt a hibát: a különbségtétele metsző.

Angyalok (úgy mondják) nem tudják gyakran,
az élők
vagy a holtak közt járnak. Fut a szüntelen áram,
mindkét birodalmon örökre sodorva magával
minden kort s szavukat túlzúgja örökre.

Végül nem kellünk a korán leszakítottaknak;
elszoktak már lassan a földtől, mint anyamelltől
elnő csöndben az ember. De mi, kiknek olyan
nagy
titkok kellene és oly gyakran a gyász hoz
boldogító haladást –: bírnánk-e mi nélkülük
élni?

Hiú monda-e, hogy a Linost sirató, a legelső,
a merész zene áthat a meddő dermedezésen,
úgy, hogy a rémült térben, ahonnan a majdnem
isteni ifju kiszállt, megkezdte az úr
ama rezgést, mely minket ma vigasztal, elragad,
ápol.

NEMES NAGY ÁGNES

AZ ELSŐ ELÉGIA

Hogyha kiáltok, szómra ki hallgat az angyali
rendekből? s ha hirtelenül a szivére
venne is egy közülük: elenyésznék létem erősebb
léte tüzén. Hisz a Szépség semmi egyéb: a
Szörnyű kezdete csak, amit épp hogy elviselünk
még,

s egyre csodáljuk, mert közönyében megveti
úntan,

hogya szétzúzzon. Iszonyú minden angyal.

Meglapulok hát s visszanyelem sötét zokogásom
sóvárgó sikolyát. Kihez esdjünk,

ó, ki segít rajtunk? Se angyal, se ember,

s a leleményes állat is egykettőre megérzi:

megmagyaráztuk bár, de mégsem elég bizodalmas

otthonunk a világ. Még van számunkra a lejtőn

egy fa talán, hogy nap-nap után láthassa az

ember;

s megmarad az embernek a tegnapi utca,

és puha-lágy hűségünk egy-egy régi szokáshoz,

mely jól érzi magát nálunk és el sose hagy már.

S ó, az Éj, az Éj! ha világúrral teli szél zúg

s arcunk marja – kinek ne maradna meg ő is,

a vágyva-

vágyott, a szelíden csalató, a magányos

szív súlyos próbája! Szerelmesek éjjele könnyebb?

Ó, egymással a végzetüket leplezgetik ők csak!

Nem tudod ezt még? Vesd ki a térbe, amelyet

lélegzünk, az űrt a karodból: s észleli tán, hogy

tágabb tőle a lég, repesőbb a madár repülése.

A tavaszoknak, igen, kellettél. Csillag is esdett

hozzád, hogy vedd észre. A múltban

hullám hömpölygött föl eléd, vagy amint tárt

ablak előtt mentél tova, lágyan elébed

omlott egy hegedű. Mindez föladat volt.

S mondd, eleget tettél neki? Nem voltál-e

örökké

szórakozott a várakozástól, mintha szerelmed

jöttének jele volna csak ez? (Hova rejtéd,
hisz ki-be járnak nálad a nagy idegen
gondolatok s éjjelre is ott maradoznak
időnkint?)

Elfog a vágy? Szeretőköről zengj! a szerelmet,
a híres
érzést nem koszorúzza eléggé még az öröklét.
S róla dalolj: akit elhagytak – hisz szinte
irigyled,
annyira érettebb a szerelme, mint a betelté.
Kezdd e sosem teljes dicséretet újra meg újra.
Látod, a hős, az fönymarad; annak még a bukás
is

lenni ürügy csak: végső megszületése.

Míg a szerelmeseket kimerülten visszafogadja
a természet, mintha erő másodszor e műre
már nem volna. Idézted eléggé Gaspara Stampát,
hogy valamely fiatal lány, kit megcsalt szeretője,
például válassza magának e hősi szerelmest
s azt érezze szívében: bár lennék olyan én is!
Már az időtlen sok kinnak nem kellene végre
termést hoznia? Nincs még itt az idő:
szerelemben

a szeretőtől megszabadulni, remegve legyőzni,
mint az íjat a nyíl: hogy elpattanva magánál
többé váljék? Mert nyugvópont nincsen a létben.

Hangok, hangok. Hallgasd őket, ahogy csak
szentek hallgatták: hogy a nagy Hívás fölemelte
őket a földről, ám ők, képtelenül, csak
térdeltek mindegyre tovább és észre se vették: –
ők így hallgatták. Nem mintha kibírnád

Isten hangját – távolról se! De halld a fuvallást,
a szakadatlan hírt, mely csöndből épül örökkön.
Most amaz ifju halottaktól száll zsongva feléd.
Nápoly, Róma ölen, ha beléptél, templomaikban
nem sorsuk szól hozzád mély nyugalommal?
Vagy fölségesen egy fölirat tárult elibéd, mint
Santæ Maria Formosában a múltkor a sírlap...
Hogy mit akarnak tőlem? Vonjam félre szelíden
róluk a méltatlanság látszatját, ami kissé
szellemüket gátolja szabad mozgásban időnkint.
Nyilván furcsa is ez: nem lakni többet a földön,
zsenge szokásokat immár többé nem gyakorolni,
rózsavirágba, egyéb sokigérő földi dologba
nem belesejteni emberi értelmét a jövőnek;
az nem lenni tovább, ami egy-egy végtelen-óvó
kéz melegén voltunk, s még pusztá nevünk is
összetörött játékszerként odahagyni.
Furcsa: tovább nem vágyani a vágyat. Furcsa:
a térben
ily oldott libegésben látni meg azt, ami egykor
egybetapadt. Kimerítő lét a halott-lét,
és tele pótlással, míg némi kevés örökélet
érzik ölen. – De az élők elkövetik mind
azt a hibát, hogy mindent élesen elkülönítnek.
Míg egy-egy angyal (mondják) azt sem tudja
gyakorta,
élők vagy holtak közt jár-e. A végtelen Áram
hőmpölygőn sodor át mindkét birodalmon
minden kort, és mindkettőt túlzengi szavával.

Ifjan enyészőknek, alig is kellünk mi nekik már;
elszoknak szép lassan a földtől, mint anyamellről
nőttön nőve leválik a gyermek. Ám mi, akiknek
oly nagy titkok kellene, oly gyakran fakad
aldott

fejlődés gyászból – tudnánk-e mi nélkülük élni?
Értelmetlen volna a monda, hogy egykor az első
Linos után zokogó zene áttört a merevültség
burkán, úgy hogy a rettent térben, honnan a
szinte
isteni ifju örökre kilépett, oly remegés kelt
teste ürén, hogy máig is elragad, éltet, erősít?

RÓNAY GYÖRGY

AZ ELSŐ ELÉGIA

Ó, melyik angyal hallana meg, ha kiáltok, az
égiek

rendjeiből? és még ha szivére
vonna is hirtelen egy: viharzóbb léte hevében
égten-elégnék. Mert a Szép az Iszonynak
kezdete csak, ennyit még elviselünk és
bámuljuk közönyét, hogy össze se zúzza,
megveti lényünk. Iszonyú mindegyik angyal.
S így hát mit tehetek, komoran-zokogón
torkomra

forr e hívás jaja. – Ó, ki lehetne
hasznunkra itt? Sem angyal, sem ember,
s észreveszik leleményes állataink már:
megfejtjük jeleit mind, ám a világban

hontalanul bolygunk mi mégis. Tán marad egy fa,
lanka ölén valahol, hogy holnap a lombját
újra köszöntsük: ránkmarad ím a tegnapi utca,
ránk valamely hű, régi szokásunk: kényeztettük,
jól érezte magát, és ittmarad, itt, mivelünk.
Ó meg az éj, az éj, ha világűrszél-viharával
marja az arcunk – hogyne maradna meg ő is,
a vágyott,

ámító-szelid éj, a szív, a magányos
terhe. Vajon könnyebb-é a szeretőknek?
Ah, egymással ők csak a végzetüket fedik el.
Ezt se tudod még? Égi terekbe dobd fel, ahonnét
lélegzünk, az űrt a karodból; hátha a megnőtt
légbe suhan, s érzőbben, szebben száll a madár.
Lásd, tavaszok vártak rád. Csillagi tűz követelte,
hogy vele lángolj. Néha magasba szökött
hullámtornyon a múltad, vagy ha kitárult
ablak szárnya elé értél, lehajolt a füledhez
egy hegedű. Ez mind feladat volt.
S győzted-e mind? Nem vártad-e szórakozottan
egyre, hogy más jön, mintha a Kedves
jöttét ígérné minden? (Mondd, őt hova rejted,
hisz nálad ki-bejárnak a nagy s idegen
gondolatok, és gyakran töltik véled az éjt.)
Ám ha a vágy bánt, szólj szeretőkről; e híres
érzést még sose zengte elég örökéletű dal.
Zengd a magukra hagyottakat – őket szinte
irigyled,
s hívebben szeretők az elégülteknél. Ujra meg
újra magasztald őket, és dicsérve dicsérd;
gondold meg, hogy: a hős él, holta se volt más –
létre ürügy csak: végső megszületés.

Ám a szerelmeseket kimerülten vonja ölébe
vissza a Természet, s tán újra vajudni meg őket
nincs ereje. Mondd, Gaspara Stampáról már
szóltál-é eleget, hogy majdan egy lány e szerelmes
felfokozott példáján érezhesse, ha eltűnt
kedvese rég –: bár lennék én is ilyenné?!

Ósi e gyötrelmünk, nem kellene végre
gyümölcsöt

hoznia is? Nem volna itt az idő: szeretettel
válni szerettünktől meg és remegőn megállni:
íjj idegét mint állja a nyíl, hogy róla ha pattan,
nyílnál több legyen. Sehol sincs megmaradás.

Hangok, hangok. Halld ma szivem, ahogyan
csak

szentek hallhatták: a hatalmas szózat
szárnyra emelte őket; ám, lehetetlen lények,
rá se ügyelve, tovább is térdre borultak:
így hallgatták. Bár te se hidd, hogy e hangot,
Isten

hangját elviseled. De halld a fuvalmat, a csendből
rezdült hírt, ahogy áramlik szakadatlan.

Most amaz ifju halottaktól zsong erre, feléd.
Bárhova léptél is be, római, nápolyi templom
boltívein nem szólított-e nyugodtan a sorsuk?
Vagy ha magasztosan tárult fel sírirat, mint a
Santa Maria Formosában az a tábla, előtted.
Mit kívánhatnak? lágyan lehántom a látszat-
séreelmet róluk, mely néha lehúzza
kissé szellemeik tisztult lebegését.

ifju örökre kिरontott, zendült lengve meg úgy az
Úr, hogy ez most is igéz, most is vigaszunk,
menedékünk?

SZABÓ EDE

A MÁSODIK ELÉGIA

Iszonyú minden angyal. S mégis, jaj nekem, én
rólatok énekek, léleknek szinte halálos
madarai – ismerlek. Hol van már Tóbiás napja,
midőn a
legragyogóbbak egyike állt a szerény kapunál,
kissé kendőzötten az útra, s már nem ijesztőn;
(ifju az ifjúnak, ahogy az fürkészve kinézett).
Lépne csak egyet az arkangyal most,
a veszedelmes,
csillagokon túlról, lejjebb s közelebb: dőndülve
tulajdon
szívünk döntene porba. Kik vagytok?

Üdvösség zsengei, teremtésnek szemefénye,
minden lét oromíve, hajnali-rőt ragyogású
csúcsa – virágzó istenség porzói, ti fény
csuklókarjai, tornácok, lépcsők és trónusok, ős
lényeg-szötte terek, gyönyörűség-pajzsok,
ujjongva viharzó
érzés-tömkelegek – s egyszerre, külön-külön, izzó
tükrök: amint a saját szépségetek árját
visszafelé hömpölygetitek ön-arcaitokba.

Mert számunkra az érzés – semmibe-oszlás.

Egy lehelet: már
ellehelése magunknak; tűzről tűzre szagunk is
mind haloványabb. Hang szól néha: a vérem
vére vagy, és a szobám s tavaszom teveled van
csordultig... De mit ér? megtartani nem tud,
széjjelfoszlunk benne, körötte. S őket is, őket,
ó, ki marasztalja a szépeket itt? Orcájukon egyre
támad-enyészik a fény. Mint harmat hajnali
gyepről,

illan lényünkről a sajátja: lényege – forró
ételről gőz bodra. Hová, mosoly? Ó, hova,
nézés:

új, meleg, elszabadult hulláma a szívnek –;
jaj nekem: *ez vagyunké* mégiscsak. Fenn a világűr,
melyben eloszlunk, izes-e tőlünk? És vajon
angyal

angyalit észlel-e csak: amit önnön lénye kiáraszt,
vagy, mintegy véletlenül, olykor eléri-e lényünk
némi paránya? Vonásai közt legalább mint
terhes nők orcáin a révület, elvegyülünk-e
annyira csak? Örvénylőn visszamerülve magába
még tudomást sem vesz (hogyan is vehetne)
felőle.

Hogyha megérthetnék, szeretők tudnának az
éjben
szólni felőle csodát. Mert minket mintha titokba
rejtene minden. Nézd, mind *vannak* a fák; még
állnak a házak, ahol laktunk. Mi azonban,

mint kicserélt levegő, valamennyi előtt
tovahúzzunk.

S egy a világ, hogy elhallgasson: szégyeneként
tán
félig, s félig kimondhatatlan kába reményként.

Ó, egymásnak-elég szeretők, titeket kérd ajkam
rólunk. Egybefonódók: van-e egymásról
tanuságtok?

Lám, vélem megesik, hogy két kezem egymást
fölfedezi, vagy bennük óvja magát nyűtt
arcom. S ettől némi kis érzés támad
lelkemben. De ki mert már *lenni* ezért?

Ám ti, akik gyarapodtok a másik
elbűvölt gyönyörétől, míg leigázva
nem könyörög: ne tovább; – ti, akik dúsabbra
beértek

egymás karjaiban, mint bő-boros évek;
és eltűntök néha, csupán mert telten a másik
túlárad: titeket kérd ajkam, rólunk. Jól tudom én,
mért olyan üdv érinteni egymást: mert az enyelgés
tartós, mert az a hely, mit, gyengédek, betakartok,
el nem enyészik; mert ti alatta a tiszta
tartamot élitek. Így, ölelésben ígértek
végtelen életet egymásnak. S mégis, ha az első
látás ámulatán, az ablak előtt epedésen
túlestek, s a legelső sétán, együtt, *egyszer*
a kertben:

szeretők, *vagytok-e* még? Ha ajkat ajkhoz emeltek
és ajak ajkat iszik –: ital ömlik italba:
ó, az ivó mily furcsán el-tovasiklik a tettből.

Nem nyugözött le görög sztéléken: az emberi
gesztus
mennyre lágy? Szerelem s búcsú nem olyan
puha-röpkén
ült meg a vállon, mintha talán másféle anyagból
volna, mint a miénk? A kéz, az szinte lebeg csak
súlytalan – emlékezz – noha telve erővel
a törzsek.

Égi hatalmak alatt, ők tudták ezzel: idáig
érünk, ennyi miénk: ez az érintés; ha erősebb
kéz nyom: az isteneké. De az – isten dolga is
egyben.

Bár lelnénk mi is, ó, csak sávnyi, de biztos,
tiszta emberit itt: talajunkul puszta szegélyt csak
kő és hullám közt. Mert minket is egyre eláraszt
szívünk, mint azokat. S nem nézhet utána a szem
már
képbe, amely nyugalomba simítja, sem isteni
testbe,
melyben önnönmagát nagygyá zabolázza.

RÓNAY GYÖRGY

A HARMADIK ELÉGIA

Más, ha a kedvest énekeled. S jaj mennyire más,
ha
őt, ama vétkes, a vérben lappangó folyam-istent.
Messziről ismeri már ifját a leány, de ugyan mit
tud maga az a Gyönyörnek Uráról, míg
a magányból,

mintha a lány, a szelíd, se volna, az isteni fő a fényre bukik s ah, mily rejtelmek árja csorog le fűrtjeiről – szavára lázad az éj sose-szűnőn.

Ó, vér Neptunusza, hármás szigony, ó, iszonyú.

Ó, az a mell: hogy zúgja sötét viharát

csigakürtjén.

Hallga, mily öblös az éj, homorú. Te csillagos ég, tőled ered, ha a kedvese arcán hű szeretőnek vágya kigyúl? Ha merengve a tiszta leánycsindjibe vész – nem a csillagi tiszta derű ez?

Nem te okoztad, jaj, nem is anyja,

várakozón ha szemöldöke ívbe feszül most.

Lány, te ki érezed őt, nem rád tapadón, nem ajkadon ért termővé ajka virága.

Azt hiszed-é, hogy tán igazán te, lenge jelenség ráztad ennyire meg, te, kósza tavaszfuvalom?

Retteg a szíve tőled bár – más rémület, őszibb omlott rá, ahogy ösztönzésed elérte.

Hívd csak... egészen úgyse hívod ki e kúsza

homályból.

Persze, *akarja*, éléd szökken; beleszokva szivedbe otthonaként, megenyhül, kezdi a létét.

Kezdte-e már valaha?

Őt kicsivé *te* tetted, anya, te kezdted el éltét;

lénye neked volt új, a baráti világot egéül, más idegentől óva, te boltoztad új, zsenge

szemére.

Ah, hova hulltak az évek, a hömpölygő kaosz

ellen

még amikor nyúlánk alakod oltalmul elég volt?
Oly sokat elfedtél így; éji szobája gyanúját
megszelidítetted, menedék-teli szíved
emberi tért vegyített a fiú zord éji terébe.
Mécsed a létközeledbe helyezted az árnyak
mélye helyett, s ott készörömet ragyogott fel.
Bármi zörej; kélt is, mosolyod már megmagyarázta,
mintha te rég tudnád, *mikor* és mért reccsen
a padló...

S ő, ha fülelt is, végre csitult. Ím, ily sokat ért
gyöngéd fölkelte; szekrénye mögé bújt
nyurga köpenyben a sorsa – jövője, a nyugtalan
is,
halk-halogatva a függönyrácba simult el.

S ő maga így, ahogy ott megkönnyebbülve
feküdt,
könnyü szerepjátszásod dajkai pillaködében
álma ízébe előre oldva a mézet –:
védettnek *látszott*... De *belül*: ki a torlasz,
gátja ki volt az öröklés árjai ellen?
Ah, alvóban óvatos ő *nem volt*; elaludt, de
álma, de láza örvényébe merülten.
Ő, ez az új s ijedős, annak, mi benne lezajlott,
egyre tovább kúszó indáival úgy befonódott:
minta lett, tarkahimű, fojtó és furcsa tenyészet
állati formákból. Nekik adta magát. – Szeretett.
Bennsőjét kedvelte, a lénye benti vadonját,
néma, ledőlt fáit őserdei tájának, hol a szíve
halkzöld lángba borult. Kedvelte. S ezt
odahagyván

messze, hatalmas őseredetbe nyúlt gyökerével,
kis születésén túlra kitört. Szeretettel
szállt le a vérbe, a régibe, oly szakadékba, ahol
őseivel telített iszonyatra talált. És mind e
borzalom ráismert, egyetértően szinte hunyorgott.
Így volt, a Rémületes mosolygott... Ritkán
volt, anya, ily gyengéd mosolyod. Hát hogyan
szerette
volna, ha ráfénylett e mosoly. Még jóval előtted,
méhedben kedvelte, mert a csirát könnyítő
magzatvízbe feloldva is ez lebegett már.

Lásd, mi nem szeretünk úgy, mint a virág,
egyetlen

évből csupán; karunkban időtlen
nedv ered, ha szeretünk. Ó, lány:
hogy mi nem egyet, azt, aki jó, de számos
Forrongót szeretünk magunkban; nemcsak
a gyermeket,
ám az atyákat is, őket, akik mélyünkben
nyugszanak mint a hegyomlás; egykori édesanyák
szikkadó folyammedrét –; az egész táj
néma virágzását a végzet egének fellege
s fénye alatt –: ez az, ó, lány, amin elbuktál.

És te magad, miről is tudsz – őskort
csalva elő szeretődben. Torz csodalények
hány érzése vájt föl a mélyből. Asszonyok,
hányan,
gyűlöltek meg ezért. És mily zord férfiakat
izgattál föl az ifju érében? Holt gyerekek
vágódtak tefeléd... Ó, halkan, halkan

adj elibé megbízható, kedves napi munkát,
dús kertek közelébe vezesd, áraszd el az éjek
drága fölényével...

Ne ereszd el...

SZABÓ EDE

A NEGYEDIK ELÉGIA

Ó, élet fái, mikor ér a tél?
Nem értünk egyet. Ösztön, mint a vándor-
madarat, nem visz. Késve-maradozva
kapunk föl egy-egy szélre hirtelen
s hullunk megint le részvétlen tavakra.
Nyíllást, hervadást egyformán *tudunk*.
Bár oroszlánok járnak valahol még,
s míg pompáznak, nem ismernek hanyatlást.

S mi, egyet véelve váltig, már a másik
gerjedését érezzük. A közellét:
ellenségünk. Nem párkányon bolyongnak
egymásban is a szeretők, noha
egymásnak hont, hajszát, távolt ígértek?
Az ellentét alapja készül itt
a perc rajzához, fáradságosan,
hogy lássuk; mert nagyon világosak
velünk. Nem ismerjük az érzés
kontúrját, csak mi kintről alakítja.
Ki nem ült szíve függönye előtt
szorongva? Szétnyílt: búcsújelenet volt,
könnyen megérthető. Az ismerős kert,

s halkan megbillent –: csak most jött a táncos.
Nem az. Elég. S bármilyen könnyed is,
álruhában van, polgár lesz belőle
és konyháján át megy be a lakásba.

Nem kellene e féligteli maszkok,
inkább a bábu. Az telt. El fogom
túrni az irhát és a drótot és
bamba arcát. Itt. Előtte vagyok.
Ha kihunynak is a lámpák, ha azt
mondják is: Vége – s szürke léghuzattal
meg is csap a színpadról az üresség,
s ha nem is ül már néma őseim
közül velem itt senki, nő se, sőt a
kancsal barnaszemű fiú se: mégis
maradok. Mindig van látnivaló.

Nincs igazam? Kinek oly keserű volt
a lét, léteimet ízelve, apám,
ki kényszerem első zavart levét,
ahogy nőttem, ízlelted újton-újra,
s jövőm idegen zamatán tűnődve
vizsgáltad, ha ernyedten föltekintek –
apám, ki bennem, mióta halott vagy,
reményem mélyén gyakran ott szorongsz
s közönyt, a holtak közönyét, közöny-
országokat adsz föl kis sorsomért:
nincs igazam? S nincs igazam, ti, kik
szerettetek, felétek sarjadó
szeretetemért, melytől untalan
eltértem, mert a tér orcátokon,
mivel szerettem, világtérbe tágult,

s abban nem voltatok már... Ámha kedvem van a bábszínpad előtt várni! nem: oly merőn nézni, hogy fölérni végül nézésemmel, játékosul csak angyal rángathatja a bábukat magasba. Angyal és bábu: az lesz csak a játék. Így olvad össze, amit szüntelen megosztunk, amíg itt vagyunk. Csak így alakul ki az egész pálya íve évszakainkból. Ilyenkor fölöttünk az angyal játszik. Ők ne sejténék, lásd, a haldoklók, hogy mennyire csupán ürügy itt minden művünk? Semmi nem egy önmagával. Ó, gyerekkori órák, mikor az ablakok mögött több volt múltnál, s nem volt jövő előttünk! Nőttünk, igaz, s mohón is, hogy hamar nagyok legyünk, félig értük: akiknek egyebük sem volt már, mint hogy nagyok. S mégis boldoggá tett a Maradandó, utunk egyedüliségében – s csak álltunk a senkiföldjén, játék és világ közt, a térben, mely a kezdet kezdetétől egy tiszta tény számára született.

Ki mutat gyermeket, úgy, amilyen? ki emeli égre? ki adja kezébe a messzeség mércéjét? szikkadó szürke kenyérből ki készíti – vagy, szép alma csutkáját, szájában ki hagyja a gyermekhalált?... Gyilkosba belátni

könnyű. De ez: a halált, az egészszet,
s még az élet *előtt*, ilyen szelíden
tartalmazni, s gonosznak mégse lenni:
leírhatatlan.

RÓNAY GYÖRGY

AZ ÖTÖDIK ELÉGIA

Dehát *kicsodák* is e kóborok, ők, e nálunk is inkább
üzetett életü lények, mondd, akiket elejétől
fogva hajt egy *ki-ki* kedve szerint
soha meg nem elégedő akarás? De hajtja,
csavarja, sürgeti, pörgeti, messze
dobja s visszarágadja magához, mintha símább,
olajozott levegőből
siklanának alá nyútt, s talpuk alatt kikopott
teritőn: elveszett szőnyegükön a
világegyetemben.

Flastromként odanőve, mintha ottan a kül-
városi ég fájt volna a földnek.

S odább már
hatalmasan és virítva a *Diadal* órjás
kezdőbetűje... S már tréfára pörgeti
őket, a mindenkinél erősebbeket újra a folyton
megújuló kényszer, mint Erős Ágost ebédnél
egy ónozott tálat.

És nézd, e középpont
körül hogy nyitja és hullajtja szirmat
a nézők furcsa virága! Ó, nézd
a bohócot, e termőt, amely tulajdon porától
termékenyül újra meg újra unalmuk
álgyümölcseivé: a sosem tudatos
kényszerűség ragyogó felszinnel
fénylő álmosolyává.

És ott a hervadt súlyemelő,
a ráncos öreg, aki már dobol csak –
összébbszugarodva tág bőrében, akárha *ketten*
viselték volna s amazt már a sírkert hantja
takarná,
míg ő túléli a másikat,
süketen és kicsit
bambán az özvegyi bőrben.

Amde az ifju legény, minthogyha egy nyakszirt
és egy apáca közös fia volna: úgy vetekszenek
arcán
jamborság és erő.

Ó ti,
akiket vígasztaló játékszerűl adtak
egy fájdalom kezébe, midőn
kicsi volt még...

Te, ki naponta százszor esel le
a földre, ahogy csak a fák gyümölcsei értik,
meg sem érve, máris leszakadva a kölcsönös
mozgás ágairól (melyeknek a víznél is hamarabb,

percek alatt kikeletje, ősze és nyara van) –
saját sírod peremére pattansz:
néha, percnyi szünetben, távolabbra
tekintesz, anyádra, ki oly ritkán mosolyog rád,
s arcod már melegebb vonásokat öltene, ám azok
belevesznek a testbe, amely az izmok erős
szövetéke közé merevíti a még
alig merészelt, tétova arcot... És újra csettint
ugráshoz a férfi – így sosem lesz világos előtted
a fájdalom
csattogó szived közelében, mert megelőzi a talpak
lázás tüzelése, néhány feltoluló
könnyével a testi kínna.
És mégis, e futó
mosolygás...

Angyal! ó, jer hát, szakítsd le az apróvirágu
növényt.

Pohárban őrizd! S tedd a nekünk még
meg nem nyílt örömök sorába;
ékesítse virágosan ívelő írás –
vésd a drága urna falába:

„*Subrisio Saltat*”.

És te, szépségem,
kit a legédesebb örömök hangtalanul
átugranak. Bizonyára helyetted is boldogok
ruhád fodrai válladon, és az ezüstragyogású
selyem fiatal, telt melleden végtelen elkapottnak
érzi magát, nem nélkülöz semmit.
Te,

a közönynek az egyensúly valamennyi mérlegén
megmért vásári gyümölcse, kiállítva
hónuk alatt.

Hol van, ó, hol a hely – szivemben őrzöm –
ahol még semmit se *tudtak*, még lelökték
egymást, mint egymásra ugró, párban össze
nem illő vadak; –
ahol még súlyos a súly és
csetledező tányérjaik
leszaladnak a pörgő
botokról...

Aztán váratlanul e keserves Scholban
a mondhatatlan hely, hol a tiszta kevés
túl sokká változik és egyszerre
üres lesz.
S szám nélkül zárul a sokrovatú
számadás.

Ó, terek, párizsi tér, végnélküli színtér,
ahol *Madame Lamort* masamód
a földnek nyugtalan útjait, végnélküli pántlikáit
fúzi, sodorja, meg újra csokorba kötve
díszeket és csipkéket, művirágok ezreit
találja ki és hamis szinekkel festi be mindet,
aztán
olcsó télikalapját díszíti velük a sorsnak.

.....

Angyal! Ha volna olyan hely – ismeretlen
előttünk,
ahol mind, akik szeretnek és a tudásig el sose
jutnak,
lelkesezésük bátor alakjait nyújtózva mutatnák
mondhatatlan szőnyegen, és
gyönyörépitette tornyaikat, ingatag,
csupán egymásba kapaszkodó létráikat – hiszen
soha nem volt lábuk alatt föld –, *s tudnának*
a nézőkként körülálló néma halottak előtt:
Ők odavetnék-e vajon a boldogság legutolsó,
mindig
félve takargatott, általunk sose látott és
sohasem avuló érméit a végre szívből
nevető pár lábaihoz, csillapodott
szőnyegére?

PETRA-SZABÓ GIZELLA

A HATODIK ELÉGIA

Míly régen figyelem, fügefám, lenyügzve:
szinte egészen elhagyod a virágzást
s dísztelenül besürítéd már a korán-ért
zsenge gyümölcsbe tiszta titkod.
Mint a szökőkútak csöve hajtja lehajló
ágad a nedvet föl-le: s az, álmaidból
föl sem ocsúdva szökik legédesebb örömébe.
Lám: ahogy isten a hattyútestbe.

...Ó, de mi
várunk,

ah, a virág nekünk dísz, s majd ha
a végtermésünk
kései magházába tűnünk át, gőgje elárul.
Csak kevesekben árad föl s tolul úgy a cselekvés,
hogy szívrük csordult teljében izzanak ők, ha
enyhült éji szelével csábítón a virágzás
ifjui ajkukig ér, szempillájukra repes:
Hősök ezek tán és a korán Odatúlra-Hivottak,
véreüket másként hajlítja Halál-Kertészük.
Messze kirontanak ők: mosolyuk megelőzik,
mint ama karnaki dombormű derűjében a győztes
büszke királyt paripái harci-fogatja.

Mert különös-közel áll ifjú holtakhoz a hős. Nem
bánja fennmaradását. Űstökös-kelte: a léte;
egyre tovább lendül örökös veszélye örök-más
csillagképein át. S hányan lelik ott? De a sors, mely
elhallgat minket borusan, őt hirtelen ébredt
lelkessedéssel zengő létviharába dalolja.

S úgy hallom, mint mást soha, *őt*. Rámzúdul a szél
s benne a hangja hat át egyszerre, elkomorultan.
Vágyakozón ekkor hogy rejteznék én: Ó, ha fiú,
hogyha fiú lennék, serdülnék még, ha leülnék
majd a kezembe hajtva fejem s olvasnám: Sámson
anyja, ki Meddő volt, megszülte a Mindent.

Ó, te anya, méhedben rég nem volt-e hős, nem
kezdte-e már ott, benned, a pompás sorsválasztást?
Ezrek forrtak öledben, akarva, hogy *ő* legyenek, de
lásd: ő választott, kihagyott mást, s így lehetett hős.
S oszlopokat csak azért döntött, mert testi világod
mélyeiből szűkebb világba tört, ahol újra

választott és hős lehetett. Ó, hősök anyái:
sodró vad folyamok forrása! Szurdok, amelybe
szívük szirtpereméről már a leányok
sírva lehulltak: áldozatok a jövő fiúnak.
Mert szilajul száguldott át a hős a szerelmen,
és ahogy égis emelte sok érte verő szív,
elfordult, mosolyok tűntén, s ott állt – idegenként.

SZABÓ EDE

A HETEDIK ELÉGIA

Versengés soha már, ne legyen versengés, megnőtt
hang, a kiáltásod; bár volna oly tiszta kiáltás,
mint a madaré, hogyha az új évszak felszökve
kapja magasba s szinte felejt: satnya kis állatot és
nem csak egy szívet dob a derült égmélybe.

Miként ő,
versengnél ugyanúgy (hogy rólad, akit még nem
lát,
tudjon végre a halk barátnő, ő, kiben ébred
lassan a válasz és hallott szavad heve fűti) –
izzva felérző társnődért a merész érzésben.

Ó, és értené a tavasz – gyümölcsoltó hangot zeng
mindenfelé már. Elsőként ama kérdő
kis felhangot, amely körül szélteben
csenddé nő és hallgat a tiszta, igenlő nappal.
Majd föl a lépcsőt, hanglépcsők fokait a jövő meg-

álmodott templomáig –; majd meg a trillát,
kúta
égre szökő sugarának hullni hanyatló
ígéretes játékát... És a nyarat, az előtte állót.

Nemcsak a nyár özönlő hajnalait – nem is csak
napba-növekvésük és pirkadatuk felhőragyogását:
Nemcsak a nappalokat, a virágot símogatókat,
melyek a fák sudarán fönn zúgva-viharzóak.
Nemcsak e rügybenyiló sok erő áhítatát és
nemcsak a dülőlútakat, alkonyuló mezőket,
késő zápor után fénylőn pihegő párállást,
nemcsak egy-egy sejtelmet, az álom jöttét, este...
ám a sok éjt is! A nyári, a fenséges-nagy nyári
éjeket, s csillagait e földnek, a csillagokat.
Ó, holtan is, tudni végtelenül mind őket,
csillagaink, mert: hogyan is, hogyan is tudnánk
feledni!

Lásd, most a szerető nőt hívnám. S jönne, de nem
egy maga... Horpadt sírjaikból a lányok
jönnének s körülállnák... Mert a kiáltó szót én
korlátozhatom-e? Ők, kik a mélybe hulltak,
egyre a földre, föl vágyódnak. – Gyermek, itt az
egyszer megragadott tárgy pótol ezer mást.
Nem több a sors a gyerekkor dús vadonánál;
hányszor hagyátok le ziháló mellel a jóbarátot,
boldog-zihálva, a Semmibe futva, Szabadba.

Isteni-szép az Ittlét. Tudtátok ti is ezt, ti lányok,
és ti, színleg nélkülözők, elesettek, züllött
városi utcák annyi fekélyese, hulladékul

szántak. Élt olyan órát mind, talán nem teljes órát, tán alig is lemérhető, két tartam közti pillanatot, mely: Lét volt néki. Minden. Forrt az erében a Lét. De mi, amit nevető szomszédunk nem helyesel,

vagy

nem irigyel, hamar elfeledjük. Láthatóvá vágyjuk emelni, holott az ilyen boldogság is csak akkor ismerős, ha a lelkünk lényeggé alakítja.

Máshol, Kedves, nem lesz világ, csak bennünk.

Folyvást

át- és átformáljuk a létet. Mind ami kívülünk van: csökken és tűnik egyre. Ahol tartós ház állott, más, kiagyalt képződmény lép ma helyébe, visszás, mesterkéltsé, akár még képzet volna agyunkban.

Tágas Erő-tárházakat alkot a korszellem magának úgy, ahogy vágya feszül: mindet idomtalanul.

Templomokat nem ismer már. E szív-pazarolta csodákat

titkon a szívbe gyűjtjük. Sőt, ahol áll is még ily hajdan imádott, használt, térden esengett emlék – úgy, amint van, a Láthatlanba mered már.

Vannak, akik nem látják többé, s fel sem építhetik *benn*, pilléreit és szobrait is, nagyobbra!

Hogyha komor korforduló jön, mindig akadnak ily kitagadtak: már nem övék a tegnap s még nem a holnap.

Mert az a holnap is messzi az embereknek. Minket meg ne zavarjon ez; adjon erőt, hogy a még felismert formát őrizhessük. Ott *állt* emberek közt ez

hajdan a sors, a pusztító közepén, a Nem-
tudni-Hová közepén állt, létezőként, csillagokat
hajlított le magához a biztos egekből. Angyal,
néked felmutatom még, *itt van!* Mentsd a

a szemedbe,

álljon végülis ott, és immár büszke magaslón.
Pílonok, oszlopsor, szfinksz, annyi törekvő
támasz,
szürke, a porló vagy idegen városból – a Dómé.

Hát nem csoda volt? Ámulj el, Angyal, mert *mi*
vagyunk ez,

ó te Nagy, meséld el: ezt mi emeltük – gyenge
s kifulladás

dícséretükre szavam. Nem vesztegettük hát el
mégsem e ránk örökbe hagyott tereket, a
mi tereinket. (Rettentő nagynak kell lenniük, ha
érzéseink évezredek sem zsúfolják tele őket.)

Nemde, pedig nagy volt a torony? Ó, Angyal,
nagy volt,

hozzád mérten is az? Nagy volt Chartres, és
a zene

még magasabbra fölénk szállt. Vagy csak akár
egy,

ó csak egy szerető nő, egymaga éji ablakában...
térdedig nem ért-e? –

Ne bidd, hogy én versengek.

Angyal, és ha versengnék érted! Nem jössz. Mert
csupa hozzád

vívó út a kiáltásom; nem is haladhatsz

ily erős sodrással szemben. Mint a kinyújtott

kar, kiáltó szóm. S keze, mely fönn

megfogna már, kinyílik, nyitva tárul,
óva s elhárítva, eléd, te
Megfoghatatlan, az égre.

SZABÓ EDE

A NYOLCADIK ELÉGIA

Tárt szemmel szemlélik az állatok
a Nyitottat. Csupán a mi szemünk
fordult visszára, s áll létünk szabad
kijárata körül, mint egy kelepce.
Mi van kívül, nem tudjuk, csak az állat
képéről, hiszen már a csecsemőt
megfordítjuk, hogy váltig csak a formát
lássa – nem a Nyitottat, ami oly mély
az állat arcán. Nem tud a halálról.
Azt csak mi látjuk. De a szabad állat,
az más: *mögötte* rejlik pusztulása,
s előtte – Isten; s ha vonul, örök-
létben vonul, mint a vizek vonulnak.
De élénk soha, egy napra se tárul
a tiszta Tér, amelyben a virágok
örökké nyílnak. Mindig a világ,
soha *nincs* anélkül a Sehöl:
a tiszta, ellenőrizetlen, mit az ember
beszív, s nem hajszol, csak *tud* végtelen.
A gyermek néha elmerül belé, de
kirántják. S egy-egy haldokló is *az*.
Mert holtunkban nem látjuk a halált már,
s túlra nézünk, tán nagy állat-szemekkel.

Szeretők – ha nem leplezné a másik –
a közelében vannak és csodálják...
Rájuk nyílik, szinte véletlenül,
a másik mögül... De senki se jut túl
a másikon, s rázárul a világ.
Mindig a létre lesve, tükrözését
látjuk csak rajta, a lényünk takarta
Szabadságnak. Vagy hogy ránk néz nyugodtan,
keresztülnéz rajtunk egy néma állat.
És ez a Végzet: szemben állni, mindig
csak így, és soha másként, egyre szemben.

Volna csak némi emberi tudat
a nyugodt állatban, mely másfelé
tartva jön szembe – vonulása vissza-
sodorna minket. De számára léte
végtelen, gáttalan, ön-létezése
módján nem töpreng; s mint látása: tiszta.
Hol mi jövőt: a Mindent látja ő ott,
s magát a Mindben, örök-üdvözülten.

És mégis él az érző-meleg állat
szívében egy nagy bánat súlya-gondja.
Benne is ott lappang az, ami minket
gyakran eláraszt – az emlékezés,
hogy amiért törekszünk, valaha
közelebb volt, meghittebb, s ölelése
végtelen lágyabb. Itt minden külön-lét:
ott lélegzet volt. Az első után
széljárta, hitvány ez az új hazája.
Ó, milyen boldog a *parányi* lény,
mindig az ölben marad, mely kihordta;

ó, boldog szűnyog, mely *belül* repes még,
ha nászát üli is; mert minden Ől.
S nézd, csak fél-biztonságú a madár,
mely lénye szerint kintet s bentet ismer,
mintha csak etruszk lélek volna, egy
halotté, kit egy kőúr fogadott be,
de nyugvó teste rajta a földél.
S mily döbbsent, kinek repülnie kell,
s ölből eredt! Önmagától riadtan
csapong a légben, ahogyan a csészén
fut végig a repedés. Így cikázik
a denevér az este porcelánján.

S mi, nézők, mindig, mindenütt a minden
felé fordulunk, soha kifelé!
Elönt a sok. Rendezzük. Szétesik.
Újra rendezzük. S mi is szétesünk.

Ki fordított meg így, hogy bármit is
teszünk, olyanok vagyunk, mint aki
épp útra kél? Ahogy az visszánéz
a végső dombról, ahonnét utólszor
föltáruul völgye még, s áll, tétovázik:
úgy élünk mi, örökös búcsuzásban.

RÓNAY GYÖRGY

A NYOLCADIK ELÉGIA

Az állat abba néz minden szemével,
mi nyitva áll. Csak emberi szemünk
keríti el, mintegy fonákra vetve,
csapdaként, tőle a szabad kijárást.
Mi odakint *van*, csak az állatok
arcán látjuk; mert már a gyermeket
visszafelé fordítjuk, hogy a formát
lássa, s ne azt, mi nyílt s olyan mély
az állatarcban. Mert haláltalan.
A *balált* csak mi látjuk; követi
csupán veszte a szabad állatot,
előtte mindig Isten van, s ha megy,
mint a vizek, a végtelenbe fut.
Előttünk nincs sosem, egy napra sem
a tiszta Tér, ahova a virágok
nőnek örökké. Folyton csak világ
és soha sorstalan Sehol:
a tiszta önfeledtség, mit belégzünk
s vágy nélkül *tudunk* mindig. Egy szopós
beléfeledkezik tán, s felverik.
Egy másik meghal, s *azonos* vele.
Mert közelről nem látjuk a halált, csak
kifelé nézünk, tán mély állatszemmél.
A szeretők – ha nem fedik el egymás
elől – ámulva jutnak közelébe...
A másik mögött, szinte tévedésből,
megnyílt nekik... De ember a haláltól
nem futhat, s újra világ neki a lét.
A teremtésre fagyva, a szabad lét
visszfényét látjuk rajta csak, s homályt

vet árnyunk rá. Kivéve, ha egy néma
állat tekint ránk, rajtunk át, nyugodtan.
Ezt hívják sorsnak: mindig szemben, és
más semmi, szemben állani örökké!

Volna a miénkkel rokon tudat
a biztos állatban, mely most velünk
szembe fordul – magával tépne
az ő sodrása. De a lét neki
végtelen, nyílt, nincs benne önmagára
fordult tekintet; tiszta, mint szeme.
Ahol mi Jövőt látunk, ő a Mindent,
s magát, a Mindenben, örökre épen.

És mégis ott van az éber-meleg
állatban egy nagy bánat súlya, gondja.
Mert őt is nyűgzi mindig, ami sokszor
legyőz minket – az Emlék, hogy amit
most áhítunk, egyszer már közelebb
s hívebb volt, s kapcsolatunk oly
végtelen gyengéd. Itt csak messzeség,
mi ott lélegzet volt. A régi otthon
után ez csupa ellentét, didergetés.
Ó, az *apró* teremtmény boldogsága,
ki mindig *bent* az ölben, mely kihordta;
boldog szúnyog! mely még *belül* cikáz,
ha nászt ül is – mert neki minden Öl.
És nézd a félig biztos madarat,
mely csaknem mindkét tudást magával hozza,
mint etruszk lélek – egy holttestből szállt
ki, mit ölébe fogadott egy tér,
de fedelén a pihenő alakkal.

S hogy fél, minek röpülnie kell, holott
egy ölből jött. Mint magától ijedten
cikázik el, mint mikor hasadás
fut át egy csészén. Így hasítja át
a denevér az este porcelánját.

Mi meg: nézők csak, mindig, mindenütt,
minderre rátapadva, s ki nem törve!
Túlömlünk. Elrendezzük. Szétesik.
Újrarendezzük, s széthullunk mi is.

Ki fordított hanyatt, hogy bármit is
teszünk, csak visszánézünk, mint aki
eltávozik? Ahogy ott fent megáll
a végső hágón, honnan az egész
völgy még egyszer kitárul, s elidőz –
úgy élünk mi is: egyre csak bucsuzunk.

KERESZTURY DEZSŐ

A NYOLCADIK ELÉGIA

A teremtmény minden szemével a
Nyitottat látja. Csak a mi szemünk
fordult be mintegy és áll csapdaként
körötte, a kijáratát elállva.

A kintlevőt csupán az állati
arcból tudjuk; mert kényszerítjük a
gyermeket már, hogy visszafele lásson,
megformáltat, nem Nyitottat, ami

oly mély, haláltól ment az állatarcban.
Mert a halált mi látjuk csak. Az állat
szabad, a vég mindig mögötte van,
előtte Isten, és mikor halad,
az öröklétbe halad, mint a forrás.
Soha, egyetlen napig nincs előttünk
a tiszta tér, amelybe a virág
belényit szüntelen. Mindig világ
a tér és soha semmitlen Sehol:
a tiszta, szemmel-nem figyelt, amit
belélegzünk, tudunk és nem kívánunk.
A szopós gyermek belevész, amíg
felrázzák. Csak ha meghalunk, leszünk *az*.
Halálközelen nem látunk halált már,
kifelé bámulunk, nagy állatszemmekkel.
Szerelmesek vannak ámult-közeli
ehhez, csak a látásuk-torzító
másik ne lenne... Mintegy tévedésből
feltáruul a másik mögött... de nem
jut rajta túl és ismét megjelent
a világ. Arccal mindig a teremtés
felé a Szabad tükrözését látjuk
csupán, önnön árnyunkban. Vagy ha egy
nyugodt állat némán reánk tekint.
Ez hát a sorsunk: szembenállni és
semmi egyéb és mindig szembenállni.

Ha fajtánknak tudata élne a
biztos állatban, amely más irányba
vonul – utunkból kitérítene
haladásával. Ám neki a lét

határtalan, nem önmagába fordult
szemű, de tiszta, kifelé tekintő.
S hol mi a jövőt látjuk, mindent lát ő
s magát a mindben, örökké egészen.

S mégis az állat éberül meleg
lényére nagy bú gondja súlyosul.
Mert hozzá is tapad, mi annyiszor
lenyűgöz minket – az emlékezés,
hogy az, amire törünk, közelebbi
volt egyszer már, hivebb s végtelenül
gyengédebben kötő. Ez csupa táv,
az lélegzet-közel volt. Szeles és
kétlaki ez a második hazája.
Ó, az aprólény boldogsága, ott
marad az ölben mindig, mely kihordta;
ó, szunyog-üdv, amely belül cikáz,
menyegzőkor is; mert anyaöl minden.
És nézd a félig biztos madarat,
mely eredete folytán mind a kettő
felől tud, mintha etruszk lélek volna,
egy halotté, akit egy tér benyelt,
ám nyugvó alak rajta a fedél.
És mily zavart a méhből származó,
ha repülnie kell. Önnön magától
riadtan cikázik a légen át,
mint csészén a törés. A denevér
von így nyomot az este porcelánján.

És mi: nézők, mindenkor, mindenütt,
a mindre nézünk, soha ki belőle!
Csordultig tölt. Rendezzük. Szétesik.
Újra rendezzük s szétesünk magunk.

Ki fordított meg úgy, hogy bármit is
teszünk, tartásunk mindig távozó
emberre vall? Mint ő a távoli
végső dombon, mely utoljára még
feltárja völgyét, megfordul, mereng –
így élünk mi és mindig búcsuzunk.

VAJDA ENDRE

A KILENCEDIK ELÉGIA

És ha a létünk ily romlandó, mért, mire kell hát
úgy pazarolnunk, mint a babér, mely tán
komorabb is
minden más zöldnél kissé, levelén apró hullámvás
fodroz (akár a szél mosolya) –: miért is
kényszerülünk mi
emberi küzdésre, kitérve a sors elől, de
vággyva a sorsra?...

Ó, nem azért, mert ez az üdv itt,
annak a meg sem érlelt haszna, amit veszítünk.
Még a kíváncsiság miatt sem, vagy edzeni szívünk.
Ezt a babér is *tudná*...

Am, mivel Ittlétünk sokat ér, s ami él, úgy látszik,
mind, a Tünékeny, minket akar, szüksége
van mireánk. A tünőbbekre. Csak *egyszer*,

egyetlenül, s azután nem. És mi is éppígy:
egyszer csupán. Soha többé már. Azonban
ez az egyszer-volt Lét bárha egyszeri is csak:
éltünk e földön, és ezt senki se vonja vissza talán.

S így, hogy ezt végbevihessük, nógatva magunkat,
egyszerű két tenyerünkbe fognánk be a létet,
túlterhelt pillantásunkba s a néma szivünkbe.

Egy akarunk vele lenni. És kinek adnánk? Végleg
őriznők, ha lehetne... Ó, de egymás Vonatkozásba,
át, jaj mit vihetünk? Mit lassan itt megtanultunk:
látásunkat sem, s ami itt történt. Jaj, semmit.

Szóval, a kínjainkat. Szóval főleg azt, mi nehéz,
vagyis hát

hosszan átélt szerelmünk gyötrelmét, azt, mi
el sose mondható. De később,
csillagi körben mit ér ez? *Jobban* mondhatatlanok
ők.

Mégis a vándor a csúcsról a völgybe kezében
nem valamely mondhatlant hoz le nekünk,
maroknyi földet,

de a tiszta, kiküzdött szót, a kék meg a sárga
enciánt. Mi talán csak azért vagyunk *itt*,

hogy nevet adjunk: Ház, Kapu, Híd, Korsó,
Gyümölcsfa, Ablak –

s tán: Torony, Oszlop... – ámde *kimondani*,
értsd meg,

mondani úgy, ó, mint ahogy azt bensőleg a dolgok
még sose vélték. Ó, nem e rejtekező Föld
titkolt szép furfangja-é, ha a hű szeretőket
arra szorítja: érzésükben minden mámoritóra
válják?

Lám, a küszöb: ezt a két szeretőnek
elkoptatni parányit, annyi régi ember után
s holnapi mások előtt... mily könnyű.

Itt az Időnk rá, itt a hona a Mondhatónak.
Valld és hirdesd. Így soha még nem
hulltak az úrbe le átélhető dolgaink, mert
mind ami pótolná őket, kép nélküli tett csak.
Kérgek közti cselekvés – ők meg szétpattannak,
ha bent a tevékenység megnő, és más a határa.
Kalapácsok közt áll helyt
szívünk, akár a nyelv a
fogunk közt, de mégis, mégis
Dícséret nyelve marad.

Dícsérd hát e világot az Angyálnak, s ne a
mondhatatlant,
néki te nem nagyzolhatsz pompás érzésekkel,
mert a
Mindenségben, ahol ő érzőbben érez, jövevény
vagy.
Éppen ezért azt tárd ki elébe, mi nemzedékeken át
alakulva
kézügyünkbe esik, a miénk s ott él a szemünkben.
Mondd a dolgokat el. S Ő úgy áll meg elámultan
majd,
mint ahogyan te álltál Rómában a kötelest nézván
és
azt a fazekast ott messze, a nilusi parton.
Tárd ki elé: mily ártatlan, boldog s a miénk egy
tárgy is,

és hogy a sírás is, panaszunk, tisztára válik, *alak*
lesz,
szolgai tárgy, vagy tárgyba hal át – és odaát, túl,
boldogan száll el, hegedűhang. – És ez a sok tárgy,
mind a múlásból élve megérti, hogy te dicséred
őket;
ők, a mulandók, a legmúlóbbra: *ránk* a mentendőt
bízzák.
És akaratuk ez: a szívünkben – a láthatatlanban –
formáljuk őket át mibelénk – ó, végtelenül! –
akárkik
volnánk is mi a végén.

S nem ezt akarod-é, Föld? azt, hogy újraszüless
bennünk
immár *láthatlanul*? – Nem álmod-e az, hogy
egyszer
láthatatlan légy? Ó, Föld: nem látható már?!
Sürgető feladatod nem az átlényegülés-e?
Kedvesem, Föld, én ezt akarom. Ó, már, hidd el,
nem kell több tavaszod, hogy megnyerj, egy csak,
már egy is elég, ettől is túláradsz a vérem.
Névtelen elszánás köti régtől a lételem Hozzád.
Néked volt mindig igazad, s a Te szent leleményed
még a halál is, a meghitt.
Lásd, élek még. És miből? A gyermekkor s a jövő
sem
lesz kevesebb... Szívemben árad a sok fakadó lét,
s felszökken özönnel.

SZABÓ EDE

A TIZEDIK ELÉGIA

Vajha ujjongón szállna, dicsőn fel a vég-dalom
aldó

angyali zengzetekig, ha belátok a szörnyü
Titokba.

Vajha szívem sok csengve verő kalapácsából ne
botlana egy se lazult, kételytől tétova, foszló
húrokon. Vajha sugárzó arcom fénye tehetne
még ragyogóbbá; vajha virulna virágba a bágyadt
sírás. Ó, hogy öllek, kedveseim, majd: éjek,
mind, ti emésztők. Mért nem omoltam, nővéreim, ti
sok vígasztalan éj, még jobban térdre, kibomló
dús hajatokba oldva magam. Mi: kín-tékozlók.
Ó, hogy lessük előre bánataink múlását,
véget érnek-e már. De hisz ők a mi tartós
tél-álló lombunk, a komor jelkép-zöld, titkos
évünk *egy* szaka ők – és nemcsak az évszak –,
ők a tanyánk, település, tábor, föld s a lakóhely.

Persze, jaj, oly idegen a sok Kín-városi utca:
talmi a csend, mit a túlcsengés zaja kelt, és benne,
öntve az úr formájából, öntvény mered, áll a
Lárma, arany-szobrával, pöffeszkedve dicsekszik.
Ó, ha egy angyal lába tiporna rá, hova tűnne
el Vigasz-piacuk, meg a templom, a készen-vett,
mely

tiszta, sivár és zárt, akár a posta vasárnap.
Arra kívül fodrot vet a vásár széle. Szabadság
száz hintája! Buzgalom artistái, buvárok!
És a lövölde, színes képekkel: boldogságuk

célpontként rezeg ott s megzörren bádog-alakja,
hogyha talál egy-egy ügyesebb. Az meg, sikerétől
szédülten, vaksors fele indul; mert a kíváncsit
hívja megannyi bódé, dob, kikiáltó. Ám a
sok felnőttre különb látvány vár: látni, a pénz
hogyan nő, szaporul – nem pusztá mulatság, bonctanilag
látni a pénz nemiszervét, mindent – annyi tanulság
rejlik

e folyamatban...

Ó, de ezen túl, rögtön, ahol már
véget ér a palánk, beragasztva plakáttal, amely
mind a „HALÁLTALAN” sört hirdeti, e keserű,
de

frissen rágcsált új gyönyöröktől édesülő sört...

rögtön, ott a palánk hátában, ott a *Valóság*.

Játszó gyermekek, egymást félrevonó szeretők a
gyér fűben, komolyak, és párzó, tiszta kutyák.

Még messzibb vonzásnak enged az ifjú; tán egy
zsenge Panaszt szeret... Rétekre ér a nyomában.

Szól a Panasz: Távol. Mi ott künn, arra lakunk...

Hol?

És megy az ifjú, elbűvölten. E váll, ez a nyak – tán
hercegi sarj lehet ő. Majd mégis elúnja, legyint és
elfordul... Mire jó? Hiszen Panasz ez csak.

S azt, elszokva a földtől, időtlen, mély közönyük
vak

első kábulatában már csak az ifju halottak

kísérik szeretőn. Lányokra

vár s a barátnőjük lesz. Sorra mutatja nekik

ékszereit. A Kín szép gyöngysorait, meg a Túrés csipkefinom fátylát. – De az ifjak előtt elnémul.

Ámde honukban, a völgyben, a vén Panaszok
közül egyik
pártját fogja, ha kérdez az ifjú: – Hajdan – idézi –
nagy nemzetség voltunk, mi, Panaszok. Atyáink
ékköveket bányásztak ott, ama nagy hegyek öblén;
emberek közt is akad még néha egy-egy kicsiszolt
Ős-Kín, avagy vulkán ős, dermedt láva-haragja.
Ó igen, onnét jött ez. Dúskáltunk mi a kincsben.

Így vezérli, át Panaszok tág tájain egyre, szelíden,
templomi oszlopokat mutat és romokban a sok
nagy
várat, amelyek bölcs Panasz-fejedelmeit egykor
híven uralta ez ország. Felmutat egy-egy
Könny-fa merész sudarára, nézi virágzó Bánat-
föld cserjéit (lágy, csupa lomb ez az élőknek fenn);
Gyász legelésző állatait mutatja – ha olykor
félve madár rebben, áthúz tekintetükön, magányos
hangja jelet ró, messzerikoltva, az égre. –
Estefelé a Panasz-nép ős temetőibe érnek,
ott járnak, hol nyugszik a sok próféta, szibilla.
Ám ha az éj jó, halkul a léptük és hamarost fel-
holdviláglík a mindenek éber
őre: a Nagy Sír. Szobra a nílusinak testvére,
ő a magasztos Szfinksz: rejtett sírkamrák
arca.

Ó, e királyi fő: ámulva nézik őt, ki örökre
néma s itél, odavetve az emberi arcot
csillagok ingó mérlegére.

Fel sem fogja az ifjui szem, még
kápráztatja halála. Ámde riad most
nézésükre a psent szegélye mögül a bagoly. És
hosszu vonással súrol a szárnya végig az Arcon,
s azt, a legérettebbre kiteltet,
lágypuha rajzzal írja az új
holt-hallásba, a kétfele nyílt, felütött
lapra, leírhatatlan körvonalával.

S főntebb: csillagok. Újak. A Kín-Hon csillagai.
Lassan mondja nevük a Panasz: – Nézd, ott van,
ott a *Lovas*, a *Bot*, s ama zsúfolt csillagi-képet
úgy hívják: *Gyümölcskoszorú*. Majd ott, hol a Pólus:
ott a *Bölcső*, *Út*, *Égő Könyv*, a *Bábu* s az *Ablak*.
Lent pedig, arra a déli égbolton, akár az
áldott kéz tenyerén tisztán ragyogó *M*,
ott az Anyák jelképe... –

Ámde tovább kell menni a holtnak, és a Panasz,
az Idősebb,
szótlatlanul kíséri a szurdokig el,
hol víz csillan a hold fényében:
ott az Öröm-forrás. A nevét mély
hódolattal ejti ki, mondván: – „Sodró
víg folyam ez az emberi tájban.” –

Állnak az ormok alatt.
És a Panasz felsír, megölelve az ifjút.

Csak maga hág az fel az Ős-Kín bérci ködébe.
Vissza se csendül a lépte a hangtalan végzet
öleből.

Ó, ha a végtelenül-holtaktól tiszta hasonlat
serkenhetne szivünkben, tán mogyoróhéj lengő
szép ürességére utalna, vagy tán
arra: sötét földekre tavasszal omlik a zápor. –

És mi, az egyre *nővő* boldogság
álmodói, mi úgy hatódnánk
meg, már szinte a döbbenetig,
mint, ha *lebull*, ami boldog.

SZABÓ EDE

SZONETEK
ORPHEUSZHOZ

ELSŐ RÉSZ

1

Ím, egy fa nőtt! Ó fénylő túlnövekvés!
Ó zengő Orpheusz! Fül fája, nagy!
S lett minden néma. Aztán újrakezdés
mozdult, jel támadt, változás fakadt.

A bomlott erdőből vadak lopóztak
puhán elő, otthagyván vackaik,
s hogy nem riadtság s fondorlat lakik
csöndességükben, s hogy csak hallgatóztak,

ekkor kitűnt. Szívükre nem hatott
bőgés, üvöltés, jaj. De hol kicsinyke
kunyhó állt, menhelyként a legsötétebb

vágyódás ellen, melybe míg betértek,
a félfák is reszkettek lépteikre –
itt raktál nekik dalból templomot.

CSORBA GYŐZŐ

2

S már-már leány volt, ének és a lant
egy-boldogságából fénylőn repesve
s átcsillant tavaszfátylunkon a teste
és ágyat vetni fülembe suhant.

S bennem aludt. És álma volt a lét.
Ő álmodta, hogy csodáljam, a fákat,
sejlő táv volt, megsejtett réti tájat
s minden szép ámulásom szenderét.

Álma: világ volt. Lant istene, lám,
mint telt be így, hogy nem kívánt titokban
ébredni sem? Lett, s lehunyta szemét.

Hol a halála? Ó, rálelsz-e még
e motívumra, míg dalod kilobban? –
Hová hull belőlem?... Már-már leány...

SZABÓ EDE

3

Isten képes rá. De követheti
halandó őt a szűkös húrú lanton?
Szándéka visszás. Nincs Apolló-templom
ott, hol széthúznak a szív útjai.

Mint tanítod, nem óhajtás a dal,
nem annyi, mint elérhetőre törni;
az ének lét. Isten számára semmi.
De mikor *létezünk*? S mikor pazall

létünkre *ő* földet csillagsereggel?
Ne hidd *annak*, ifjú, szerelmedet,
még ha ajkadra hang tört is – feledd el,

hogy fölzengettél. E hang soká nem él.
A Valóság dala más lehelet.
Száll céltalan. Isten fuvalma. Szél.

KÁLNOKY LÁSZLÓ

4

Jöjjetek ó ti szelídszivü lények,
e lélegzet nem sejt titeket,
arcotokon leljen menedéket,
reszket utánatok; újra csak egy.

Ó ti boldogok, ó ti épek,
a szívek kezdete volt szivetek.
Íjfeszülések, nyílremegések,
mosolytok a könnytől mind örökebb.

Terhet ha viseltek, félni nem kell,
a földnek adja a súlyt, aki szül;
súlyos a hegy és súlyos a tenger.

Nem hordjátok a még gyerekül
növelt fákat sem; túl nehezek.
Ám a levegők... ám a terek...

HALASI ZOLTÁN

Ércbe ne vessétek. Nyíljék a rózsá
kedvére csak, s hullassa levelét.
Mert mindez Orpheusz megújulása
más-más alakban. Nem is kell egyéb

néven neveznünk. Most és mindörökre
az ének – Orpheusz. Jön s elsiet.
Néhány nappal túlélheti a gyöngy
rózsakelyhet. De többet nem tehet.

Ó, értsétek meg, el kell tűnnie,
még akkor is, ha maga sem akarja.
Míg hangja – léten át – elér ide,

már messze jár, hová ember nem ér fel.
Rácsként az ujját nem nyugözi lantja,
s míg följebb száll, még vissza-visszakéml.

GARAI GÁBOR

Itt a hazája? Nem, két világból
sarjadt bő természeté ki.
Szebb holmit fon a fűzfaágból,
ki a fűz gyökerét szereti.

Ne lásson az asztalotok, ha az éj jő,
tejet és kenyeret; rájár a halott. –
Ámde keverje csak ő, az Idéző,
gyöngéd szemhéja alatt

látottakba a látomást, hadd
tudja igaznak, nyílt utalásnak
füstike és ruta bűvöletét.

Hű képét soha semmi se rontsa,
se síri, se földi erő; dalolja
korsó, gyürü, csatt dicséretét.

KÁLNOKY LÁSZLÓ

7

Dicséret, ez az! A Dicsérni Teremtett,
mint ércere néma köveknek, ide
úgy jött fel. A gyarló emberi nemnek
túl messzi bor illó prése szive.

El sose veszti a porban a hangját
ő, kit az isteni példa hevít.
Éneke szőlő, s délszaki lankák
melegén érleli fürtjeit.

Sírban ha rohad a királyi tetem,
nem torzul a hangja hazugra, sem
árnyék ha borítja, az isteneké.

Egyike ő az örök követeknek,
ki csésze gyümölcsöt, a legnemesebbet,
nyújt – távol – a holtak háza felé.

KÁLNOKY LÁSZLÓ

8

Egyedül a Dicséret terében
járhat a Panasz, a könnyözön
nimfája, s vigyáz, hogy tiszta-szépen
hulljon csapadékunk a kövön,

hol a kapuk és oltárok állnak. –
Nyugodt vállát körülfényli, lám,
a sejtés, hogy az érzésvilágnak
nemtői közt legifjabb talán.

Az Ujjongás *tud*, és vall a Kétely,
a Panasz tanul csak; lánykezével
számol régi rosszat éjjelente.

Majd ferdén s ügyetlenül, hamar,
hangunk csillagképét föl a mennybe
tartja, mit párája nem zavar.

KÁLNOKY LÁSZLÓ

Ki a holtak ligetébe lenn
dalolt egyszer legalább,
az zengheti el csak a végtelen
magasztalás dalát:

Kibe sűrű mákony-ital
csurgott, vak lombok alatt:
fülében az isteni dal
örökkön bennemarad.

Megzavarodhat a víztükör,
futhat a szín-csuda: tündököl
és éles a kép.

Csak ott, hol a kezdet és a vég
egybeesik, lesz a dal
örök-fiatal!

KÉPES GÉZA

Ti e szívből nem múltok sohasem,
köszöntlek, ókori szarkofágok,
Róma derús vize változik át, hogy
dalban ömöljön mélyeteken.

S ama nyíltakat is – az ébredező
pásztor szeme ily tág, szemben az éggel,
benn csendje telíti, mézfüve nő –
a felrebbent lepkék gyönyörével;

üdv minden ajaknak! Kételyeink
szüntén újra erősek a szóra,
tudják már, mi a csend s mire int.

Hát mi, barátaim, tudjuk-e mi?
Ha nem – ha igen: ama tétova óra
színt fog előttünk vallani.

HALASI ZOLTÁN

11

Nézz az égre. A „Lovas” nem látszik?
Mert – furcsa – ez vésődött belénk:
sárból dac-alak. S rajta a Másik,
aki űzi, fékezi a mént.

Mondd, nem hajsza, torpanás-e létünk?
Nem így nyer izmos természetet?
Útra – fordulat. Szorít – mi lépünk.
Új táv nyílt. – S a kettő benned egy.

Am *léteznek-e?* S lesznek-e azzal,
hogy mindkettő egy utat mutat?
Elszakítja őket rét meg aszta.

Csalóka a csillag-kötélék.
Most te mégis hidd alakjukat
igaznak s örülj. Ennyi elég.

HALASI ZOLTÁN

12

Údv a szellemnek, mely összeköt;
mert ábrákban élünk csak. Az órák
útjukat aprókat lépve róják
valóságosabb napunk mögött.

Tetteinket vonzások vezérlik,
bár nem tudjuk helyünket se még:
Antennák az antennákat érzik,
s termést hoz az üres messzeség...

Szép feszültség. Ó, erők zenéje!
Nem tisztos munkánk hárítja félre
azt, amivel zaklat a világ?

Bár a paraszt dolgozik serényen,
s nyárrá változik vetése, mégsem
elég. A föld *ajándékot ad.*

LATOR LÁSZLÓ

Teljesízű alma, körte, milljom
 egres... és banán... a szájba mind
 életet, halált beszél... gyanítom...
 Gyermekarcról olvasod, amint

megkóstolja. Messziről jön ez.
 Szájatokban lassan névtelen lett?
 Hol szavak forogtak, most a nedvek
 rostból oldott kincse csörgedez.

Merjétek szavakba önteni:
 mi az alma? Ez a méz sűrűség,
 mely a szájban enyhén elvegyült és

áttetszővé vált – ez itteni
 édesség, napfényes, földi, játszi –:
 ó, öröm, ízérzet – óriási!

KÁRPÁTY CSILLA

Köört jár velünk szőlő, gyümölcs, virág.
 S ők nem csupán az év nyelvén beszélnek.
 Szín-vallásai mind a Mélysötétnek,
 s tán féltékenység fénylik rajtuk át,

a holtaké, kiktől a föld megérik.
Mit tudjuk, értünk mit művelnek ők?
Régi szokásuk szabad agyvelőt
tölteni szét az agyag velejéig:

Kérdhetnéd: szívesen teszik?...
A telt gyümölcs rabszolga műveként ér
hozzánk, az úrhoz, a földfelszínig?

Vagy ő az úr, ki alszik a gyökérenél,
s fölöslegéből ajándékozódhat
iker-műve erőnek s néma csóknak?

NEMES NAGY ÁGNES

15

Várj... ez a jó íz... Már nyoma vész.
...Zümmög-e, zeng-e halk muzsikátok,
tüzes leányok, néma leányok:
ringja gyümölcs ízét a tánclebegés!

Táncotok most: a narancs. Ahogy érett,
édes ízébe fúlva fog át
örök emléke. Íze: tiétek.
Értetek érlelt ily drága csodát.

Táncotok most: a narancs. Meg a fényes
déli vidék – míg a friss honi szélben
felragyog majd e gyümölcs! Sugarának

illata izzik. S rokonul a kényes
hég meg a tánc s az a nedv is a mélyben,
mely benne most boldogan árad!

SZABÓ EDE

16

EGY KUTYÁHOZ

Magad vagy, barátom, s ezért...
– *Mi* lassan a világot szóval, jellel
birtokba vesszük, s ki amit fellel:
talán leggyöngébb részét s a veszélyt.

Ujj-jellel egy illatra ki mutat?
Ám sok erőt, a minket fenyegetőket,
Te megérzel... Tudod: a holtak erősek,
s rettegve hallod a varázsszavakat.

Lásd, most együtt kell hordanunk rendre
töredéket és részt, mintha egészet.
Segítlek, de nehéz ez. Soha szíved fészket

ne rakjon nékem. Létem gyorsan nőne.
De *Uram* kezét majd én teszem fejedre,
mondván: ím ez itt Ézsau szőre.

SZABÓ EDE

Lenn gyökérszövevény –
 ki láthat ide le?
 Lenn, vénhedt fa tövén
 szivárog az élet ere.

Kürt, sisakok, csataláz;
 megőszültek szeme.
 Testvérharcból parázs,
 asszonyok... vagy zene?

Ág ágra terül,
 sehol egy szabad ág?
 egy! érd el az ég magasát!

Mind suta és siket,
 de lantta hajlik egy
 mégis legfelül.

KÉPES GÉZA

Hallod, Uram? Az ÚJ
 dübörög, harsan –
 hírnökök ajkán gyúl
 s nő fel a harcban.

Tombol a zaj, nincs ép
fül se, ki hallja –:
mégis, azt, ami gép,
zengje a dal ma.

Nézd, a gép mára
hánykódva bosszút áll,
torzít, gyengít s habár

erőt tőlünk veszen –
járjon türelmesen,
minket szolgálva.

SZABÓ EDE

19

Változik, forr a világ
mint fellegek árja,
a Teljes hullani vágy:
őshona várja.

Túnő táj s tűnt ég felett
zeng a te hangos
hős hajnal-éneked,
isteni lantos.

Kínunkon nincs diadal,
szeretni gyenge a lélek,
s a halál-messzeségek

titka se szűnhet.
Itt csak a dal, csak a dal
szent, örök ünnep.

SZABÓ EDE

20

De néked, Uram, mit ajánlhatok én,
ki halandó fülnek mestere vagy? –
Tavasznapot, estét idéz ma élém
Oroszország – és egy szürke lovat...

Egymaga jött a falucska felől
– mellső lába béklyóba-fogott –
ki az éji mezőkre, mások elől;
sörénye zászlóként lobogott,

tépázta nyakát szilaj ütemére,
bár fárasztotta a nyers akadály.
Forrva-buzogva szökött fel a vére!

Érezte – de hogy! – kitágul a táj.
Zengve fülelt – *őbenne* bezárva
mondaköröd.

E kép: legyen áldva.

HALASI ZOLTÁN

Megjött, ím, a tavasz. Ma szavalna
csacska gyerekként verset a Föld;
s ó de sokat... Tanulása jutalma
várja, kit eddig lecke gyötört.

Szigorú mestere volt. E szakálás
jó öreg fűrtjeit hó lepi el. –
Nos, mi a Kék, Zöld? kérjük, a válasz
jó: tud a Föld, felelve-felel!

Boldog Föld, szünidős, no, fogócskázz
hát! s mi – utánad! Mind, aki gyermek,
víg Föld! A legvígabb utolér.

Ó, a gyökérbe, fatörzsbe berótt száz
jel, tanítása a jó mesternek
dal ma: a Föld dala, zengve-zenél!

SZABÓ EDE

Mi hajtva-hajszolunk.
Ámde – hogy elsuhant –
a Mozdulattalant
rezzenti csak korunk.

Bármi, ha sietős,
már múlásra mutat;
mi szivünkben időz,
majd beavat.

Fiúk! Ne eméssze
merszetek sebesség,
hiú repülés se.

Nyugszik ím a világ:
homály és fényesség,
könyv és virág.

HALASI ZOLTÁN

23

Ó, csak *azután*, ha célt,
nagyratörést feledve
száll fel a csendes egekbe,
mint ki csak szállani ért,

ha benső, biztos ütemben
– mi eszköznek sikerült –
játszva hasít az elembe,
karcsun a szélbe feszült –

ha növekvő gépezetek
tiszta iránya vezérli,
nem büszke, fiús hevülés,

akkor nyer lendületet,
a távolit közel éri,
s *lesz* végre magány; *repülés!*

HALASI ZOLTÁN

24

Ősi barátságunk, a nagy, sohasem versengő
isteneket csak azért-e mélybe levessük,
mert nem tud róluk az acél, a zord, a csengő,
vagy valamely térképen hirtelen újra keressük?

Mind e halottaink-váró, nagy, erős barátunk
meg sem érinti sehol már sok kerekünket.
Távoliak lakomáink – fürdőink tovatűntek,
lassan járó hírnökeiknek elébe vágunk

folyton mi régesrég. Egyedül s egymásra utaltan
– s ó, ismerjük-e egymást?! –, elhagyatottan,
szép Meandert nem kanyarítva már az utakban,

lépcsőket járunk. Ha a hajdan-múlt tüze lobban:
gőzkazán tüze lett, és nagy kalapácsot emelne.
Árral úszunk, de erőnk fogytán-fogy, és apad
egyre.

SZABÓ EDE

Most pedig emlékezzem Rád, aki végig ismerős voltál, *még egyszer* csak, Te virág, névtelenem, te elorzott: nyújtani nékik szép pajtását a Jajnak, amely égre kiált.

Táncosnő lefelébb, majd tétova tested megtorpant, mintha búsan ércbe ömölne ifjúsága; – és az égi drága kegyelmek révén most zene hullt a szivedbe örökre.

S jött a betegség. Már le-legyőztek az árnyak, véred elkomorult, gyanakodva, de áradt mégis, virágzó, zsenge tavaszra válva.

S újra meg újra, homályba hunyva, de lobbant földi sugára. Amíg iszonyúat dobbant, s tárt, vígasztalan kapu várta.

SZABÓ EDE

Ámde te, isteni, végsőkig dala-zengő, hogy a menádraj örjögő dühe ért, rend szárnyalt fel a zajból; ó, te veszendő, hullva emelted a dal örök épületét.

Nem lantot s főt zúzni jöttek azok.
Tébolya tépte-sodorta mind, s a szivednek
vágott kő is röptében szelidebb lett;
értett, mint akinek hallás adatott.

Szétszaggattak végül bosszura izzva. –
Hangod oroszlán őrzi, szikla homálya,
fák, madarak. Most onnan zengsz ide, vissza:

Ó, elveszített isten! Te határtalan ösvény!
Feldarabolt-szétosztott tested az ára,
hogy mi vagyunk a hallók, s szánk ma a
törvény.

HALASI ZOLTÁN

MÁSODIK RÉSZ

1

Lélegzet, ködpára-költemény!
Önnön létemmel egyre
tisztán cserélt világtér. Ellensúly: tőled én
ritmikusan lengek lebegve.

Egyetlen hullám: vagyok
lomha tengered, habverés;
te minden tenger közt lehető legnagyobb –
új tér-nyerés.

Mennyi de mennyi tér és a Tér hány helye él
szívemben. Mintha fiam kísérne,
úgy követ néha a szél.

Levegő, volt tájaimmal telt, rám emlékezel-e?
Te, hajdan síma kérge
szavamnak s kerek levele.

SZABÓ EDE

2

Mint a papírlap, bár hevenyészve,
a mester igaz vonalát veszi át:
néha tükörlap szívja be mélyre
a lányok egyetlen, igaz mosolyát,

ha a hajnalt próbálják, egyedül –
vagy szolgálai fénnel villan a lámpa.
És csak a visszfény gyöngé sugára
az, mi való arcokra derül.

Mi mindent láttak a lassu parázspan
kormosan izzani régi szemek:
a lét szemei, s elvesztek örökre.

De ki tudja, mi vész el a földi világban?
Csakis az, ki dicsérni erős a szívet,
mely mégis a teljest kapta örökbe.

NEMES NAGY ÁGNES

3

Tükrök: tudva senki se írta
le még, mit is rejt lényegeitek.
Ó ti, idő köze-rései; mintha
rosta ezer lyuka töltene meg.

Tékozlók – még néma teremben,
távoli erdőként ha dereng...
Csillár ágasa jár öletekben,
hasítva a szúzi végtelent.

Festőiek olykor. – A közeledőt,
ha bejárást nyer, képmása betölti –,
félve csukódtok mások előtt.

A Legszebb marad itt csak – amíg
túl a szemérmes orca felölti
Narcissus tiszta vonásait.

HALASI ZOLTÁN

4

Ó, ez az állat, mely nem létezik.
Nem tudták ezt, de szerették azért
a járását, nyakát, természetét
és csöndes pillantása fényeit.

Nem volt ugyan. De szerették nagyon,
s lőn tiszta állat. És mert volt tere,
felszegte a fejét a szabadon
hagyott térben, s nem kellett lennie.

Nem adtak neki abrakot, csupán
azt a lehetőséget, hogy legyen.
És ez belőle oly erőt csiholt,

hogy egy szarvat növesztett homlokán.
Egy szúzhöz ment fehérén, szeliden,
s ezüst tükrében volt, és benne volt.

LATOR LÁSZLÓ

Izma a virágnak, mely kitárod
 a kökőrcsin párás reggelét,
 hogy ölén a harsány ég a lángok
 polifóniáját öntse szét,

izma végtelen befogadásnak,
 halk virágkelyhek feszítenek,
 teltségükkel olykor túlcsigáznak,
 s ha napnyugta küld intő jelet:

alig tudod visszakapni tőle
 szirmaid, hogy összezárd az éjben:
 te, világok vágya és erője.

Mi túlélünk – erőszak az ára.
 De mikor, ó, melyik öröklétben
 tárulkozunk *mi* befogadásra?

AMBRUS TIBOR

Rózsa, te trónt-ülő, az Ókoriságnak
 egyszerű kehely, síma perem.
 Ám nekünk ma számtalan teljes virág vagy,
 tárgy, amely nem fogy s újra terem.

Gazdag vagy, rajtad ruha hull a ruhára,
tested se más –: csupa fény.
S ott lüktet mégis e sok ruha sok tagadása
egyetlen szirmod dús levelén.

Illatod is a legédesebb neveket
századok óta e földre igézi;
s hirtelen dicsőn zúgat föl szeleket.

Mi meg töprengünk: nincs aki megnevezze...
Hozzá így, ha hívható óra idézi:
emlék száll csak át, oda messze.

SZABÓ EDE

7

Ó ti, virágok, társai végül a kéznek, a rendnek
(mely befogl ím, lányok keze, egykoron és ma),
kert asztallapján, ernyedve, gyakorta heverték,
mint szeliden sebzetek gyöngye karéja,

várva vizet, mely a kezdett-forma halálból
egyszer még felüdít, s bizony – újak! –
felszegitek fejetek, mert érző árama ápol
egy-egy titkon még tehetősebb ujjnak,

mert nem hittetek ily pólust, csak ahogy, más
könnyűséggel, korsóból eszméltetek ismét,
lassan hülve, a lányok testmelegét – mily gyónás! –

szertesugallva, a bágyadt bűnt, ha nem óhaj
már, e letépettségből-támadt, hogy velük ekképp
lennétek rokonok, titeket kötöző virulókkal.

TANDORI DEZSŐ

8

IN MEMORIAM EGON VON RILKE

Hajdani gyermekkor pár játszótársa
szétszórt városi kertek ölen:
tétova-tetszőn hogy leltünk egymásra
s – bárány-szó felirat szövegén –

néma volt a szavunk. És hogyha örültünk,
ez se miénk volt. Kié tehát?
S hogy foszlott el, emberek közt, körülünk,
a hosszú év zord hetein át.

Hány idegen kocsi ment el, ránk-dübörögve,
körben a házak, talmik, ám tömör-épek,
minket nem ismertek. Mi volt a való hát?

Semmi. Csak a labdák remekívü röpte.
Még a gyerekserég sem... Ám ki-kilépett
egy, ó, egy múló, s a hulló labda alá állt.

SZABÓ EDE

Büszkélkedtek, bírák, hogy nem kell ma a kínzás,
és a nehéz vas sem jut már a nyakakra?

Nem repes ettől szív! – enyhültök? ó, csak épp
más

görcs torzít titeket, szelidebbre csikarva.

Kapta koroktól, adja a vesztőhely sosem ósdi
dolgait újra, koroknak: múlt születésnap kincset,
játékát a gyerek. De a tiszta, magas kapuívként
tárt szívekbe nem így érkezne meg ő, a valódi

enyhület istene. Jönne, sugárzó lénnel, ahogy
csak

roppant istenségei jönnek e nemnek.

Tudnánk: *több*, mint jó szél nagyság-védte
hajóknak.

S nem kevesebb, mint intés, titkon, a csendes
iránytól,
mely bensőnkben hallgatagon csak nyerhet:
némán játszó gyermek egy végtelen párosításból.

TANDORI DEZSŐ

Minden eredményünkre rátör a Gép fenyegetve,
szellemre tart ma igényt szolgai sorsa helyett.
És hogy az épületen a kéz szebb, tétova kedve
föl ne ragyogjon már, ő farag kőre követ.

Nem marad el tőlünk, hogy futnánk messze előle,
gyárban az éj-csendből él s olajozza magát.
Ő ma az élet, s mindent jobban tudva, előre
dönt, alkot, rombol, létünket rendezí át.

Ám ez a lét nekünk most is még drága varázslat
és ezer ősz-eredet. Oly tiszta erők játéka:
térdre borul s ámul mind, ki ilyet ma láthat.

Gyöngéd szók soka fut a Mondhatlanba tova...
És a zene: mindig új, remegő kövekből él ma –
nem használt térben épül a szent palota.

SZABÓ EDE

Mennyi szabálya – nyugodt rend – lett a halálnak
sorra,

Ember, te győztes és oly konok ősi vadász;
többnek tudlak, mint csapdát, hálót, te vitorla
vászna, amit odalent lenget a Karszt-hasadás.

Ott az üregbe puhán leeresztve lobogsz, te szép jel,
béke jele. De kiránt szolgálai kéz, a heves –
és maroknyi kába galambot most seregével
dob fel a fényre az éj...

Ám így is jó, így a helyes.

Azt, aki nézi csupán, a bánat el sose fogja,
éppúgy, mint a vadászt, ki éber és egyedül
azt teszi, mit kell. Ellenben:

Ölni: ez a mi kóbor bánatunk egyik alakja, –
s mind ami ránk nehezül:
fény a derűs szellemben.

SZABÓ EDE

12

Vonzzon a változás! Ó, lelkesítsen a lángban
átváltozva tűnő tárgy, ami felragyogott.
A mintaadó szellem, ki mester a földi világban,
forgásban szereti látni lengő alakod.

Hogy maradásba zárulsz, máris *lényed* a dermedt;
de óvhat-e szürkeség? foszladozó fedezék?
Várj! ércnél ridegebb hiv elő ridegebbet.
Jaj neked! – érzed már kalapács nehezét!

Aki forrásként maga árad, tudása lesz a tudásnak;
mely derüesebb világot tár fel előtte ujongva,
hol a kezdet gyakran véget, s a vég kezdetet ér.

Minden boldog tér, amit ők ámulva bejárnak,
elszakadás szülötte. És Daphne, amióta
babér lett, téged is int: Változz! Szólit a szél!

HALASI ZOLTÁN

13

Mindig előzd meg a búcsút, mintha a multad
volna, akár ez a tél, mely messze-siet.

Mert jöhet egy tél s végtelen télbe borulhat,
mindent áttelel és túléli majd a szived.

Légy Eurüdikébe-halott, bukj zengve a mélybe
s szállj föl a dallal, a dicsérettel – örök
légy a tünők közt, légy a mulás menedéke,
tisza üveg, mely cseng, bár maga összetörött.

Légy, s ne feledd, hogy a nemlét is mire késztet
lendületednek végokaként, hiszen érzed:
egyszeri ez, csak itt lehet messzire szállnod.

Annyira gazdag a Természet s még rejtve világa,
számold e végtelen összegek néma sorába
ujjongva önmagad és töröld el a számot.

SZABÓ EDE

Nézd, a virágok hívek e földi világhoz,
 bárha a sorsuk sors töredéke marad –
 ámde ki tudja? Ha mind hervadva leáldoz,
 nem borusak – mi vagyunk borulat.

Minden szállna. S lehúzzuk, mindnek a terhe
 és nehezéke mi, így érzünk örömet;
 ó, a tanításunk mint őrlő a tárgyakat egyre,
 s gyermeki létük boldog, örök.

Egyszer aludnék mélyen az ember a tárgyak
 közt, velük együtt –: ó, milyen áldott,
 könnyü lehetne az ébredése, a másnap.

Vissza se térne talán; s dicsérve szünetlen
 zengenék őt, aki megtért, s mint a virágok
 – halk hugai – most szunnyad a réti szelekben.

SZABÓ EDE

Ó, kútszáj, te adakozó, te száj,
 hol fogyhatatlan tiszta szó terem –
 te márványálarc a víz színtelen
 ábrázatán. S hol már háttér a táj:

a vízmű kezdete. Nagy messziről,
az Appenninekből az hozza meg
sírok mentén szavad, amely öreg
fekete álladon továbbömöl,

s az előtte álló kagylóba dűl.
Békén szunnyadva fekszik ott e fül,
a márványfül, melybe beszélni vágysz.

A föld füle. Magával társalog
csak így a föld, s ha betolakodott
egy korsó, azt hiszi, szavába vágysz.

KÁLNOKY LÁSZLÓ

16

Kit keresve mindig felszakítunk,
isten a seb és az enyhület.
Míg mi, élesek, tudást hasítunk,
ő derűsebb létbe rejtezett.

Nem veszi el tőlünk még a tiszta,
a felszentelt adományt se – vár;
ám ha szöknél, szabad végben bízva,
mozdulatlanul elébed áll.

Ama ballomásbelit,
a forrást csak holtnak ajka éri,
hogyha isten némán inti végül.

Nekünk csak a zaj jut osztályrészül.
És a bárány oly ösztönből kéri
kolompját, mely csöndtelibb.

HALASI ZOLTÁN

17

Hol, melyik szüntelen boldog permet-esőzte
kertenben,
fán, szeliden elpergett szirmu virágkehelyben
érik a vígasz idegenszerű gyümölcse? E drága,
melyre talán ínséged letiport mezejét bejárva

lelhetsz. Akkor egyre-másra csodálsz:
nagysága, épsége mind megigéznek,
a héj puhasága is, és hogy eléd még semmi se
vágott;
sem madaraknak könnyelműsége, sem a férgek

féltékenysége odalent. – Hát vannak fák, mit
angyalok beporoznak,
s lassú, rejtekező kertészek oly különösmód
metszenek-ojtnak,
hogyan nem birtokosa, de gyümölcse leszünk mi?

És mi, árnyak, sémák, tán sose tudtunk
– mert túlsietősen értünk, s újra lehulltunk –
ott a nyarak konok egykedvűségén így réseket
ütni?

HALASI ZOLTÁN

Táncosnő, ki a táncba
 oldod az elmúlást: mint adtad elő!
 S végül a forgás, ó, ez a mozgás fája –
 már csak övé volt az év, vele ellebegő.

Nem virult rajtad a csönd, amikor körülötte
 táncod oly örvénylőn s forrón repesett?
 Nem lett-e nyár és nem lett-e napfény fölötte
 áradó, perzselő sok meleged?

Még termett is révületednek fája.
 Mondd, nem ennek büszke gyümölcse talán
 mázos korsó és a tökéletes váza?

S képeiden maradandó tán nem az volt:
 rajz, amit íve kígyóvonalán
 dús szemöldököd tusfeketéje rajzolt?

AMBRUS TIBOR

Ott az arany valahol, bank kényezteteti kegyvel,
 él ezerekkel meghitten. De e koldus, a vak, lám,
 még egy réz tizes aprónak se egyéb: szoba sarkán
 szekrény por-zuga, ósdi, reménytelen hely.

Szerte a boltok: a pénznek már-már otthonaképpen;
ott ölt álruhaként szekfűt, selymet, puha prémet.
Ő meg, a hallgató, itt áll lélekzetszünetében
az ébren, az álmán mindent lélekző pénznek.

Ó, éjjel hogy zárulhat e kéz, mely nyitva örökkön.
Másnap a sorsot hozza megint, odatartja csak
egyre:
szörnyü törékeny, tündöklő és mindenek alja.

Csak hogy egy értő végre e nagy meglétet a földön
bámulva nézze, dicsérje. Ki felzeng, van szava
erre.

Ki isteni, hallja.

TANDORI DEZSŐ

20

Mekkora csillagi távolok; és ez a távoliság *itt*
messzibb, mint odafent.

Mondjam a gyermeket és a rokont? s ama másik...
ó milyen távoli csend.

Igy válhat idegenre a Sors, ha e távközt
szabja ki ránk, ittlétünk mérve, talán;
gondold el, jaj, mennyi a táv a férfi s a lány közt,
félve ha vágyik a lány.

Messzi van minden, – a kört soha semmi se zárja.
Nézd csak a halfejeket víg asztalokon, a tálon:
furcsa, de szép.

Némák mind a halak... így hittük. S tudjuk-e?
Hátha,
van valahol hely az ő nyelvüknek? E tájon
nélkülük szól e beszéd.

SZABÓ EDE

21

Zengj idegen kertekről, szívem; üvegbe fagyott
tisztá, el sose ért kertről ma regét.
Iszpanan és Sírász rózsája, kútja ragyog:
zeng ma, dicsőítsd mind, ahogy senkise még.

Ó, bizonyítsd be: nem hiányoznak soha már.
Rád gondolnak a fák, érlelve fügéik.
És ha virágzik az ág, neked intve beérik
látomásként a szél, s tovaszáll.

Mert ne hidd, hogy bármi hiányzana éppen
annak, ki egyet akar csak: lenni!
Selyemfonál vagy, bennvagy a lét szövetében.

És ha sziveddel bármely kép vele él, ha
tán csak a kín (ha dalod szava ennyi) –
tudd, hogy a teljes, az ünnepi szőnyeg a célja.

SZABÓ EDE

22

Ó, sors elleneként: létünkben mennyi fölösleg,
mennyi csodás túlhabzás! Parkokban lel edényt,
vagy kő férfialakként terhet tart, odagörnyed
nagy kapuívекhez, erkélyek támaszaként.

Ó, a harang-érc, mely nyelvével a szerte-
kifosztott,
fásult köznapok ellen felkong, küld jeleket.
Vagy Karnakban az egy, az az oszlop, az oszlop,
mely túlél már-már örökös szentély-tereket.

Most a fölösleg vak rohanás csak, tébolya tombol,
így zúdul tova mind, vízszintes sárga napokból,
fényekkel vakítóvá ajzott éji körökbe.

Ámde a száguldás széthull nyoma-tűnten.
Légi röpívek, s égre-iróik, tán egyikük sem
volt hiába, talán. De csak eszme szülötte.

TANDORI DEZSŐ

Hívj engem, ha itt van az az óra,
 mely neked folyvást ellenszegül:
 mintha hízelgő eb képe volna,
 mely kisiklik a kezed közül

mindig, hogyha végre megragadná.
 Általában ezt tapasztalod.
 Szabadok vagyunk. Az tett szabaddá,
 ki előbb örömmel fogadott.

Szívszorongva esdünk támaszért mi,
 túl ifjan még ahhoz, ami régi,
 s a sosem-volthoz túl öregen.

Kötelességünk dicsérni mégis,
 mert, jaj, vas vagyunk, fa ága, s méz is,
 mit az érlelő veszély terem.

KÁLNOKY LÁSZLÓ

Újat a gyatra agyagból, ó, ez a vágy, ez a hajlam!
 Támogatást sose kaptak a hajdani bátrak.
 Mégis a sok-sok boldog öbölnél városok álltak,
 s bővelkedtek a korsók édes vízben, olajban.

Isteneket formál sok bátor, emberi tervünk,
s bosszús sors rombolja le őket szüntelenül.
Mégis örökké élnek. Ezért kell arra figyelnünk
egyre, ki meghallgat majd végezetül.

Minden apát meg anyát eltölt ama cél: az utód;
őrá várakozik fajtánk, a többezer-éves,
hogy sziven üssön, minket túlszárnyalva, utóbb.

Ó, mi, mi végtelenül bátrak, sok időnk van e
földön!
És csak a néma halál, ő tudja, fajunk mire képes,
s hogy mennyit nyer azon, ha az életet adja
kölcsön.

KÁLNOKY LÁSZLÓ

25

Hallod-e íme az első pár boronának
munkazaját; ez az ember-ütem
most a tavasz fojtott csendjében elárad
újra a nyers földön. Ami újra üzen,

friss ízeket hoz. Mintha, mi éltet
s annyiszor eljött, jönne ma, léte
újra csak új. S noha egyre remélted,
nem volt még a tiéd. Csak övé – Te.

321

Áttelelő tölgyek levelét is
távoli barna lepi, átcsillan az estbe.
Néha a sok szél halk szava szót vált.

Mélyfeketék a bokrok. A réti füvekbe
trágya színe még teltebb feketét visz.
És tovaszállva, ifjodnak az órák.

SZABÓ EDE

26

Elragadó, ha madár dala szól...
Ó, ez a hang, ez az egyszeri, meghat.
Ám a szabadban a játszi gyerekhad
már a valódi elébe dalol.

Hangjuk a véletlen. S a világok
tág tereit (melyeket a madárdal
úgy bebolyong, mint ember az álmat)
átverik éles hang szuronyával.

Jaj, hova lettünk? Mind szilajabban
sodródunk mi a szélbe, letépett
sárkányként, rongyolt nevetések

közt. – De az ordítót, te, a dallam
istene, késztesd, zúgva ha ébredt:
hordja a főt s lantot szakadatlan.

AMBRUS TIBOR

322

Volna valóban az idő, a romboló?
 Mikor töri össze, a nyugvó ormon, a várat?
 S ez a szív, az istenekhez végtelen odatartozó,
 prédája mikor lesz a demiurgosz erőszakának?

Volnánk mi valóban a félve-törékenyek,
 ahogy a sors ezt velünk egyre hitetné?
 A gyerekkor, a mély, vele mind az ígéretek:
 némulnak később közönyös gyökerekké?

Ó, a mulandóság szelleme
 a gyanutlan-érzőt úgy lengi be,
 mint kusza füstlobogás.

Valónkkal mégis, hogy sodratunk,
 nem múló erőnkkel így vagyunk
 isteni-létü szokás.

TANDORI DEZSŐ

Ó, jőjj s eredj. Te gyermek, nyújtsd a táncot
 egy percre még, hogy csillagkép legyen,
 oly tisztán fénylő, mint az ősi táncok,
 melyekben mi a vak természetén

túllépünk, halandók. Mert az fülelve
csak akkor mozdult, hogy Orpheusz dalolt.
Te már akkortól voltál s táncra kelve
tán meglepett, ha egy fa gondba volt.

a hang után elmenjen-é veled.

Te tudtad még, hol zendült dalra lantja –:
e minden hang közt hallatlan közélet.

Ezért benned a szép s a könnyü léptek
s hited: egykor barátod szent nyugalma
felé fordítod arcod s léptedet.

AMBRUS TIBOR

29

Messzeségek halk barátja, érzed? –
lélegzetedre tágul a Tér.

Haranglábak homályán az ércet:
kongasd magad. Mind erőre kél,

ami emészt, ha te vagy az éték.

Változz azzá, mit a lét akar.

Mit számít a legfőbb szenvedésed?

Légy borrá, ha italod fanyar.

Légy varázs, e bőség éjjelét

hasd ma át, s mi kúsza, testet ölthet,
egymásra lel s értelme ragyog.

S ha elfeled majd e földi lét,
„Eliramlok” – mondd a néma földnek.
S szólj a fürge vízhez így: „Vagyok.”

SZABÓ EDE

HÁTRAHAGYOTT
VERSEK

TAVASZI SZÉL

Sors jön e széllel; ó, hadd jöjjön el:
e vak, nyomakvó szükségszerűségben
hadd izzunk fel – hadd érjen ily közel.
(Légy csöndben, meg ne moccanj: el ne
vétsen.)

Ó, a sorsunk jön el ebben a szélben.

Ez a szél valahonnét, névtelen
dolgok terhének imbolygásaképpen,
minket hoz át a tengeren.

...Bár hozna. Hazahozna. (Nyugtalan
egék hullámlanak bennünk.) De ezzel
az új széllel a sors megint csak egyszer
elzúg fejünk fölött hatalmasan.

TANDORI DEZSŐ

ÉJI ÚT

Minden hasonlíthatatlan. Hiszen
minden – végképp maga, s nem a mi nyelvünk;
nem megneveznünk kell, csak elviselnünk;
megegyeznünk: ott egy fény, itt e szem
talán úgy súrolt minket, mintha épp
azt éltük volna benne át, ami
az életünk. Világát zárja ki
a szembenálló. Aki dolgaképp

ért mindent, örök dolgokat veszít. E
ritka nagy éjeken, veszélytelen,
kiünk a csillagoknak lesz a része:
megannyi könnyű, sürgető elem.

TANDORI DEZSŐ

IMA AZ ŐRÜLTEKÉRT ÉS FEGYENCEKÉRT

Ti, akiktől a lét
hatalmas arca lágyan
elmúlt: kezét
a szabad éjszakában

egy talán most létező
imára kulcsolja és
érzi, hogy néktek nehéz
teher az Idő.

Már puhán hajatok
becézi csak az emlék:
mindent szétszórtatok
ti nemrég.

Ó, hulljon csönd a szóra,
ha szívetek már vénül,
anya se legyen végül,
ki tudna róla.

Ágak közé felszállott
a hold s az égre tart –
és mintha ti laknátok,
olyan kihalt.

SZABÓ EDE

ENDÜMIÓN

Még benne a hajsza. Erek között tör,
mint bokrokon át, a vad.
Völgy rohan, erdei víztükörből
villan a szarvas, amint szalad

s forr az alvó vére utána,
gyötri a kép gyors olvadása,
mely álomszerű és zavart.
Ám az istennő, ki szűz maradt

minden időknek éjszakáján
át, ki magának egy-egésze
s kit senki sem illet fenn az egen,

csendesen hajlik alá leszállván,
s vállaitól gyúl égi fénybe
álomköntöse hirtelen.

AMBRUS TIBOR

DAL

(ABELONE DALA A MALTE LAURIDS BRIGGE
FELJEGYZÉSEI-BŐL)

Te, akinek nem mondtam, hogy éjjel
sírok az ágyon,
te, ki bölcsőként ringatsz lassú kéjjel,
ha vágyom,
te, ki nem mondtad, hogy dül szerteszéjjel,
mit nem csókoltál rám, a csók:
mi lenne, ha azt, mit vágyunk nem ér el,
e nagy pompát elfojtanók
és így vágnánk az útnak?

*

Nézd, a szerelmesek,
mihelyt a vallomásuk megesett,
mindjárt hazudnak.

*

Magányossá teszel. Mindennel elcseréllek.
Kissé vagy, aztán zúgás vagy, te lélek
és illat is vagy, omlatag.
Mind elvesztettem őket karjaimban,
csak te születesz meg újra, mindig ifjan:
mert sose fogtalak, szilárdul tartalak.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

KÉT VERS A MALTÉ-BÓL

1

Te, akinek nem mondom: minden éjen
sírva tűrtem,
lényed elzsibbasztó bölcsejében
kimerülten –
te, ki nekem nem mondod el, hogy ébren
töltesz éjt-napot:
mi lenne, ha e fényűzést nem
csillapítanók
s megőriznék magunknak?

Figyeld meg, a szerelmesek
alighogy vallomásba kezdenek –
mily hamar hazudnak.

2

Magányossá teszel. Csak behelyettesítlek.
Kicsit te vagy, majd csak a zúgás, vagy megint
egy
maradéktalan illat, s nem alak.
Mind elvesztettem, akiket öleltem,
csak te születesz meg mindig újra bennem:
mert nem tartottalak, örökre tartalak.

GÖRGEY GÁBOR

GYÖNGYÖK PERDÜLNEK SZÉT

Gyöngyök perdülnek szét. Jaj, odalett a zsinórjuk?
Felfúzném ismét, de mit érne: hiányzol,
biztos csat, hogy meg tudd őket tartani,
Kedves.

Tán kora volt még? Napfelkeltét szürke
derengés,
úgy áhítlak, megsápadtam a nyugtalan éjtől;
zsúfolt nézőtérnyi nagy arccá nőtetem arcom,
fenséges jelenésedből semmit ne mulasszak.
Ó, ahogy árva öböl bizakodva
szórja a nyílt tengerre a karcsú
fárosz fénytereit; sivatag folyamágya
vágyik a tiszta hegyekből égi üdén leiramló
zápor után; – rab leskel büntelen ablak-
résén egyetlen csillag vigaszára;
mint nyomorék, aki el-
dobja meleg mankóit: a szent oltárra akasszák,
s ott fekszik, s csodatétel nélkül lábra sem állhat:
lásd, ha te nem jössz, így sodródom a vég fele
én is.

Csak téged szomjazlak. A kő hajszal-repedése,
mert átszúrja a fű, nem akarja-e, hogy
tavaszodjék?
Végig a föld tavaszodjék. S hogy meglássa
a hold a
tóban a képét, nincs-e vajon szüksége a másik
csillag erős kölcsönfényére? Akármi kicsinység
megtörténhetik-e, ha a minden idők, a jövődő

teljessége felénk nem mozdul? És, Kire-Szó-
Nincs,
hogyha te nem vagy benne? Kevéskét tartani
tudlak,
s aztán vége. Erőt vesz rajtam a kor, vagy
gyermekek állnak utamba.

CSORBA GYŐZŐ

VIRÁGZÓ MANDULAFÁK

*Virágoznak a mandulafák; amitt itt tebe-
tünk, ennyi: felismerni magunkat hiányta-
lanul a földi jelenségben.*

Boldogok, ó, ti! csak ámulok én, ahogy ezt
a tünékeny
dísz hordjátok: örök értelem ős jegyeként.
Ó, ki virágzani tudna: a szíve a gyöngye veszélyek
túlján élne, a nagy végzet igaz vigaszán.

TANDORI DEZSŐ

SPANYOL TRILÓGIA

1

E felhőből, nézd: mely az épp iménti
csillagot oly vadul födi – (s belőlem),
e túli hegységből, mely egy időre
éjbe, hűvös légbe borul – (s belőlem),

e folyóvízgyéből, a szétszaggatott
égi fény tükrözetéből – (s belőlem);
hogy belőlem s mindebből *egy* dolog
legyen, Uram: belőlem és ahogy
a karámba terelt nyáj a világ nagy
sötét Nincstovábbját kilélegezve
elfogadja –, hogy belőlem s a sok
ház-sötét minden fényéből, Uram:
egy dolog legyen; az idegenekből,
mert kit ismerek! s belőlem s belőlem
egy dolog legyen, Uram; aluvókból,
zarándokszállás öregjeiből, kik
fontoskodva köhécselnek az ágyban,
idegen mellen álmos gyermekekből,
sok bizonytalanból s mindig belőlem,
csak belőlem s amit nem ismerek, mind
egy legyen, Uram, Uram, dolog, mely
világi-földi mód mint meteor, csak
röptét összegzi súlyaképpen, és
nem nyom többet, épp csak megérkezésnyit.

2

Miért kell, járván, mindig megrakodnunk,
idegen dolgokkal, ahogy talán
a szolga kullog fásultan az egyre
súlyosabb kosárral a piacon, s nem
szólhat: „Uram, minek e lakoma?”

Miért állunk ott mindig mint a pásztor,
kit temérdek hatásának kitárva
úgy részeltet a csupa-esemény tér,

Váltakozva vonul s időz, mint estig a nappal,
rajta felhők árnyai húznak át,
akárha a tér nagy-lassan
gondolkodna helyette.

Bárki is ő nektek. Magamat mint bolygó
éji lángot a lámpaköpenybe, belélobbantom.
Nyugszik, ím, egy látszat. Tisztább munka
vár a halálra.

TANDORI DEZSÓ

ARIEL SZELLEME

(SHAKESPEARE VIHAR-JÁNAK OLVASTÁN)

Egykor valahol fölszabadították,
oly hirtelen, ahogy az ifjuság tör
nagy dolgokra, s nem tekint semmi más.
Akkor kezes lett, lásd, azóta szolgál,
s készül, hogy: még egy tett, s aztán szabad.
De – nagyúrian is, szégyenkezőn is –
közöljük vele: Még ezért s ezért
szükség van rá; említjük neki, ó, *mit*
tettünk érte. De érezzük magunk is:
amit így visszafogunk vele, a
légből hiányzik. Édes csábitás ez,
hogy elbocsássuk – s ne legyünk varázslók,
csak sors részesei, mint bárki más, és
tudjuk: könnyű baráti lénye minden
feszültség nélkül, elkötelezetlen,

e lélegzésnyi tér többleteként
gondolattalan munkál az elemben.
Függőség vár ránk: tompult szánk sehogy sem
formázhatja a kiáltást, amelyre
lebukna. Vénülünk; pénzünk, hatalmunk
vész; de ő: lélegezzük: képtelen mód
szétszórt illatként, mely a láthatatlant
teljessé teszi. Mosolygunk: *mi!* – *néki!* –
így inthettünk... ekkora kapcsolatban
könnyeden álltunk. Felsírunk talán, ha
meggondoljuk, mennyire szeretett, s hogy
elvágyott! s mind így bonthatatlan egy volt.

(Engedtem már? Most megrémít e férfi,
ki újra herceg lesz. Ahogy a drótot
szépen áthúzza a fején, s a többi
bábuhoz lógaszködik, és ezennel
szelídebb játékot kér... A betelt
nagyság mily zárszava! Letenni; állni
csak önerőnkől: „és ez így kevés.”)

TANDORI DEZSŐ

ÍGY AZ ERŐS ÉJNEK

Így az erős éjnek nekifeszülve
dobják be hangjukat a kacagásba,
mely rosszul ég el. Ó, lázadt világ
vonakodása. És mégis teret
lehell, melyben csillag bolyong. Ime,
ennek nem kellene, s a messzeségek

túlságaiban rohanhatna tőlünk
el, idegen távolnak adva fényét.
És most arcunkhoz érve megpihen,
mint egy szerelmes pillantás: velünk
szemben szökik fel s rajtunk szórja szét
létét talán. S nem vagyunk érdemes rá.
Talán erőt az angyaloktól szív el,
hogy szót fogad nekünk a csillag-égbolt
s beléfüggeszt a végzet zavarába.
Hiába. Mert ki látja meg? S ha kész is
valaki rá, támaszthatja fejét
az éj teréhez úgy, mint ablakához?
Ki nem tagadta ezt meg? És ki nem
zsúfolt bele ebbe az egyívású
elembe hitvány, hamis és utánczott
éjjeleket s megelégtült velük?
Isteneket állítunk meredek
tetőkre, mert nem csábítanak. Csupán
létük van, tiszta lét, lét csordulása,
hívás vagy illat nélkül. Istenajknál
nincs semmi némább. Szépen, mint a hattyú
örökléte feneketlen taván:
úszik és búvik Isten s óvja színét.
Minden elcsábít, még a kismadár is
erőt vesz rajtunk, lombos rejtekéből;
nincs a virágnak tere s áttör hozzánk;
a szél mi mindent nem akar? Csak Isten
engedi múlni, oszlopként, elosztva
magasan fent, hol tartja, kétfelé
közönye könnyed boltozatait.

VAJDA ENDRE

TÚLCSORDULT EGEK

Túlcsordult egek, eltékozlott csillagok éjei
pompáznak kínomra. Párna helyett beléjük
sírok, fölfele. És itt már, e sírva
véget érő arcnál,
itt kezdődik az értünk nyúló, elragadó
világúr. Hogyha felé törsz,
lesz-e, ki ezt az áramot megszakítja?
Ó, nem, csak ha magad nem kelsz
birokra a roppant csillagképek
rádszegeződésével. Lélegezz csak.
Szívd be a föld sötétjét s nézz fel
ismét! Újra. Könnyeden, arctalan
dőlj neked onnét fentről a mélység. És
a megoldott,
éjbe-foglalt arc teret nyit majd a tiédnek.

TANDORI DEZSŐ

A BÜNTELEN FÁK MÖGÖTT

A büntelen fák mögött már
képezi lassan az ősi végzet
néma arculatát.
Oda ráncok jönnek...
Amit madár rikolt itt,
fájó vonásként
ugrik ki ott a kemény jós-ajkon.

S ó, a majd-szeretőknek
búcsútan még mosolyuk,
lenyugszik sorsuk s kél felettük
az éjben: csillagképe
sötétlik, lelkes.
Magát még nem adja nekik, hogy éljék,
ott fönn, fönn lebeg még
vándorló égi uton:
kecses ábra csupán.

SZABÓ EDE

TÉLIES STANZÁK

Most elvetélt napok során kitartó
dac kérgében kell élnünk; védekezve
szünetlen, arcunktól a föl kavargó
szelek karmos mélységét elrekesztve.
Erős az éj, de messze jár, s a gyarló
kis lámpa meggyőz gyöngéden repesve.
Bízzál: amíg itt hó és fagy fehérlik,
jövő fogékonyságok láza érik.

Érzékeid egészen elragadták
a múlt nyárból a rózsákat? Felednéd
a tiszta hajnal-órák nyugodalmát,
könnyű lépted s a pókbeszötte mezsgyét?
Roskadj magadba, rázd fel, létre kel még
a drága kedv: beléd, lényedbe halt át.
S ha fennakadnál bármi veszteségen,
örülj, hogy újakezded majd egészen.

Forgó galambraj villogása tán vagy
madárhang, félig szinte sejtelem,
virág-nézés (ilyet szem néha lát csak),
az éjt illattal váró rejtelem.

Istenien-telt természet, ki állhat
elé, ha isten benne nincs jelen?
Mert kinek szívét belül feszegetné,
arcát, betelve, kezébe temetné.

Túlcsorduló fölösleg lenne s bőség,
és többre nem lehetne már reménye,
túlcsorduló fölösleg lenne s bőség,
és úgy érezné, nincs még vesztesége,
túlcsorduló fölösleg lenne s bőség,
kinek mértéktelenné nőtt igénye,
s bámulna csak, mint képes ezt a benti
roppant, ingó teltséget elviselni.

CSORBA GYŐZŐ

Ó, ÉLET, ÉLET

Ó, élet, élet, képtelen idő,
ellentmondás ellentmondás nyomába
oly síkosan, oly súlyosan zihálva,
majd hirtelen határtalanra nő
angyalként bontott, óriási szárnya:
ó, mondhatatlan élet, ó, idő.

A nagyra-bátor egzisztenciák
közt vakmerőbb, izzóbb ki volna nálunk?
Határainkon megvetjük a lábunk,
s a Névtelent magunkhoz tépjük át.

NEMES NAGY ÁGNES

A NAGY ÉJ

Tegnap-kezdet ablakon át ámulva nem egyszer
néztelek, álltam s ámultam. Még szinte kizárt az
új város, s a meggyőzetlen táj sötétlett
rám, mintha nem is lennék. A legközelebbi
dolgozók
sem bánták ott, érzem-e őket. Egy laterna
mellett utca nyomult: idegennek láttam.
Szemközt egy szoba – érzést keltő
lámpasugárkör –
érdekelt már: látták, rám csapták a spalétát.
Álltam. S felsírt egy gyerek. És az anyáktól
a környék
házaiban tudtam, mire képesek – ám ugyanakkor
tudtam minden sírás nem csituló okait. Vagy
felcsendült egy ének hangja, s e várakozásból
úgy-valameddig elért; vénség köhögött lent,
mintha a teste a lét szelidebb igazát vitatná,
ingerülten. Óra ütötte az órát –
későn kezdtem rászámolni, lerázott.
Mint idegen gyerek, bár befogadták végül,
a labdát
mégis mindig elejti, nem ismer egy játékot

sem, mely a többinek oly könnyű s természetes –
áll csak,
félretekint, hová? –: így álltam... S hirtelen
akkor
rájöttem, mindezt te csinálod, játszva velem,
a felnőtt
éj, s ámulvást néztelek. Ott, hol a tornyok
haragoskodtak, s másfele-néző sorssal a város
állt körül, kitalálhatatlan hegység fordult
szembe velem, s leszűkült körben éhes
örök-idegenség fogta be minden érzésemnek
véletlen lobogását – ott, te Hatalmas, nem volt
szégyened az, hogy ismersz. Lélegzésed rajtam
hullámozott. És messzi komoly létekre elosztott
mosolyod átjárt.

TANDORI DEZSŐ

SZERELMESEM

Szerelmesem,
te eleve elveszített, soha-el-sem-is-jött,
nem tudom, mily hang drága a szivednek.
Meg sem kísérlem többé, ha zúg a jövőendő,
fölismerésed. Mind a hatalmas
képek bennem, a messze tapasztalt tájak,
városok, tornyok és hidak és mit-
sem sejtett kanyarja utaknak,
s mind, ami órájás amaz istenek által

hajdan telenőtt hazában:
jelentéssé rangosodik
bennem, te elsuhanó!

Ah, a kertek te vagy,
ah, mind-mind e reményben
bámultam őket. Egy villa
ablaka nyitva – s szinte te léptél
gondterhesen oda. S hány utca volt –
hol, most, az imént, te haladtál,
és olykor a tükrök a boltkirakatban
még tőled szédültek épp s ijedve mutatták
elsurranó képem. Ki tudja, a tegnap
nem azon-egy madár dala járt át
minket, külön, az estben?

JÉKELY ZOLTÁN

FORDULAT

Az út a bensőségtől a nagyságig az áldozaton át vezet.

Kassner

Nézőként ezt régen elérte.
Térdre zuhant a csillag,
esdve ha ő nézett rá.
Vagy maga látta térden
s állhatatos-voltába
isten is úgy belekábult:
rámosolyodva aludt el.

Nézte a tornyokat úgy, hogy
megrettentek:
újra fölépítvén, föl, percek alatt!
Ámde a táj, a nappal
fényben roskadozó, át-
hullt eszmélete csendes ölébe, este.

Hány állat, legelészők,
vígasa volt e tág tekintet,
hány rab oroszlán ámult
meg sem értve szabadságát, e szembe;
átcikázta madár is az
ézőt, őt; virágok
nagy szeme nyílt be szemébe,
mint a gyerekebe.

És elérte a hír, hogy Néző,
mind a kevésbé
biztosan láthatót is:
elérte a Nőket.
Néző, mióta?
Mily régóta nélkülöző szív,
esdve tekintete mélyén.

Hogyha várakozón idegenben ült; körülötte
szálloda szórakozott, mogorva,
elfordult szobája és a tükörben
újra szobája,
majd meg utóbb a gyötrő ágyból
újra:

megfoghatatlanul ő-
rajta perelt a lég,
tapintható szivéről
döntött, a kín-telítette testen át is
tapintható szivéről
döntött és elítélte:
hogy szeretetlenül ver.

(S szentelődni se hagyta tovább.)

Mert határolt, látod, a nézés.
És szeretetben akar
nőni, ha nézed, a Lét.

Megvan a Látás műve,
szíved műve legyen már
mind a benned foglyulesett kép; mert te
csak leigáztad: s most nem ismered őket.

Nézd, benső férfi, a leányt, ama bensőt,
őt, az ezer természet
méhéből kivivottat,
most kivivottat, e még soha-
sem szeretett teremtést.

SZABÓ EDE

PANASZ

Kinek panaszkodnál, szívem? Utad egyre
elhagyatottabban tör az érthetetlen
embereken át. S tán mind hiábavalóbban,
hogy tartja ezt az irányt,
a Jövő felé, az irányt,
az elvesztett felé.

Régen. Panaszkodtál? Mi volt? Be nem érten
lehullt bogyója az örömnek.
Ámde most az örömfá törik,
letörsz a viharban, én lassú
öröm-fám.
Legszebb az én nem látható
tájamban, ki felismerhetőbbé
tettél engem a láthatatlan angyaloknak.

JÉKELY ZOLTÁN

MEGHALNI

(PRISSE-PAPÍRUSZ. PTAH-HOTEP MONDÁSAIBÓL.
KÉZIRAT KR. E. 2000-BŐL)

„Én meghalok érte, mert ismerem őt.” Jaj,
meghalni virágos szájuk mosolyáért.
Meghalni a könnyű, drága kezüktől.
Meghalni a nőkért.

Dalolja az ifjú a végzeteseket, kik
fel-feltünedeznek a szíve vidékén,
a zsenge kebelnek csóva-hevével
dalolja meg őket:
mert mind tünemény csak és idegen lény.
Érzései ormán
lépnek ki csodásan s éjszaka hullik
belőlük a messze, a távoli karja
völgyébe. Vihar fúj
jöttükre a lombos
testébe. Feléjük
csillog az ifju patakja.

Ámde a férfi
néma maradjon. Ő, aki bolygott
érzése hegyében, az éjbe temetve
az úttalan úton:
ne szóljon.
Úgy, ahogy a tenger agg vándora hallgat
s kiállt riadalma
reszketve remeg benn a néma kalitban.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

KAPCSOLAT INT

Kapcsolat int szinte minden dologból.
„Emlékezz!” – folyton ez süvölt felénk.
Egy idegenül elhagyott nap olykor
hozhat jövőbeni jótéteményt.

Ki tartja számon termésünk? Ki tudja
szívünk tűnt évektől eloldani?
Tanultunk mást kezdettől fogva mi,
mint, hogy egymásban ismerünk magunkra?

Mint azt, hogy a közöny lassan felolvad?
Te ház, te lanka, te álmovilág,
közel hozod, szemünk egyszerre lát,
hozzánk lépsz, s mi ölelünk, s átkarolnak.

Az *egy* tér minden létnek otthona:
benső világtér. Madár szárnyal ott
rajtuk át. Mivé nőni akarok,
kinézek csak, s már bennem nő a fa.

Féltem magam, s a ház már bennem áll.
óvnom magam, s bennem az oltalom.
Ó, mily szerető lettem! Vállamon
a szép Teremtés képe sírdogál.

KÁLNOKY LÁSZLÓ

HÖLDERLINHEZ

Elidőzni a meghitt dolgokon, az sem
adatott minekünk; a teljesedett képekből
a szellem
hirtelen telitendőkke esik össze; tavak csak
az öröklétben vannak. Itt meg a hullás
hősies. Általhullni, tovább,
le a tudott érzésből, amíg nincs más, csak
a sejtés.

MÁR EGYEDÜL

Már egyedül a szív hegyein. Nézd csak, milyen
apró

ott a szavak végtelepülése, és magasabban
– s ó, de parányi az is – ott még egy utolsó
érzelmi majorság. Ráismersz-e?

Már egyedül a szív hegyein. Követ érez
maga alatt a kéz. Kivirágzik egy s más
itt még. A szótlan meredélyből
egy-egy tudatlan gyom dalolva virágzik.

De aki tudva tud? Jaj, a tudni kezdő
hallgat most, egyedül a szív hegyein.

Jár, igaz, errefelé ép ésszel,
jár fel-alá ez s az, védett hegyi állat,
jön s elidőz. S a nagy madár nem félve körözget
a csúcok tisztult tagadása körül. – De
védtelenül, itt fent, a szív hegyein...

VAS ISTVÁN

MINDIG ÉS ÚJRA

Mindig és újra, hiába ha jártuk a szerelemnek
tájait és a kis temetőt, a nevek panaszával
teltet, a rémtitkú szakadékot, melyben a több
végzi – mindig és újra kijárunk ketten
és letanyázunk vén fák alján, mindig és újra,
fekve, virágok közt és szemben a széllal.

VAS ISTVÁN

KEZDŐDŐ SZERELEM

Ó, mosoly, első mosoly, mosolyunk –
mily egy volt mind: szívni hárs illatát,
hallgatni park csendjét – egymásra nézni
hirtelen s ámulni mosolyfakadtig.
Emlékezés volt ebben a mosolyban
egy nyúlra, mely épp odaát a pázsit
zöldjében játszott: ez volt a mosoly
gyermekkora: komolyabb volt a hattyú
mozgása benne már, amint a néma
estben kettészelte később előttünk
a tavat... S az ormok szegélye, szemben
a tiszta, tárt és már egészen éjbe
alkonyuló égbolttal, mosolyunknak
határt szabott az elragadtatott
jövendő távlatába.

RÓNAY GYÖRGY

MÓZES HALÁLA

Nem vállalta, csupán a sötét, a mélybe-
hullt angyal; fegyvert ragadott és
bőszén elélépett. De csörömpölt
máris visszafelé, s az egekbe
zúgta: Uram, nem bírom!

Mert a szemöldöke bokraiból rá-
pillantott Mózes hüvösen, s írt rendre tovább: az
áldás szóit, a mérhetetlen nagy Nevet írta.
S tisztán villantak meg erői a szem fenekéig.

Akkor az Úr zúdult le, magával rántva az ég fél
boltját, s ő maga bontott ágyat a hegyből;
ráfektette az aggot, előszólítva csupa-
rend házából lelkét; az kirepült, s felidézte
sok közös emléküket s a barátságuk szövődékét.

Végül elégnék vélte. Hogy így van, a teljessé
vált

lélek ráigenelt. Hanem akkor az agg
Isten lassan az aggra hajolt agg
arcával. Megcsókolván kiemelte belőle
agg lényét a saját aggabb lényéhez. Az ormot
elsimogatta teremtő kézzel. Az ember előtt csak
egy, egy újratemtett hegy legyen immár
rejtve örökké.

CSORBA GYŐZŐ

HÉT VERS

1

A rózsátépő egyszer kézbe kapja
duzzadt bimbóját kedvesének,
s hogy a különbség megriasztja,
a méla kertek benne elenyésznek.

Nyár, hirtelen kitört, te nőttetél
 nagyvá a mag e délceg törzsökének.
 (Tágöblü tér, érezd boltját az éjnek,
 hol fám nagykorúságot ér.)
 Lám, fölmered, nő az égboltra már,
 tükörkép, más fák hasonmása lett.
 Ó, dönts el, hogy fordítva, bent,
 az ellen-éig érjen e sudár,
 öledben, hol fölmagzik csodaképp.
 Vad, furcsa táj ez, minőt csak a jósnő
 lát gömbüvegben. Ama belső,
 melyben a csillagok küntléte ég.
 (Ott virrad a kívülről zord halál.
 És mind ott vannak, kik valának,
 a még jövőkkel egy-tanyán,
 sereglenek seregnyi árnyak
 az angyal-szó nyomán.)

Tekintetünk a kört bezárta, hogy
 oldódjék bent fehéren a feszültség...
 Révült parancsaid az oszlopot
 faun-bokrosomban máris újraszülték.

Az isten szobra, műved, áll a halk
 keresztuton; ingem takarja, testem
 egésze őhózzá eseng. Mi ketten
 egy-táj vagyunk, min búbája uralg.

De lenni szent-bereknek s égnek is fenn
a herma körül: te tudsz. Rajtad áll,
s raja özönében a szabad isten
a kéj-morzsolta oszlopból kiszáll.

4

Elomló, nem ismeresz tornyokat.
Ám a csodás ürrel benned
észre kell ma vened
egyet. Rejtsd el arcodat.
Felajzottad hirtelen
jellel, nézéssel gyanútlan.
Úgy áll már, hogy soha jobban,
s én, boldog, beléd költözhetem.
Jaj, de szűk itt a világ!

Ingerelj a kupolán kilépnem:
hogy majd langyos éjeiden át
öl-vakító rakéták hevével
több érzést röpítsek, mint magam.

5

A tágasság lehiggasztó tere!
Hamar csitulnak a túláradások.
A csókok halk szitáján átszivárog
a keserű lét gondja s üröme.

Mennyi minden vagyunk! Testemből egy
dúskoronás fa nő ki, feltörekvő,
s feléd mered: láttad, mi lett ő
a nyár nélkül, mely öledben pezseg.
Te vagy-e, én, akit így boldogítunk?
Titok; eggyé veszünk. Tán itt belül,
szobádban egy kék-oszlop ég felé nyúlt,
tartja a boltot s szép lassan ledúl.

6

Mihez közelgünk? Halálhoz avagy
ami még nincs? Mi agyagon agyag
volna, ha e kettő közt fölmeredt
lényt Isten nem érzőn alkotja meg?

Vedd észre: feltámadó testem ez.
A forró sírból most segítsd be szépen
a mennybe, mely tebenned osztályrészem:
hogy túlélése hadd legyen heves.
Mély mennybeszállás zsenge kapuja,
sötét lég, sűrű nyár-virágporoktól!
Ha benned ennek milljom lelke tombol,
lesz újra dermedt holttestem puha.

7

Hogy hívtalak! Bennem ezek a néma
kiáltozások lettek édesek.
Fokról fokra beléd hatoltam én ma,
s kapaszkodik magom, mint víg gyerek.

Kéj őshegysége, te: most, most szökik
belső csúcsodra föl, lélekszakadva.
Add át magad: élvezd, hogy tört magasba,
mert lezuhansz, mihelyt az fentről int.

JÉKELY ZOLTÁN

LÉLEK AZ ÚRBEN

Itt járok, kóválygok, szabadba tört
lélek.

Merhessem? Lendüljek?

Sok rátermett élt
volt küzdőhelyemen. De itt, hol
képességét rendre kifejti a legkicsinyebb is
néma remekléssel –:
merhessem? Lendüljek?

Átkínlódtam bár a ködös test rabjaként
éjeket: ó, sőt egybekötöttem
őt, a földit a Végtelennel,
szürke
szíve keservesen
sírt a kezemben.

Most ki elé álljak:
íme a lélek? Kit
lep meg?

Hirtelen én legyek, én az Örök;
ellentétemtől szabadulva, kinek már
vígasza sem leszek, és csak az éggel
érzek.

Én, még gyöngé titok;
rebbeteg, egyetlen
mindvalamennyi kitárult
titok között.

Ó, hogyan átjárják egymást az erős ölelések.
Hát engem melyikük fog és ad
majd tovább,
rossz ölelőt?

Vagy jót? Ellobogott
ama félszegen szeretők kimerítő
láza belőlem? Bámulok,
s fölfele hullok? Ezért?

CSORBA GYŐZŐ

A ZENÉHEZ

Zene: szobrok lélegzete. Képek
csöndje, talán. Te nyelv, hol a nyelvek
véget érnek. Idő, mely
függélyesen állva, mulandó szívekre mutat.

Érzések – ki iránt? Ó, érzés
átváltozta -- mivé? –: hallható tájjá.
Ó, Idegen: zene. Tőlünk sarjadt
szívtér. Legbensőnk, mely
túllép rajtunk, mert kifelé tör –
szent búcsúvétel:
mert a benső vesz körül, mint
legtanultabb távolunk, mint
lég fonákja:
tisztá,
hatalmas,
már lakhatatlan.

TANDORI DEZSÓ

SZONETT

ELIZABETH BARRETT-BROWNINGRA

Ó, ha egy szív, bús léte léttelenje,
akinek se jövője, se hite,
arra ébred, hogy így beszél vele
egy hang: „Te Bőség! Szépség tiszta teljel” –

Mit tegyen? Boldogságát hogy viselje,
mit végre ismer arca és keze?
Hallgatni kínját: ez volt eleme;
s zengni készteni ámuló szerelme!

Egy szív zeng, mely gyászában hallgatott:
s még habozik: joggal övé-e már, mit
győztes szegénységében aratott?

Ki a teljes? A Túlsok honnan árad?
A végletig csábítson, aki csábít:
a test a szellemben test igazán csak.

RÓNAY GYÖRGY

MINDENT MILY MESSZE REJT

Mindent mily messze rejt tőlünk a kép.
És bámuljuk, s elnevezzük: Igaznak.
És vele váltjuk, mit az évek adnak.
Mégsem látjuk sosem, mi bűvöl épp.

Így hát, vesztes-e, ne gyötörd magad.
Nincs messzeség, min a szív túl nem érhet.
Hallván, saját hangod magasba csap,
a világ szól, csillagaid zenélnek.

TANDORI DEZSŐ

Ó, MONDD

Ó, mondd meg, költő, mit teszel? – Dicsérek.
De hát az iszonyt és a szörnyüséget
hogy birod elfogadni, mondd? – Dicsérek.
De hát a névtelennek, elvetéltnek

hogy adsz mégis nevet, költő? – Dicsérek.
S honnan vān jogod, váltva annyi képet,
hogy mégis önmagad maradj? – Dicsérek.
S hogy szelid és vad egyformán kísérnek,
s csillag és vihar ismer? – Mert dicsérek.

SOMLYÓ GYÖRGY

MÍG AZT FOGOD EL, MIT KEZED HAJÍT

Míg azt fogod el, mit kezded hajít,
ügyeskedés az, csekély nyereség –:
ha hirtelen oly labdát fogsz, amit
egy örök játszó-társnő dob feléd,
bensőd felé, ama sosem-hibázott
lendülettel, melyben Isten kiméri
hatalmas hídja íveit – fogásod,
kapni-tudásod így fog kincset érni;
– nem téged, egy világot gyarapít.
S ha lesz erőd s merszed, mely visszavesse,
nem! csodásabb: erőt s merszet feledve
már dobtál is... (ahogy az év repít
rajokat vándormadaraiból,
melyeket egy hülő ég odaszór,
tengeren át, egy ifjabb, meleg égnek –)
így ér a játék, ha ily nyíltra vált. Ha
többé nem könnyíted, nem nehezíted
a röptetést. Tenyeredből kiszállva
száguld terein át a meteor...

TANDORI DEZSŐ

ELLEN-STRÓFÁK

Ó, hogy ti nők ki- s bejártok itt
miköztünk kintelen,
s nem óvatosabban mint mink is, képesen
boldogításra, mint Boldogok.

Honnan veszitek,
ha a Kedves megjelenik,
a Jövendőt?
Többet, mennyi valaha léssen.
Aki tudja a távolokat
a legmesszibb csillagzatig:
csodálja csak, felmérve, emezt,
pompás tereit sziveteknek.
A zajlásban hogy őrzitek?
Ti, csupa éj, csupa forrás.

Ugyanazok volnátok csakugyan,
kiket gyermekkorotokban
iskolába-menet duhajul
lökdelt meg a bátyja?
Ti épek.

Midőn mi még gyerekül
örökre eltorzulunk,
voltage, mint a kenyér a változásnak
előtte.

A gyerekkor vége
nektek nem ártott. Egyszeriben
ott álltatok, mintegy csodaként
kiteljesülve az Úrban.

Mi mint a sziklakövek,
sokszor már kisfiúkul
éles pereműek, csak
ritkán jólfaragottak;
mi, mint virágra zuhant
érdes kődarabok.

Virágai mélyebb talajnak,
kedveltjei minden gyökérnek,
ti, hugai Eurüdikének,
ti, örök, szent visszatekintés
a kapható férfi mögött.

Mi, magunkat-sértegetők,
s mást-sértők szivesen,
s szükségből sértegetettek.
Mi, fegyverként odatettek
a harag álma mellé.

Ti, már-már menedék, hol senki
se véd. Mint árnyatadó
álom-fa, lényetek úgy él
a magányos képzeletében.

JÉKELY ZOLTÁN

MOST, TI BARÁTAIM

Most, ti barátaim, hívjon elénk ez az ünnepi este
ünnepeket, ha nekünk nem jut is ünnepi lét.
Rólunk is – látjátok-e? – szólnak a Villa d'Este
kútjai mind, ha nem is szökteti mind a vizét.

Mégis – utólszor – ránk maradtak e dalszerű
parkok.

Birtok ez és feladat, társaim, így a miénk.
Szórakozott szívvel lemondani mért is akartok
arról, amit boldog istenek adtak elénk?

Mindegyik isten kell, ne múljanak el soha
tőlünk,
minden kép minekünk fénylik a múltból elő.
Szét ne szórja a szó azt, amit belül őrzünk.

És ha régen s másoknak sikerült csak az ünnep,
már tőlünk is ered most ez a régi erő,
s nagy vezetékeken át éri el újra szivünket.

VAS ISTVÁN

KÖNNY-KORSÓ

Más a borokra való, más olajat fog a mélyén,
vájtt üregében alatt, mesteri máza megett.
Kisdéd öbölke, szegény, karcsú, törékeny edény
én,
óvtam az elzuhogó könnyet, a permeteget.

Érik a bor s az olaj tisztul a kőben, a korsón.
Mit tesz a könny mivelünk? – Életem elnehezült,
egy darabig ragyogott, fénybe borult a koporsóm,
végülis összerepedt s őrzöm a semmit, az úrt.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

KIS KÖNNYKORSÓ

Édes bor csobban más korsók öblös ölében,
kottyan síma olaj boltos mélyeiken.
Bennem a kisebb, karcsu edényben,
omló könnyeknek tárul a tér kecsesen.

Ízesül egyre a bor, s az olaj még tisztul edényén.
Mit tesz a könny? – Én éreztem: sűrű lesz,
vakká tesz, vacogóssá ront, így lettem a végén
gyöngye, törékeny héj, így törten üres.

TANDORI DEZSŐ

CSAK SZÁJ VAGYUNK

Csak száj vagyunk. Ki zeng a messze szívvel,
mely ott dereng minden dolgok közén?
Nagy lüktetése bennünk hull szerény
ütésekre. Fájdalma túl nagy ívvel
hajol felénk, az ujjongása szintúgy.

Ezért, hogy mindig újra eltaszítjuk,
s csak száj vagyunk. De a nagy dobbanás
titkon betör, s ott van egyszerre nálunk,
és felkiáltunk –
és lét vagyunk és arc és változás.

TANDORI DEZSŐ

GYÚJT A SZŐLŐ

Gyűjt a szőlő. Alig áll virágnak.
Halk kis illat indul csak s jelez.
Mintha babonás lenne a fáradt
föld, s nem jósolgatná, mije lesz.

Mint ha a művész a születőről
nem ígér, csak egyre boldogabb –
fénybe domborulnak teli töről,
csüggnek renyhén a domboldalak.

TANDORI DEZSŐ

A GYÜMÖLCS

Szállt föl, felé, a földből fölfelé
a néma törzsön át nagy, halk iramban,
szín lánggá lobbant szét minden sziromban,
hogy újra elnémult belé.

És egy nyár hosszát, gyümölcsé beérve
az éjt-nap fáradó fán, éhesen
várta: préselje sűrűvé a tér, e
roppant, csupa részvét elem.

Pompázva most a sikerült ovális
nyugodt teljén, ott, e burkon belül,
bukva, vissza, mindent föladvá máris,
középpontjához menekül.

TANDORI DEZSŐ

EZ A BIRTOKLÁS: HOGY VÉGKÉPP ODA

*Ez a birtoklás: hogy végképp oda
a boldogság esélye. Ennyi sem.
Esély se; épp csak feltételezése,
hogy ez a nyár, e kerti díszterem –
hogy az elcsendesülő percek zenéje
ártatlan... nem csalt tisztábban soha.*

Te, rég felnőtt, lelkem de látna olykor!
Nem azt a riadt gyerek-alakot;
már szinte víg istenként látna téged.
Ha ily órák is múlhatatlanok,
mily palotákat emelhet az élet
bennünk az illatokból, látszatokból!

TANDORI DEZSŐ

LEHET AZT IS MONDANI: NEM

Lehet azt is mondani: Nem. S azután
a fiúkkal tartani büszkén;
nem tükrözgetve senki leány
képmását, mely csupa visszfény.

De majd -: a fiúk feledtetik e
szelidebb erőket?
S visszfény a barát is! rejteke
zárul előtted.

Némán gyakorolj: szeliden ha, vadul.
Csöndes találkozások
áldanak majd váratlanul.
Így leszel áldott.

TANDORI DEZSÓ

EROSZ

Maszkok! Maszkok! Erosz ellen óvna
mind, sugárzó arca úgy vakít.
Jön, s akár a nyár napfordulója,
rontja szét előjátékait.

Még imént oly társalgó beszédünk
más, komoly lesz... Valami kiált...
Névtelen borzongás hull körébünk,
mint egy roppant templombelvilág.

S végünk! Ó, de gyorsan ölelésre
fonódtatok, ti isten-karok!
Lét csap át; ez sors; sors születése.
S bent egy forrás felzokog.

TANDORI DEZSÓ

KORATAVASZ

Kérgék tűnnek. Kímélet szivárog
szét a rétek szürkén tárt során.
Hangsúlyt váltanak kis vízfolyások.
Gyengédségek, tétován,

nyomulnak a földhöz közelébb.
Út-ujjak mutatnak fáradatlan.
Egy fa rád villantja láthatatlan
sarjadó tekintetét.

TANDORI DEZSÓ

MÁR KÜLDI NEDVÉT A NAGY ŐSKÖZÖSSÉG

Már küldi nedvét a nagy Ősközösség,
melyet a sötét gyökérszet megújít,
föl a fényre: friss zölddel töltekezzék,
mely széltől retten még s kérgekbe bújik.

A természet benső fele megéled;
titkolva bár, zeng új „Örvendjete!”
és ifjusága kél s teljes évnek,
még ismeretlen bozótként mered.

Az agg diófa példás ág-bogokban
jövőt gyűjt, színleg hűvös szűrkeséggel;
de a friss cserje reszket izgatottan:
a kis madarak előérzetével.

TANDORI DEZSŐ

SÉTA

Alig vágtam a napsütötte hegynek,
tekintetem már ott járt fönn, elől.
Mit meg nem foghatunk, ekképp ragad meg,
jelenségekkel telve, messziről –

ekképp tesz, még ha el sem érjük, azzá,
amik vagyunk, ha sejtenünk lehet;
egy jel lobog, jelünket viszonozná...
Mi nem érzünk mást, csak ellenszelet.

TANDORI DEZSŐ

Ó, VISSZATARTOTT BOLDOGSÁG

Ó, visszatartott boldogság! felébredsz,
és szökkensz, mint a réti áradat;
a nyújtózó óriás, a nyár, az agg
diófában ifjonti kedvre érez.

Szirnos kis pompák gyorsan szétomoltak,
és komolyabb zöld szállt a fákra tettleg,
ó, boltja nyílt körülük mily tereknek,
mi volt ott máról-mára! mennyi holnap!

TANDORI DEZSŐ

EMLÉKSZEL? A HULLÓ CSILLAGOK

Emlékszel? a hulló csillagok
lovakként szökkentek ferde átlón
át az égen s hirtelen palánkon:
vágyainkon! – ennyin? – mert tömérdek
csillag szökkent, szinte már szemünk
villanására, oly egy lett velünk
nyaktörése mind e vakmerésnek,
és a szív, fény-roncsaik tövében
önmagára érzett: – és egészben!
mintha több lehetne, mint azok!

TANDORI DEZSŐ

NAPSÜTÖTTE ORSZÁGÚTON

Napsütötte országúton, odvas
fél-fatörzsben, mely akár a teknő,
vékony szintnyi, tiszta vízzel újul
észrevétlen – én itt csillapítom
szomjamat: a víz fényes derűjét
s hús hazáját csuklómmal tapintva.
Innom túl sok volna, túl világos:
de e lassú, váró mozdulattal
tündöklése már előnti elmém.

Így, ha jössz, hogy szomjam csillapítsam,
oly szelíd a kéz, amely feléd nyúl,
érje bár a vállad ifju halmát,
érje bár a kebled szökkenését.

NEMES NAGY ÁGNES

ŐSZ

Ó, nézés roppant fája, lombja-vesztő! –
Most máshoz kell fölnőni: a tömérdek
égbolthoz, mely az ágai közé tör.
Nyárral telt lombja sűrű, mély közéből
már-már minket gondolt egy hű, nemes fő.
Bensője most mind útja lesz az égnek.
És az ég nem tud lényünk-fajta lényről.

Madárröpteként – ez végső esélyünk –
vágódhatunk a folyton nyílt elembe,
mely megtagad minket a tér jogán:
csak világokkal bánik. Tétován
kötődne hullám-érzetűbb szegélyünk,
s vigasztalódik zászlóként lebegve –
.....
De honvágunk ott jár a koronán.

TANDORI DEZSŐ

ZENE

Ő... alszik... Úgy, hogy tiszta ébredése
oly éberséget szül, mely minket álom
ölébe dönt... Ó, borzalom vetése!
Földhöz verődik: koppanás a sáron,
beködli céljaink nehézkedése.
Éghez verődik: rádtárul egésze!

Éghez verődik: testivé merednek
a rejtett számok; sűrűbben mozognak
a tér atomjai. Fényként remegnek
a hangok. És mi itt lent fül azoknak,
az valahol szem is: ott boltozódnak
e dómok, ahol az eszmék teremnek.

Valahol *van* a zene, mint ahogy
e fény valahol messzi hang a fülben...
Csupán számunkra elválaszthatók...
És e kétfajta rezgés közt az űrben

a névtelen Több... Ó, mi bújhatott
a gyümölcsökbe? Ízük adja
értéküket? S egy illat mit tanít?
(Megismeréseink határait
kuszálja testünk minden mozdulatja.)

Zene: te, kútmedencénk zuhatagja,
hulló sugár, hangtükrözés, te boldog
fölébredő a keltő indulatra,
nyugalom, melyet bőség árja bontott,
te nálunk több... minden céltől eloldott
s szabad...

CSORBA GYŐZŐ

KARL LANCKORONSKINAK

„*Nekünk szellem kell ábitattal együtt*” :
hogy egyiket a másikkal növeljük,
s közülük néhány választott elér
a legtisztábbig küszködve-repesve;
éberen, értőn lelnek a jelekre,
könnyű a kéz, a szerszám színacél.

Fülük a leghalkabb neszt is fölissza,
látniuk kell, ha rezzen csak az inga,
s alig tolja a mutatót tovább,
és kell, hogy szemhéjt rebbentve megértsék
a könnyű pillangók szárnyverdesését,
s érezzék, amit érez a világ.

Szétrombolhatók ők is, mint akármi,
de (kiszemeltek!) nekik helyt kell állni,
ha rájuk tör a legnagyobb erő,
és ki kell mondaniuk, ahol más csak
nyög és nyafog, ütemét a csapásnak,
s érzik, hogy bennük súlyosul a Kő.

Kitartón állnak, akárcsak a pásztor;
a messzeségből úgy tetszhetne: gyászol;
közelebb érve érzed: örködik,
S ahogy ő hallja a csillagok ívét,
úgy kell, hogy a szívükhöz közelítsék,
mi néma éjben serken s működik.

Mit rájuk bíztak, álmukban is őrzik:
álom és lét, könny és kacaj füződik
értelemmé... S már nem bírnak vele,
és térdre buknak a halál s az élet
előtt, és ekként ad a Mindenségnek
új mértéket térdük derékszöge.

EÖRSI ISTVÁN

JER HÁT, TE VÉGSŐ

Jer hát, te végső, elfogadlak ennek,
tépd, áldatlan kín, testem szövetét:
ahogy lélekben égtem, lásd, ma benned
égek; hosszan perelt e fa sötét
lángoddal, elhárítva lobogásod,
s most táplállak és benned égek én.

E földi szelíd-voltom dühre váltod
nem-földi pokol düheként.
Jövőtlen hágtam, tisztán, szabadon
kusza máglyára, gyötreme hevébe,
e szívért, tudtam, nem kapok cserébe
jövőt, ha néma kincsét odadom.
Ki ismer még? enyém e tűz-halál?
Emlék se kell, hagyjon el sorra mind.
Ó élet, élet: Odakint.
S én lángok közt. Nem ismer senki már.

[Lemondás ez. Hajdan, gyerekkorodban
a betegség ürügy volt. Haladék,
hogy nagyra nőjj. Sikolyok, suttogások.
Ne vegyítsd ebbe, ami oly csodás volt]

(Utolsó töredék 1926-ból)

SZABÓ EDE

A KÖLTŐ SÍRFELIRATA

Rózsa, te tiszta ellentmondás, gyönyörűség,
Annyi temérdek pilla alatt
Senkisé is alszik.

NEMES NAGY ÁGNES

BETŰRENDES CÍMMUTATÓ

- A balkon 200
A bérnátkozók 73
Abiság 127
Absalom bukása 191
A büntelen fák mögött 341
A Certosában 89
A csend 63
A csipke 143
Ádám 197
Ádvent 12
A fiú (Én is olyan szeretnék lenni, mint ők) 71
A fiú (Olyan szeretnék lenni, mint azok, / kik vad
lovakkal szállnak át az éjen) 70
A fiú (...kik vad lovakkal vágatnak az éjben)
72
A fiú (...kik vad lovukkal szállanak az éjbe) 70
A flamingók 210
A gazella 141
A gondja ránk: lidércnyomás nekünk 29
A gyümölcs 368
A harmadik elégia 247
A hatodik elégia 258
A hattyú (Félni egyre) 142
A hattyú (Vergődés ez) 143
A hetedik elégia 260
A kapubolt 136
A kedves halála 187
A kerti ház 211
A kilencedik elégia 272
A költő sírfelirata 378

- A körhinta 156
 A kurtizán (Velence napja aranyat veret) 153
 A kurtizán (Velence napja olvaszt aranyat) 152
 A labda 213
 A lantos hercegi gyermeknek dalol 97
 A lányokról 59
 Áldozat 126
 A leprás dala 104
 Alkestis 175
 Almáskert 212
 Altató 211
 A magányos 76
 A második elégia 244
 Ámde te, isteni 301
 A megvakuló lány 146
 A nagy éj 344
 A nagylány 145
 A nap lenyugszik 12
 A negyedik elégia 251
 A néző 106
 A nők éneke a költőhöz 134
 A nyolcadik elégia (A teremtmény minden szemével) 269
 A nyolcadik elégia (Az állat abba néz) 267
 A nyolcadik elégia (Tárt szemmel szemlélik) 264
 Apám ifjúkori arcképe 150
 A párdúc (A vonuló rácsoktól) 140
 A párdúc (Rohant a sok rúd) 139
 A párdúc (Szeme a rácsok futásába veszve) 139
 A parkon 10
 Archaikus Apolló-torzó 184
 Ariel szelleme 338

- A rózsakehely 181
A sápadt Ábel így beszél 21
A szent 67
A szerelmes lány 62
A sziget 161
A szomszéd 74
A szökőkutakról 105
A téboly 61
A tékozló fiú kivonulása 130
A tizedik elégia 276
A vak lány 108
A végső kunyhók 14
Az alázat 37
Az alkimista 194
Az angyali üdvözlés 88
Az angyalok 65
Az árva dala 103
A zászlótartó 151
Az életem nem a meredek óra 23
Az első elégia (Hogyha kiáltanék) 233
Az első elégia (Hogyha kiáltok) 236
Az első elégia (Ó, melyik angyal hallana meg)
240
A zenéhez 360
Az est az én könyvem 16
Az idegen 209
Az idióta dala 102
Az Olajfák kertje 131
Az oszlopszobor dala 60
Az örökös te vagy 33
Az ötödik elégia 254
Az özvegy dala 101

Az utolsó 77

Az utolsó ítélet 91

Bár sok zarándok lennék 40

Béguinage 159

Búcsú (Hogy éreztem) 148

Búcsú (Hogy tudtam mindig) 147

Büszkélkedtek, bírák 309

Csak száj vagyunk 367

Dal 332

Dal a tengerről 202

Delfinek 185

De néked, Uram, mit ajánlhatok én 297

Dicséret, ez az! 287

Don Juan gyermekkora 205

Eggye vagyok csak 35

Egy áprilisből 55

Egy asszonyors 145

Egy barátnőm emlékére 217

Egyedül a dicséret terében 288

Egyet tégy naggyá 46

Egy gyermekkorból 69

Éjjel 9

Éji út 329

Ellen-strófák 364

Előérzet 83

Elragadó, ha madár dala szól 322

Emberek élnek itt 44

Emlékezés 80

- Emlékszel? a hulló csillagok 373
Emlékszel még 11
Endümión 331
Ércbe ne vessétek 286
Erosz 370
E sárga rózsát 10
És lelkem, mint egy nő 30
Este (Az este lassan ölti) 86
Este (Váltja az este) 85
Eszter 193
Éva 198
Ez a birtoklás: hogy végképp oda 369
Ezek Michelangelo napjai 24
- Fordulat 346
- Gyermekkor 68
Gyöngyök perdülnek szét 334
Gyűjt a szőlő 368
- Hajdani gyermekkor 308
Hajnali ének 126
Haláltapasztalat 148
Hallod-e íme 321
Hallod, Uram? 295
Halottmosás 199
Hetérasírok 163
Hét vers 355
Hívj engem 320
Holdas éj 56

Hol, melyik szüntelen boldog 315
Hölderlinhez 351

Így az erős éjnek 339
Így lettünk 97
Ima az örültekért és fegyencekért 330
Imádságom nem káromlás neked 28
Íme a kertek 13
Ím, egy fa nőtt! 283
Iniciálé 87
Isten a középkorban 138
Isten képes rá 284
Itt a hazája? 286
Izma a virágnak 306

Jerémiás 190
Jer hát, te végső 377
Jonathán siratása 188
Józsué országgyűlése 129
Jöjjetek ó ti szelídszivü lények 285

Kapcsolat int 350
Kápráztató út 14
Karl Lanckorońskinak 376
Késő ősz Velencében 204
Két vers a *Malté*-ból 333
Két vers Hans Thoma 60. születésnapjára 56
Kezdődő szerelem 354
Ki a holtak ligetébe lenn 289
Kiolthatod szemem 30
Kis könnykorsó 367
Kit keresve mindig felszakítunk 314

- Kivándorlóhajó 202
Komoly óra 87
Korai Apollón 123
Koratavasz 371
Költők szétszórtak 27
Könny-korsó 366
Körhinta 154
Kört jár velünk 292
Köszöntő 55
- L'ange du méridien 135
Leánybánat 58
Léda 184
Lehet azt is mondani: Nem 370
Lélegzet, ködpára-költemény! 303
Lélek az űrben 359
Lenn gyökérszövevény 295
Lovag 57
- Magad vagy, barátom 294
Magány 78
Magnificat 196
Már egyedül 353
Már küldi nedvét a nagy Ősközösség 371
Mártírnők 66
Mégfeszítés 195
Meghalni 349
Megjött, ím, a tavasz 298
Megmutatkoztál nékem 27
Mekkora csillagi távolok 317
Mennyi szabálya 310
Mert, Isten, a nagyvárosok 42

- Mert minden nagy lesz 39
 Mert nézd: ők élni fognak 48
 Mert, Uram, a nagyvárosok 43
 Messzeségek halk barátja 324
 Midőn mint szárnyveréstől 13
 Midőn rám leltél 15
 Míg azt fogod el, mit kezed hajft 363
 Mi hajtva-hajszolunk 298
 Minden eredményünkre rátör a Gép 310
 Mindent mily messze rejt 362
 Mindig előzd meg a búcsút 312
 Mindig és újra 353
 Mint a papírlap 303
 Mit teszel, Isten 25
 Most ég a borbolyák 41
 Most élek 20
 Most hajlik az óra 19
 Most pedig emlékezzem Rád 301
 Most, ti barátaim 366
 Mózes halála 354
 Munkásaid vagyunk 24
- Nappal hallomás vagy csupán 41
 Napsütötte országúton 374
 Népi dallam 9
 Nézd, a virágok hívek 313
 Nézz az égre 290
 Nézz rájuk 48
 Nők éneke a költőhöz 133
- Ó, csak *azután* 299
 Ó, élet, élet 343

- Ó, ez az állat 305
 Ó, hol van ő 49
 Ó, jőjj s eredj 323
 Ó, kútszáj, te adakozó 313
 Oltsd ki szemem 30
 Oly magános e faluvégi ház 38
 Ó, mondd 362
 Orpheus, Eurydike, Hermes 165
 Orpheusz. Eurüdiké. Hermész (A lélek csodás tárnamélye) 168
 Orpheusz. Eurüdiké. Hermész (A lelkek furcsa bányamélye) 172
 Ó, sors elleneként 319
 Ó ti, virágok 307
 Ott az arany valahol 316
 Ó, visszatartott boldogság 373
 Önarckép 1906-ból 151
 Örökösünk te vagy 31
 Örültek a kertben 198
 Ősi barátságunk 300
 Ősz (Egy messzi kert) 82
 Ősz (Hull, hull a lomb) 81
 Ősz (Ó, nézés roppant fája) 374
 Őszi nap (Elég, Uram) 79
 Őszi nap (Itt az idő, Uram) 78
 Őszi nap (Készülj, Uram) 80
 Panasz 349
 Panasz Antinousért 186
 Pietà 133

Pont du Carrousel (A hídon szürkén)	75
Pont du Carrousel (A vak férfi)	75
Quai du Rosaire	158
Rekviem	112
Római kút	154
Rózsa, te trónt-ülő	306
Saját halálát add meg, Istenem	45
Saját halálát add, ó, én Uram	45
Sámuel megjelenik Saul előtt	189
San Marco	205
Sappho Alkaioshoz	125
Séta	372
Skånei este	84
S már-már leány volt	283
Sosem nyugosznak	39
Spanyol táncosnő	157
Spanyol trilógia	335
Szegényeidre száll	49
Szélesedő kört száll be a létem	19
Szent Sebestyén	141
Szerelmes dal	123
Szerelmesem	345
Szerelmes lány	208
Szerelmes vers	124
Szibilla	191
Szólt legelső igéd	26
Szomszédom, Isten	20
Szonett	361

Találkozás a gesztenyefasorban	206
Táncosnő, ki a táncba	316
Tavaszi szél	329
Te, aki bölcs vagy	47
Téged épít a kéz	22
Téliés stanzák	342
Teljesízű alma, körte	292
Te Sötétség, ki megformáltál	22
Ti e szívből nem múltok sohasem	289
Tovább	82
Túlcsordult egek	341
Tükrök: tudva senki se írta	304
Újat a gyatra anyagból	320
Uram, árvábban élünk	45
Utolsó este	149
Üdv a szellemnek	291
Változik, forr a világ	296
Várj... ez a jó íz	293
Velencei reggel	203
Vénusz születése	178
Vihar	83
Virágzó mandulafák	335
Volna valóban az idő	323
Vonzzon a változás!	311
Wolf von Kalckreuth gróf emlékére	225
Záró darab	119
Záró vers	119

Zene (Mit játszol, fiú?)	64
Zene (Ő... alszik)	375
Zengj idegen kertekről	318
Zongora-gyakorlás	207

TARTALOM

KORAI VERSEK

- Népi dallam (*Eörsi István*) 9
Éjjel (*Fodor András*) 9
E sárga rózsát (*Fodor András*) 10
A parkon (*Fodor András*) 10
Emlékszel még (*Fodor András*) 11
Ádvent (*Fodor András*) 12
A nap lenyugszik (*Fodor András*) 12
Midőn mint szárnyveréstől (*Fodor András*) 13
Íme a kertek (*Fodor András*) 13
Kápráztató út (*Fodor András*) 14
A végső kunyhók (*Képes Géza*) 14
Midőn rám leltél (*Fodor András*) 15
Az est az én könyvem (*Fodor András*) 16

AZ ÁHÍTAT KÖNYVE

- Most hajlik az óra (*Nemes Nagy Ágnes*) 19
Szélesedő kört száll be a létem (*Nemes Nagy Ágnes*) 19
Szomszédom, Isten (*Nemes Nagy Ágnes*) 20
Most élek (*Lator László*) 20
A sápadt Ábel így beszél (*Kosztolányi Dezső*) 21
Te Sötétség, ki megformáltál (*Halasi Zoltán*) 22
Téged épít a kéz (*Halasi Zoltán*) 22
Az életem nem a meredek óra (*Nemes Nagy Ágnes*)
23
Munkásaid vagyunk (*Kosztolányi Dezső*) 24

- Ezek Michelangelo napjai (*Lator László*) 24
 Mit teszel, Isten (*Nemes Nagy Ágnes*) 25
 Szólt legelső igéd (*Lator László*) 26
 Költők szétszórtak (*Lator László*) 27
 Megmutatkoztál nékem (*Jékely Zoltán*) 27
 Imádságom nem káromlás neked (*Jékely Zoltán*)
 28
 A gondja ránk: lidércnyomás nekünk (*Jékely
 Zoltán*) 29
 Kiolthatod szemem* (*Kosztolányi Dezső*) 30
 Oltsd ki szemem* (*Nemes Nagy Ágnes*) 30
 És lelkem, mint egy nő (*Nemes Nagy Ágnes*) 30
 Örökösünk te vagy* (*Jékely Zoltán*) 31
 Az örökös te vagy* (*Nemes Nagy Ágnes*) 33
 Eggye vagyok csak (*Jékely Zoltán*) 35
 Az alázat (*Rónay György*) 37
 Oly magános e faluvégi ház (*Lator László*) 38
 Mert minden nagy lesz (*Nemes Nagy Ágnes*) 39
 Sosem nyugosznak (*Kosztolányi Dezső*) 39
 Bár sok zarándok lennék (*Nemes Nagy Ágnes*)
 40
 Nappal hallomás vagy csupán (*Nemes Nagy
 Ágnes*) 41
 Most ég a borbolyák (*Képes Géza*) 41
 Mert, Isten, a nagyvárosok* (*Nemes Nagy Ágnes*)
 42
 Mert, Uram, a nagyvárosok* (*Garai Gábor*) 43
 Emberek élnek itt (*Nemes Nagy Ágnes*) 44

* A csillaggal jelölt versek több fordításban is szerepelnek a kötetben.

- Saját halálát add meg, Istenem* (*Nemes Nagy Ágnes*) 45
- Saját halálát add, ó, én Uram* (*Csorba Győző*) 45
- Uram, árvábban élünk (*Franyó Zoltán*) 45
- Egyet tégy naggyá (*Lukács László*) 46
- Te, aki bölcs vagy (*Lukács László*) 47
- Nézz rájuk (*Lukács László*) 48
- Mert nézd: ők élni fognak (*Nemes Nagy Ágnes*) 48
- Szegényeidre száll (*Garai Gábor*) 49
- Ó, hol van ő (*Lukács László*) 49

A KÉPEK KÖNYVE

- Köszöntő (*Garai Gábor*) 55
- Egy áprilisből (*Nemes Nagy Ágnes*) 55
- Két vers Hans Thoma 60. születésnapjára
1. Holdas éj (*Gyurkovics Tibor*) 56
 2. Lovag (*Nemes Nagy Ágnes*) 57
- Leánybánat (*Gyurkovics Tibor*) 58
- A lányokról (*Tandori Dezső*) 59
- Az oszlopszobor dala (*Csorba Győző*) 60
- A téboly (*Szabó Ede*) 61
- A szerelmes lány (*Nemes Nagy Ágnes*) 62
- A csend (*Tandori Dezső*) 63
- Zene (*Eörsi István*) 64
- Az angyalok (*Nemes Nagy Ágnes*) 65
- Mártírnők (*Tandori Dezső*) 66
- A szent (*Franyó Zoltán*) 67
- Gyermekkor (*Kálnoky László*) 68
- Egy gyermekkorból (*Rónay György*) 69

- A fiú* (*Kosztolányi Dezső*) 70
 A fiú* (*Radnóti Miklós*) 70
 A fiú* (*Nemes Nagy Ágnes*) 71
 A fiú* (*Garai Gábor*) 72
 A bér málkozók (*Rónay György*) 73
 A szomszéd (*Kosztolányi Dezső*) 74
 Pont du Carrousel* (*Rónay György*) 75
 Pont du Carrousel* (*Nemes Nagy Ágnes*) 75
 A magányos (*Nemes Nagy Ágnes*) 76
 Az utolsó (*Csorba Győző*) 77
 Magány (*Nemes Nagy Ágnes*) 78
 Őszi nap* (*Komlós Aladár*) 78
 Őszi nap* (*Rab Zsuzsa*) 79
 Őszi nap* (*Tandori Dezső*) 80
 Emlékezés (*Eörsi István*) 80
 Ősz* (*Szabó Ede*) 81
 Ősz* (*Képes Géza*) 82
 Tovább (*Nemes Nagy Ágnes*) 82
 Előérzet (*Nemes Nagy Ágnes*) 83
 Vihar (*Kosztolányi Dezső*) 83
 Skânei este (*Nemes Nagy Ágnes*) 84
 Este* (*Nemes Nagy Ágnes*) 85
 Este* (*Csorba Győző*) 86
 Komoly óra (*Csorba Győző*) 87
 Iniciálé (*Szabó Ede*) 87
 Az angyali üdvözet (*Garai Gábor*) 88
 A Certosában (*Görgey Gábor*) 89
 Az utolsó ítélet (*Vajda Endre*) 91
 Így lettünk (*Nemes Nagy Ágnes*) 97
 A lantos hercegi gyermeknek dalol (*Garai Gábor*)
 97
 Az özvegy dala (*Csorba Győző*) 101

Az idióta dala (<i>Gyurkovics Tibor</i>)	102
Az árva dala (<i>Csorba Győző</i>)	103
A leprás dala (<i>Vajda Endre</i>)	104
A szökőkutakról (<i>Kálnoky László</i>)	105
A néző (<i>Nemes Nagy Ágnes</i>)	106
A vak lány (<i>Kálnoky László</i>)	108
Rekviem (<i>Vajda Endre</i>)	112
Záró darab* (<i>Lator László</i>)	119
Záró vers* (<i>Szabó Ede</i>)	119

ÚJ VERSEK

Korai Apollón (<i>Somlyó György</i>)	123
Szerelmes dal* (<i>Kosztolányi Dezső</i>)	123
Szerelmes vers* (<i>Nemes Nagy Ágnes</i>)	124
Sappho Alkaioshoz (<i>Szabó Ede</i>)	125
Áldozat (<i>Radnóti Miklós</i>)	126
Hajnali ének (<i>Ambrus Tibor</i>)	126
Abiság (<i>Nemes Nagy Ágnes</i>)	127
Józsué országgyűlése (<i>Ambrus Tibor</i>)	129
A tékozló fiú kivonulása (<i>Kálnoky László</i>)	130
Az Olajfák kertje (<i>Vas István</i>)	131
Pietà (<i>Nemes Nagy Ágnes</i>)	133
Nők éneke a költőhöz* (<i>Kosztolányi Dezső</i>)	133
A nők éneke a költőhöz* (<i>Somlyó György</i>)	134
L'ange du méridien (<i>Franyó Zoltán</i>)	135
A kapubolt (<i>Vajda Endre</i>)	136
Isten a középkorban (<i>Kálnoky László</i>)	138
A párdúc* (<i>Szabó Lőrinc</i>)	139
A párdúc* (<i>Képes Géza</i>)	139
A párdúc* (<i>Eörsi István</i>)	140

- A gazella (*Szabó Ede*) 141
 Szent Sebestyén (*Csorba Győző*) 141
 A hattyú* (*Kosztolányi Dezső*) 142
 A hattyú* (*Szabó Ede*) 143
 A csipke (*Csorba Győző*) 143
 Egy asszonysors (*Vajda Endre*) 145
 A nagylány (*Csorba Győző*) 145
 A megvakuló lány (*Szabó Ede*) 146
 Búcsú* (*Lator László*) 147
 Búcsú* (*Görgey Gábor*) 148
 Haláltapasztalat (*Kálnoky László*) 148
 Utolsó este (*Vas István*) 149
 Apám ifjúkori arcképe (*Szabó Ede*) 150
 Önarckép 1906-ból (*Kosztolányi Dezső*) 151
 A zászlótartó (*Vajda Endre*) 151
 A kurtizán* (*Kálnoky László*) 152
 A kurtizán* (*Somlyó György*) 153
 Római kút (*Tóth Eszter*) 154
 Körhinta* (*Szabó Lőrinc*) 154
 A körhinta* (*Szabó Ede*) 156
 Spanyol táncosnő (*Kosztolányi Dezső*) 157
 Quai du Rosaire (*Szabó Ede*) 158
 Béguinage (*Kálnoky László*) 159
 A sziget (*Vajda Endre*) 161
 Hetérasírok (*Ambrus Tibor*) 163
 Orpheus, Eurydike, Hermes* (*Szabó Lőrinc*) 165
 Orpheusz. Eurüdiké. Hermész* (*Somlyó György*)
 168
 Orpheusz. Eurüdiké. Hermész* (*Rab Zsuzsa*) 172
 Alkestis (*Kosztolányi Dezső*) 175
 Vénusz születése (*Ambrus Tibor*) 178
 A rózsakehely (*Szabó Ede*) 181

Archaikus Apolló-torzó (<i>Tóth Árpád</i>)	184
Léda (<i>Nemes Nagy Ágnes</i>)	184
Delfinek (<i>Csorba Győző</i>)	185
Panasz Antinousért (<i>Csorba Győző</i>)	186
A kedves halála (<i>Szabó Ede</i>)	187
Jonathán siratása (<i>Csorba Győző</i>)	188
Sámuel megjelenik Saul előtt (<i>Kosztolányi Dezső</i>)	189
Jeremiás (<i>Szabó Ede</i>)	190
Szibilla (<i>Nemes Nagy Ágnes</i>)	191
Absalom bukása (<i>Kosztolányi Dezső</i>)	191
Eszter (<i>Vajda Endre</i>)	193
Az alkimista (<i>Eörsi István</i>)	194
Megfeszítés (<i>Tandori Dezső</i>)	195
Magnificat (<i>Lator László</i>)	196
Ádám (<i>Kosztolányi Dezső</i>)	197
Éva (<i>Kosztolányi Dezső</i>)	198
Órültek a kertben (<i>Csorba Győző</i>)	198
Halottmosás (<i>Kálnoky László</i>)	199
A balkon (<i>Rónay György</i>)	200
Kivándorlóhajó (<i>Vajda Endre</i>)	202
Dal a tengerről (<i>Szabó Ede</i>)	202
Velencei reggel (<i>Vajda Endre</i>)	203
Késő ősz Velencében (<i>Kálnoky László</i>)	204
San Marco (<i>Lator László</i>)	205
Don Juan gyermekkora (<i>Csorba Győző</i>)	205
Találkozás a gesztenyefasorban (<i>Szabó Ede</i>)	206
Zongora-gyakorlás (<i>Csorba Győző</i>)	207
Szerelmes lány (<i>Kosztolányi Dezső</i>)	208
Az idegen (<i>Radnóti Miklós</i>)	209
A flamingók (<i>Rónay György</i>)	210

- Altató (*Nemes Nagy Ágnes*) 211
 A kerti ház (*Kálnoky László*) 211
 Almáskert (*Rónay György*) 212
 A labda (*Kosztolányi Dezső*) 213

REKVIEM

- Egy barátnőm emlékére (*Szabó Ede*) 217
 Wolf von Kalckreuth gróf emlékére (*Jékely Zoltán*) 225

DUINÓI ELÉGIÁK

- Az első elégia* (*Nemes Nagy Ágnes*) 233
 Az első elégia* (*Rónay György*) 236
 Az első elégia* (*Szabó Ede*) 240
 A második elégia (*Rónay György*) 244
 A harmadik elégia (*Szabó Ede*) 247
 A negyedik elégia (*Rónay György*) 251
 Az ötödik elégia (*Petra-Szabó Gizella*) 254
 A hatodik elégia (*Szabó Ede*) 258
 A hetedik elégia (*Szabó Ede*) 260
 A nyolcadik elégia* (*Rónay György*) 264
 A nyolcadik elégia* (*Keresztury Dezső*) 267
 A nyolcadik elégia* (*Vajda Endre*) 269
 A kilencedik elégia (*Szabó Ede*) 272
 A tizedik elégia (*Szabó Ede*) 276

SZONETTEK ORPHEUSZHOZ

Első rész

1. Ím, egy fa nőtt! (*Csorba Győző*) 283
2. S már-már leány volt (*Szabó Ede*) 283
3. Isten képes rá (*Kálnoky László*) 284
4. Jöjjetek ó ti szelídszivü lények (*Halasi Zoltán*)
285
5. Ércbe ne véssétek (*Garai Gábor*) 286
6. Itt a hazája? (*Kálnoky László*) 286
7. Dicséret, ez az! (*Kálnoky László*) 287
8. Egyedül a dicséret terében (*Kálnoky László*)
288
9. Ki a holtak ligetébe lenn (*Képes Géza*) 289
10. Ti e szívből nem múltok sohasem (*Halasi Zoltán*) 289
11. Nézz az égre (*Halasi Zoltán*) 290
12. Üdv a szellemnek (*Lator László*) 291
13. Teljesízű alma, körte (*Kárpáty Csilla*) 292
14. Kört jár velünk (*Nemes Nagy Ágnes*) 292
15. Várj... ez a jó íz (*Szabó Ede*) 293
16. Magad vagy, barátom (*Szabó Ede*) 294
17. Lenn gyökérszövevény (*Képes Géza*) 295
18. Hallod, Uram? (*Szabó Ede*) 295
19. Változik, forr a világ (*Szabó Ede*) 296
20. De néked, Uram, mit ajánlhatok én (*Halasi Zoltán*) 297
21. Megjött, ím, a tavasz (*Szabó Ede*) 298
22. Mi hajtva-hajszolunk (*Halasi Zoltán*) 298
23. Ó, csak *azután* (*Halasi Zoltán*) 299
24. Ősi barátságunk (*Szabó Ede*) 300

25. Most pedig emlékezzem Rád (*Szabó Ede*) 301
26. Ámde te, isteni (*Halasi Zoltán*) 301

Második rész

1. Lélegzet, ködpára-költemény! (*Szabó Ede*)
303
2. Mint a papírlap (*Nemes Nagy Ágnes*) 303
3. Tükrök: tudva senki se írta (*Halasi Zoltán*)
304
4. Ó, ez az állat (*Lator László*) 305
5. Izma a virágnak (*Ambrus Tibor*) 306
6. Rózsa, te trónt-ülő (*Szabó Ede*) 306
7. Ó ti, virágok (*Tandori Dezső*) 307
8. Hajdani gyermekkor (*Szabó Ede*) 308
9. Büszkélkedtek, bírák (*Tandori Dezső*) 309
10. Minden eredményünkre rátör a Gép (*Szabó Ede*) 310
11. Mennyi szabálya (*Szabó Ede*) 310
12. Vonzzon a változás! (*Halasi Zoltán*) 311
13. Mindig előzd meg a búcsút (*Szabó Ede*) 312
14. Nézd, a virágok hívek (*Szabó Ede*) 313
15. Ó, kútszáj, te adakozó (*Kálnoky László*) 313
16. Kit keresve mindig felszakítunk (*Halasi Zoltán*) 314
17. Hol, melyik szüntelen boldog (*Halasi Zoltán*)
315
18. Tánçosnő, ki a tãncba (*Ambrus Tibor*) 316
19. Ott az arany valahol (*Tandori Dezső*) 316
20. Mekkora csillagi távolok (*Szabó Ede*) 317
21. Zengj idegen kertekről (*Szabó Ede*) 318
22. Ó, sors elleneként (*Tandori Dezső*) 319
23. Hívj engem (*Kálnoky László*) 320

24. Újat a gyatra agyagból (*Kálnoky László*) 320
 25. Hallod-e íme (*Szabó Ede*) 321
 26. Elragadó, ha madár dala szól (*Ambrus Tibor*)
 322
 27. Volna valóban az idő (*Tandori Dezső*) 323
 28. Ó, jöjj s eredj (*Ambrus Tibor*) 323
 29. Messzeségek halk barátja (*Szabó Ede*) 324

HÁTRAHAGYOTT VERSEK

- Tavaszi szél (*Tandori Dezső*) 329
 Éji út (*Tandori Dezső*) 329
 Ima az örültekért és fegyencekért (*Szabó Ede*)
 330
 Endümión (*Ambrus Tibor*) 331
 Dal* (*Kosztolányi Dezső*) 332
 Két vers a *Malté-ból** (*Görgey Gábor*) 333
 Gyöngyök perdülnek szét (*Csorba Győző*) 334
 Virágzó mandulafák (*Tandori Dezső*) 335
 Spanyol trilógia (*Tandori Dezső*) 335
 Ariel szelleme (*Tandori Dezső*) 338
 Így az erős éjnek (*Vajda Endre*) 339
 Túlcsondult egek (*Tandori Dezső*) 341
 A büntelen fák mögött (*Szabó Ede*) 341
 Téliés stanzák (*Csorba Győző*) 342
 Ó, élet, élet (*Nemes Nagy Ágnes*) 343
 A nagy éj (*Tandori Dezső*) 344
 Szerelmesem (*Jékely Zoltán*) 345
 Fordulat (*Szabó Ede*) 346
 Panasz (*Jékely Zoltán*) 349
 Meghalni (*Kosztolányi Dezső*) 349

- Kapcsolat int (*Kálnoky László*) 350
 Hölderlinhez (*Vas István*) 351
 Már egyedül (*Vas István*) 353
 Mindig és újra (*Vas István*) 353
 Kezdődő szerelem (*Rónay György*) 354
 Mózes halála (*Csorba Győző*) 354
 Hét vers (*Jékely Zoltán*) 355
 Lélek az űrben (*Csorba Győző*) 359
 A zenéhez (*Tandori Dezső*) 360
 Szonett (*Rónay György*) 361
 Mindent mily messze rejt (*Tandori Dezső*) 362
 Ó, mondd (*Somlyó György*) 362
 Míg azt fogod el, mit kezded hajít (*Tandori Dezső*)
 363
 Ellen-strófák (*Jékely Zoltán*) 364
 Most, ti barátaim (*Vas István*) 366
 Könny-korsó* (*Kosztolányi Dezső*) 366
 Kis könnykorsó* (*Tandori Dezső*) 367
 Csak száj vagyunk (*Tandori Dezső*) 367
 Gyűjt a szőlő (*Tandori Dezső*) 368
 A gyümölcs (*Tandori Dezső*) 368
 Ez a birtoklás: hogy végképp oda (*Tandori Dezső*)
 369
 Lehet azt is mondani: Nem (*Tandori Dezső*) 370
 Erosz (*Tandori Dezső*) 370
 Koratavas (*Tandori Dezső*) 371
 Már küldi nedvét a nagy Ósközösség (*Tandori*
Dezső) 371
 Séta (*Tandori Dezső*) 372
 Ó, visszatartott boldogság (*Tandori Dezső*) 373
 Emlékszel? a hulló csillagok (*Tandori Dezső*) 373
 Napsütötte országúton (*Nemes Nagy Ágnes*) 374

- Ősz (*Tandori Dezső*) 374
Zene (*Csorba Győző*) 375
Karl Lanckorońskinak (*Eörsi István*) 376
Jer hát, te végső (*Szabó Ede*) 377
A költő sírfelirata (*Nemes Nagy Ágnes*) 378
- Betűrendes címmutató 379

KIADTA AZ EURÓPA KÖNYVKIADÓ
A KIADÁSÉRT AZ EURÓPA KÖNYVKIADÓ IGAZGATÓJA
FELEL

SZEDTE ÉS NYOMTA A KNER NYOMDA
A NYOMDAI RENDELÉS TÖRZSSZÁMA: 84
KÉSZÜLT: GYOMAENDRÓDÖN, 1983-BAN
FELELŐS SZERKESZTŐ: VÁRADY SZABOLCS
A FORDÍTÁSOKAT AZ EREDETIVEL SZABÓ EDE
VETETTE EGYBE

A SOROZATOT MIKLÓSI IMRE TERVEZTE
MŰSZAKI SZERKESZTŐ: KAKUCSY JÚLIA
MŰSZAKI VEZETŐ: SZEGLETH KÁROLY
KÉSZÜLT: 15.4 (A/5) ÍV TERJEDELEMBEN

ISBN 963 07 3344 7

EU-c-8384

35,- Ft

